

Per aspera ad astra

Constelații 5 diamantine

Revistă de cultură universală
editată sub egida Ligii Scriitorilor Români

Anul VIII, Nr. 10 (86)
Octombrie 2017

Semnează:

Ionel Bota
Mircea Brăilița
Angela Burtea
Iulian Chivu
Luca Cipolla
Livia Ciupercă
Ionuț Copil
Daniel Dejanu
Doina Drăguț
Marian Drumur
Stelian Gomboș
Niculae Grosu
Marin Ifrim
Ioan Jorz
Boris Marian Mehr
Daniel Marian
Galina Martea
Florin Măceșanu
Nicolae Mățeaș
Irina Lucia Mihalca
Constantin Miu
Milena Munteanu
Ștefan Radu Mușat
Gheorghe Andrei Neagu
Alexandru Nemoianu
Janet Nică
Veniamin Odochean
Ion Pachiea-Iatomirescu
George Petrovai
Ion Popescu-Brădiceni
Horea Porumb
Paula Romanescu
Ion Ruse
Florentin Smarandache
Al. Florin Țene
Adem Zappluzha

Pavel Filonov - Octombrie

Sumar

Doina Drăguț , <i>Toamna - anotimpul maturității depline</i>	p.3
Janet Nică , <i>Minuni duale</i>	p.4
Al. Florin Țene , <i>Lăzăr Lădarius meditănd în "cumințenia ierbii"</i>	p.5
Iulian Chivu , <i>Sinele, dinspre Orient spre Occident</i>	pp.6-8
Ion Popescu-Brădiceni , <i>"Povești de adormit copiii" de Florentin Smarandache</i>	pp.9,10
Livia Ciupercă , <i>Sfântă datorie</i>	p.10
Daniel Marian , <i>O ușă deschisă, un prag trecut, un drum înainte</i>	p.11
Ion Pachiea-Tatomirescu , <i>Proză în spiritul paradoxismului cu eroi "aproape-neobiblici"</i>	pp.12-14
George Petrovai , <i>Religia sau nevoia stringentă a omului de Transcendent (IV)</i>	pp.15-17
Constantin Miu , <i>Libertatea, ca iubire</i>	p.18
Marin Ifrim , <i>Poeme</i>	p.19
Adem Zapluzha , <i>Poeme</i>	p.20
Daniel Dejanu , <i>Poetul George Baciu - "Cu mine la o vorbă"</i>	pp.21,22
Stelian Gomboș , <i>Petre Țuțea - apologetul creștin, filozoful magistral și gânditorul autentic - între Dumnezeu și neamul său</i>	pp.23-29
Alexandru Nemoianu , <i>Opinie</i>	pp.30,31
Paula Romanescu , <i>Toamna în haiku</i>	p.32
Ștefan Radu Mușat , <i>Poeme</i>	p.33
Irina Lucia Mihalca , <i>Poeme</i>	p.34
Ionuț Copil , <i>Empatia și Hipersensibilitatea</i>	pp.35-38
Ionel Bota , <i>Glosă a tuturor semnificațiilor; dragoste</i>	pp.39,40
Milena Munteanu , <i>În mod paradoxist, Florentin Smarandache este omniprezent</i> ...	p.41
Galina Martea , <i>Spiritualitatea și materialismul - fenomene umane în dezechilibru</i>	pp.42-44
Luca Cipolla , <i>Poeme</i>	p.45
Florentin Smarandache , <i>Neutrosafia în Galapagos</i>	pp.46,47
Angela Burtea , <i>Toamna</i>	p.47
Mircea Brăilița , <i>Poeme</i>	p.48
Veniamin Odochean , <i>Anotimpul nostalgic al lui Toader T. Ungureanu</i>	p.49
Nicolae Mățaș , <i>Epigrame</i>	p.49
Gheorghe Andrei Neagu , <i>Învățătorul</i>	p.50
Marian Drumur , <i>Alte încăperi, alte tristeți</i> ...	p.51
Niculae Grosu , <i>Blestemele nației române. Evlavii păgâne</i>	pp.52-54
Horea Porumb , <i>Parisul meu</i>	pp.55-57
Boris Marian Mehr , <i>Anul 2050</i>	p.58
Ion Ruse, Ioan Jorz , <i>Constelații epigramatice</i>	p.59
Florin Măceșanu , <i>Picătură de pictură</i>	p.60

Constelații diamantine

Revistă de cultură universală

Fondată la Craiova,
în septembrie 2010

- apare lunar -

Membri de onoare ai colectivului de redacție

- Prof. univ. dr. Remus RUS
- Prof. dr. Florin AGAFIȚEL, orientalist, sanscritolog
- Diplomat Petre GIGEA-GORUN, ambasador, scriitor
- Prof. univ. dr. George POPA, scriitor, traducător, eminescolog, critic de artă

Redacția

Redactor-șef: DOINA DRĂGUȚ

Secretar general de redacție: JANET NICĂ

Redactori literari: IULIAN CHIVU

LIVIA CIUPERCĂ

DANIEL MARIAN

BAKI YMERI

Redactor artistic: FLORIN MĂCEȘANU

Redactori asociați

- Prof. univ. dr. FLORENTIN SMARANDACHE, SUA, scriitor, matematician, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. CRISTIAN PETRU BĂLAN, SUA, scriitor, pictor, sculptor membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. univ. dr. VIOREL ROMAN, Germania, scriitor membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. MARIANA ZAVATI GARDNER, Anglia, scriitor bilingv, critic literar, traducător, membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Royal Society of Literature UK
- Prof. dr. GALINA MARTEA, Olanda, poet, prozator, jurnalist, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte

Responsabilitatea privind conținutul materialelor publicate în revista *Constelații diamantine* aparține strict autorului care semnează textul.

Materialele se pot trimite la adresele:

constelatiidiamantine1@gmail.com

const.diamantine@gmail.com

revista.constelatiidiamantine@gmail.com

ISSN 2069 – 0657

Adresa redacției:

Cartier Lăpuș, Bd. Decebal, bl. S2, ap. 13, Craiova, Dolj,
România, cod: 200440

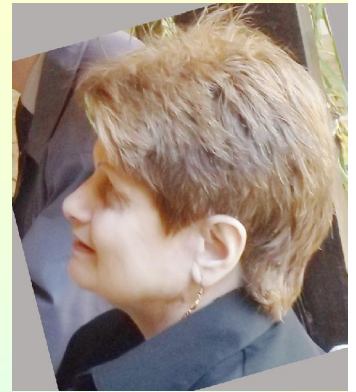
Fondatori: Doina Drăguț, Janet Nică,
N.N. Negulescu, Al. Florin Țene

Ilustrația revistei: Pavel Filonov

Doina DRĂGUȚ

Toamna - anotimpul maturității depline

Zile liniștite de octombrie, cu cer senin și limpede, ce pare un imens voal, oprind trecerea păsărilor dincolo de lumea aceasta și rotindu-le zborul în câmpie... De la fereastră pot cuprinde nesfârșitul; imaginile se urmăresc și se depășesc, trecând de la verdele exuberant, în care simțim creșterea, la galbenul unduios și liniștitor al frunzelor, ce desăvârșesc toamna. Vântul, trezit de răcoarea dimineților, adie ca o muzică diafană, printre umbre și lumini, ducând cu sine taina destinelor noastre, apoi, pe măsură ce lumina se înalță, se îndepărtează liniștit, ca într-un moment de reculegere, contopindu-se, în forme ciudate, ce nu se mai disting, cu pământul, cu aerul, cu apa. Pe balcon zburdă câteva păsărele, ciripesc vesele, își întretaie zborul în linii ciudate, se opresc, se așează pe pervaz și ciugulesc, probabil musculițe de la strugurii care se lăfăie pe măsuța din balcon, apoi se îndepărtează în același ritm vesel. Un prieten șagalnic (Janet Nică) îmi spune că păsărelele nu vin la struguri, ci la rude - adică la păsăreii din capul meu...

Toamna, coborâtă triumfal, în deplinătatea roadelor, duce mai departe dorul nebun de-a fi muguri și flori, și se întinde, într-o cuprindere răcoroasă a ființei noastre totale, prin clipe de trăire emoțională, către viziuni transcendente. Succesiunea momentelor

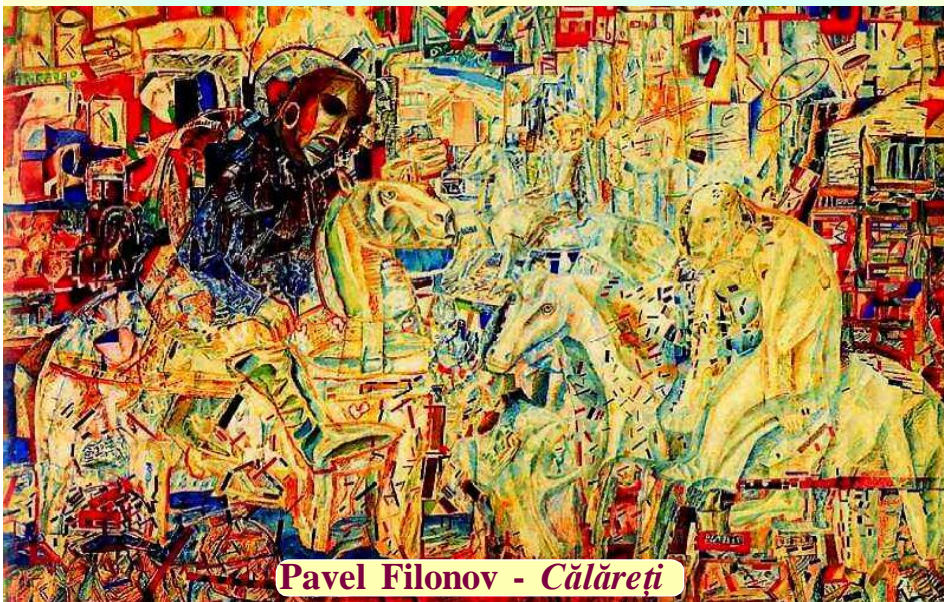
se desfășoară după legi universale, bine stabilite, într-un principiu al echilibrului; tablouri și imagini de neuitat, pe care le purtăm cu noi și constituie universul nostru interior, ne înalță puritatea rațiunii dincolo de obișnuit și sensibilitatea sufletească dincolo de necuprins, ne transportă într-o liniște supremă, întronare a ordinii firești. În fața naturii, clădită cu farmec pe soclul anotimpului maturității depline, ne îmbogățim universul spiritual și ne adâncim în înțelegerea rosturilor și a tainelor ce proiectează, în universalitate, dimensiuni noi. Se sparg în soare strugurii și scot în vânt dorința arzătoare de-a fi vin. Liniștea și somnul se scurg în flori, petalele se subțiază și euforia calmă se degajă în așteptarea culorii imaculate. Liniștea și împăcarea ne cuceresc, nervii ne sunt destinși, ne simțim parcă eliberați de un vacarm, vedem într-o lumină nouă, într-un timp de esență spirituală.

În mersul nostru, spre împlinirea destinului, trăim și ne definim prin căutări. Noi căutăm un drum, drumul care să fie numai al nostru și să ne ducă pe culmi înalte, noi căutăm o iubire, ca principiu al esenței vieții și al speranței, noi căutăm frumusețea, fericirea, gloria. Sprijiniți de o coloană, ca într-o nostalgie a infinitului, ne căutăm o formă, ne căutăm punctul din care începem, brăzdăm cerul și-l însămânțăm cu vise, ca într-o îm-

plinire a dorurilor. Ca într-o întoarcere în timp, în tot atâtea feluri și într-o singură discreție, adeseori chipul ia conturul copilăriei în candoarea zorilor împrăștiată de vise cu cai înaripați. Chiar dacă suntem dezamăgiți, ne resemnăm prin tăcere și ne exilăm într-o liniște plină de tristețe sau ne zbatem într-un imens dezechilibru, asemenea unei păsări rănite în zborul ei spre un urcuș suprem. Dar nu contenim, o clipă, să căutăm. În fond, ce înseamnă aceste căutări? Nu am putea trăi liniștiți, calmi, duși de o apă iluzorie, la întâmplare, fiecare la locul lui - fiindcă, orice s-ar spune, omul are, în univers, un loc al lui, bine definit, loc în care nu încap decât el însuși. Omul nu face altceva, în toată această traiectorie a lui prin lume, decât să-și caute, în final, o moarte; o moarte ce nu înseamnă neapărat eșec, deziluzie, ci mai degrabă o eliberare, o descătușare de sine și de viață.

Pentru întrebările fundamentale ale existenței, avem mai multe răspunsuri, avem posibilitatea de a alege între sentimentul misterului și al absolutului, aducându-ne aminte că adevărul e relativ, timpul e ireversibil, iar universul se află în noi și nu în afara noastră. Privirea este mereu dispusă să vadă prea sus sau prea în adânc, niciodată la înălțimea realului, gândirea sinuoasă creează noi forme din alte forme, simțurile rătăcesc în ubicuitate pe o hartă a sufletului, ca o pierdere într-un tot, ca o curgere a luminii în cercuri, ca o iluzie fragilă, ca o contopire cu o nesfârșită zăpadă, ca învăluire în parfumuri scumpe, interogația eului spărgându-se în pietre prețioase.

Fără a ne sustrage realului, firescului, într-un joc al opțiunii, ne închidem în noi, o închidere lăuntrică în care sufletul este captiv, și, într-o creștere a timpului, ce trece ușor dar lasă urme, noi ducem o luptă neînțeleasă, ce se concretizează în semnificația unei libertăți închise sau a unei închideri libere. În asimetria universului, o asimetrie nu matematică, ci una ca imperfecțiune a tuturor existențelor, o imperfecțiune ce ascunde ceea ce este perfect, și perfect este doar ceea ce nu există, trăim cu credința că nu putem fi împovărați sau despovărați de gândurile noastre.

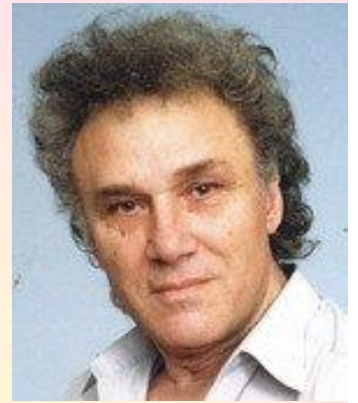
Pavel Filonov - Călăreți

Janet NICĂ

MINUNI DUALE

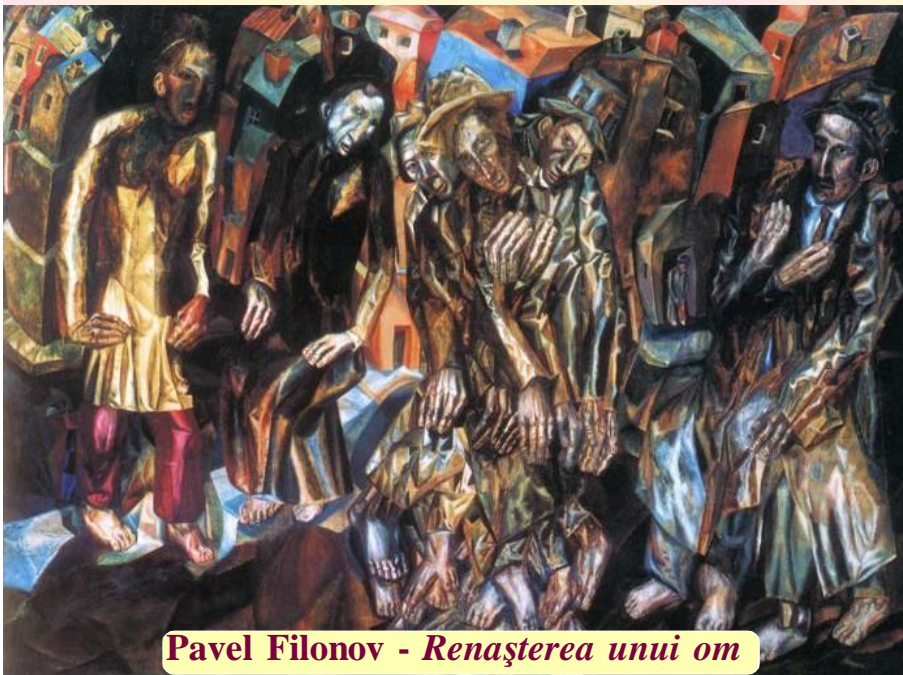
Eseu despre Florentin Smarandache

Florin Smarandache este Domnul Experiment, un Edison în călduri. Își pune licoarea - paradoxul - în cupe de câte versuri vrea domnia sa, de data aceasta, în ceșcuțe de două versuri. Minuni duale, poemele stau copăcel. Privite de aproape și de departe, aceste versuri nu par versuri, ci definiții ale unor cuvinte împăienjenite de abuziva negură a uzului. A apărut, astfel, primul dicționar de vorbe bolnave însănătoșite prin acupunctură paradoxistă. Cetățenii planetei n-au decât să vină sub umbrela noului panaceu, dacă vor să scape de febra tifoidă a melancoliei și a bunului-simț încătușat. Ochiul medical (și medicinal) al poetului vede râma (și rima) la cinci metri sub coaja obișnuinței, o scoate, o pune în zâmboc și prinde juveți blazați pe care îi alfabetizează. Se cotrobăie prin toate cotloanele culturii, se scutură zăvelci, se vopsesc lăzi de țoale, se văruie, se pomostește, totul se aduce la lumina inteligenței, penicilina paradoxului vaccinează toate soiurile de putregai. Mii de cuvinte ale limbii române devin, pentru o clipă, „clipa cea repede”, personajele principale ale mirării, dând de dușcă, asemenea lui Hamlet, „a fi-ul” sau „a nu fi-ul” înțelepciunii lor. Sunt experimentate, pe rând, toate imposibilitățile posibile, toate absurditățile

normale, toate infinitățile finite, toate universalile particulare. Volumul „Distihuri paradoxiste” este o farmacie de pastile inteligente, oferite gratis celor dornici de nemurirea din spatele banalului. Fiecare cuvânt declanșează câmpuri magnetice, distihuri nucleare. Cum cei patru evangheliști erau trei, Luca și Matei, tot așa la Florin Smarandache, rețeta prevede tratament de trei ori pe zi, dimineața și seara. Curând, licuricii cu dinți de lapte devin incendii. Idealul e „să cuprinzi/ nemărginirea”, idiotul e „competent/ în incompetența sa”, democrația nu-i altceva decât „să interzicem/ interzisul”, mascarada e când „politica se schimbă mereu/ dar rămâne aceeași”, eroismul e o „moarte/ nemuritoare”. Cerșetorul „caută/ ce n-a pierdut”, barbarii „edifică/ ruine”; prezența e „absența absențelor”; sfântul, „din păcate/ nu e păcătos”. Deși mignone, poemele declanșează stări majore: sarcasmul (un regizor „a făcut atâtea filme proaste/ c-ar fi păcat ca să-l rateze și pe acesta”); absurdul („cartea s-a vândut/ înainte de a fi publicată”); perplexitatea („vă prezint o doină/ pe care n-o cunosc”); nedumerirea („Cât de liberă/ este presa liberă?”) Florentin Smarandache este surdul care aude, orbul care vede, știrbul înarmat până-n dinți, ologul iute de picior, într-un cuvânt, paradoxul întruchipat, omul care, văzând și de-andoaselea,

văzând și nevăzutul, vede perfect. Dibuind partea în întreg, întregul în parte, poetul inventează bucuria de a reuși, reușita de a se bucura în răgazul mundan pe care ni-l oferă Dumnezeu, extra-mundanul. Fulgerător, lumânarea devine far iar nuanța, continent: mulatrul este „un negru/ mai alb”, țiganul e „un alb/ mai negru”, tomatele, „roșii/ verzi”, muzeul, „trecut/ prezent”, pacea „război împotriva/ războiului”. Grenade de buzunar, distihurile smarandachiene nu ucid, ci dau brânci mentalului ațipit. De un sfert de secol de când Florentin Smarandache bate monedă, paradoxismul însuși este, în spiritul distihurilor, „o avangardă/ ajunsă tradițională”.

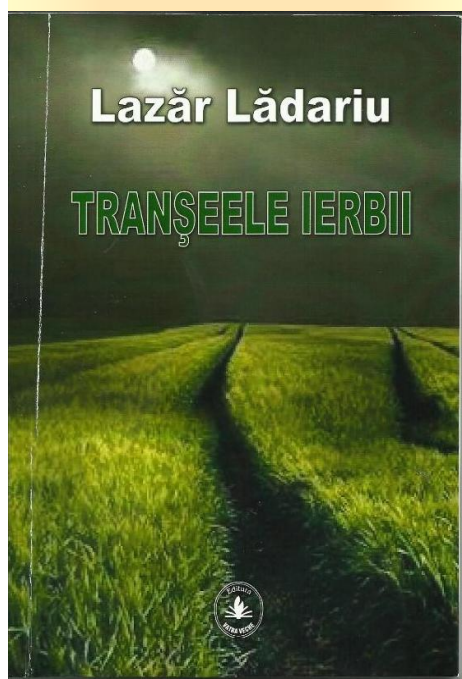

Pavel Filonov - *Renașterea unui om*

Al. Florin ȚENE

Lazăr Lădariu meditănd în „cumințenia ierbii”

„dimineața mea/ ochi va face.” (Când dimineața mea ochi va face) Din nou revine speranța. Fiorul provine din trăirea clipei unde mișcarea lent elegiacă în vers liber canalizează cititorul spre sonoritatea specific genului.

Viziunea se construiește ca într-un tablou cu trupuri elastice, de Marc Chagal, însă fără culori aprinse, e profund transilvană, ca niște memorii cioplite în metafore: „aproape liber mă simt/aici/ unde nu-i pană de înger// aici/ unde încet, s-aude apropiindu-se umbra.” (Aproape liber mă simt).

Precum Lucian Blaga, Lazăr Lădariu schițează un colimator liric în a cărui rază lungă intră vremea și biografia lirică, unde „în ochiul cerului/ nimic nu tresare,/ iar clopotul mare/ are o limbă de mort,/ când umbra după umbră/ aleargă prin anotimp de-nserare.” (În ochiul cerului nimic nu tresare). Aici speranța se estompează.

Două mișcări lirice descoperim în acest volum. Prima consistă în despletirea lirică

sub presiunea realității, iar a doua constă într-o relativ complicată poezie în bază filosofică, având un halou plastic. O mitologie întocmește poetul și din lumile transilvane, umple un spațiu gol, unde „revărsări de închipuite ape/ răsună.” Universul liric e alcătuit mai întâi din poezia formelor germinative și ale *cumințeniei ierbii*.

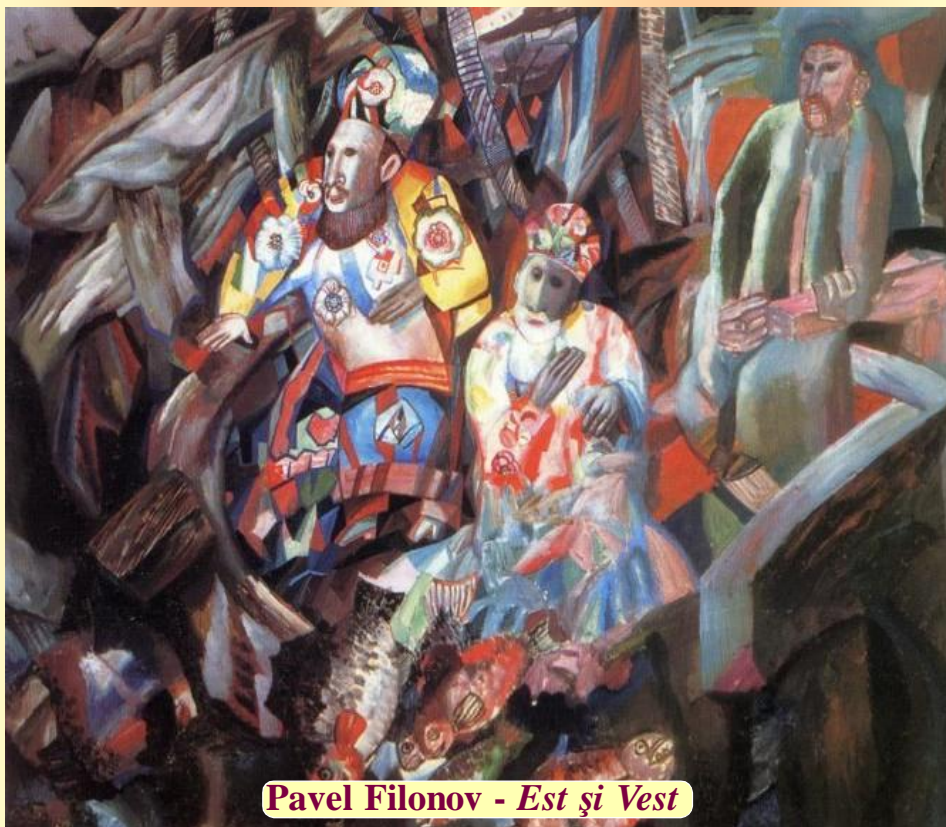
Fiind un Poet al ideii esențiale, șlefuită precum opera lui Brâncuși, poetul se apleacă asupra ideilor în sine, descoperind esența vieții în „*Tranșeele ierbii*” pentru a da carnație clipei „*cuvintelor*” ce „*acoperă golul/ prin grase ierbi argintii.*” O sensibilitate primigenă de mare interpretare filosofică a ființei umane, lărgită culturalicește - iată spiritul lui Lazăr Lădariu în a cărui poezie regăsim esența naturii umane și a cosmosului, într-o suflare vitală care trage după sine *pământul, duminica împărțelilor, catedrala adormită, fântâna din care vise țâșnesc* întru veșnicia cuvântului scris.

Dacă în 1985 Lazăr Lădariu publica, la editura Dacia, volumul de versuri „Câmpuri cosite de ceață”, acum este prezent în librării cu placheta de poeme „Tranșeele ierbii”, apărută la Editura Vatra Veche (2017), volume care, încă din titlu, ne descoperă un poet al perenității, obsedat de *anotimpul înserării* dar și al optimismului, că un „Alt răsărit darnic s-arată”.

Poetul, ajuns la vârsta înțelepților ardeleni, meditează asupra efemerității existenței umane în locuri unde „*ziua toarnă crini/ peste caii ei, toți azurii/ prin cimitirul uitărilor/ se naște un înger;*” (Se uită dimineața la mine).

Coarda lirică înfierbântată tradițional vibrează sub o sensibilitate naturisă, fiindcă eul poetului conștientizează că este un izvor al conștiinței, atunci când „*tristețea băjbâie/ prin filosofia tăcerii/ cu timpul în aripi*”, constatând că „*aici,/ doar un singur izvor/ mai cântă.*” (Alt răsărit darnic s-arată).

Poetul observă natura și trăiește clipa prin exploziile de verslibrism, de altfel remarcabil, ca o mișcare de caleidoscop, fiind conștient de venirea clipei eternității, dar, până atunci

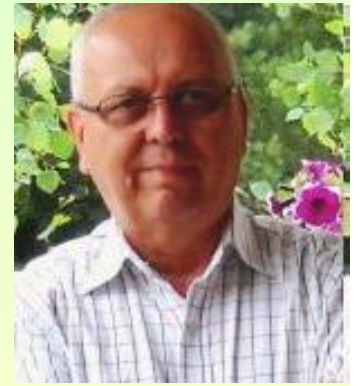

Pavel Filonov - Est și Vest

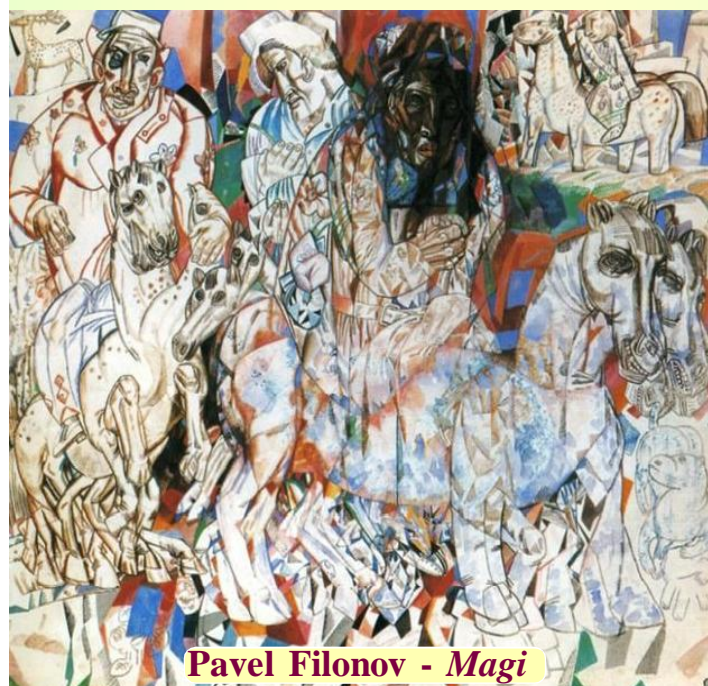

Iulian CHIUU

Sinele, dinspre Orient spre Occident

Dacă filosofia occidentală nu ar face oneste trimiteri la gândirea indiană în texte și tradiții și dacă am nesocoti paradigmele diacronice ale reprezentării, ar fi suficiente argumente să ne grăbim a crede că Occidentul a transferat tacit, dar *grosso modo*, o serie de idei din mediul noematic al genezei lor într-un altul, diferit ca modalitate ideatică. De la *Bhagavad-Gita* la *Vaiṣeṣika Sūtra* și până la *Das Sein*-ul heideggerian, alteritatea gândirii apusene nu poate fi pusă la îndoială; *Sinele*, de pildă, în reprezentarea lui, fiind unul din numeroasele concepte în dialogul universal al ideilor. Dacă luăm ca mărturie unul din cele mai vechi texte de filosofie sanscrită care s-au păstrat peste timp (datat cu aproximație în sec. V-IV înainte de Hristos), *Vaiṣeṣika Sūtra*¹, atribuit ascetului Kanāda, cam din aceeași vreme cu *Bhagavad-Gita*, avem deja o primă conturare a conceptului în gândirea jainistă, definitivată de Mahavira cu șase secole înainte de Hristos. Spre deosebire de buddhism care susținea nonexistența Sinelui și de *Upanișadele* care pledau pentru un Sine unic, cu *Vaiṣeṣika Sūtra* suntem pe un teren de reflecție mult mai cristalizat și mai contextualizat filosofiei *Vedānta*. Astfel, Kanāda socotea, în contextul unui realism care nu era totodată și materialist, că totul se cuprinde în cele șase categorii vedantine consacrate: substanța (*dravya*), atributul (*guna*), acțiunea (*karma*), universalul (*sāmānya*), particularul (*viśeṣa*) și inherența (*samavāya*)² - sinele/sufletul (*ātman*) fiind de ordin noetic, cu o natură abstractă, ca și mintea (*manas*), inherența (*samavāya*), universalile (*sāmānya*) ori particulariile (*viśeṣa*). Pentru Kanāda *Sinele* se află în relație cu Mintea fără a se confunda însă: *Existența și non-existența cunoașterii la contactul sinelui cu obiectele simțurilor reprezintă indicii*

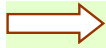

Pavel Filonov - Magi

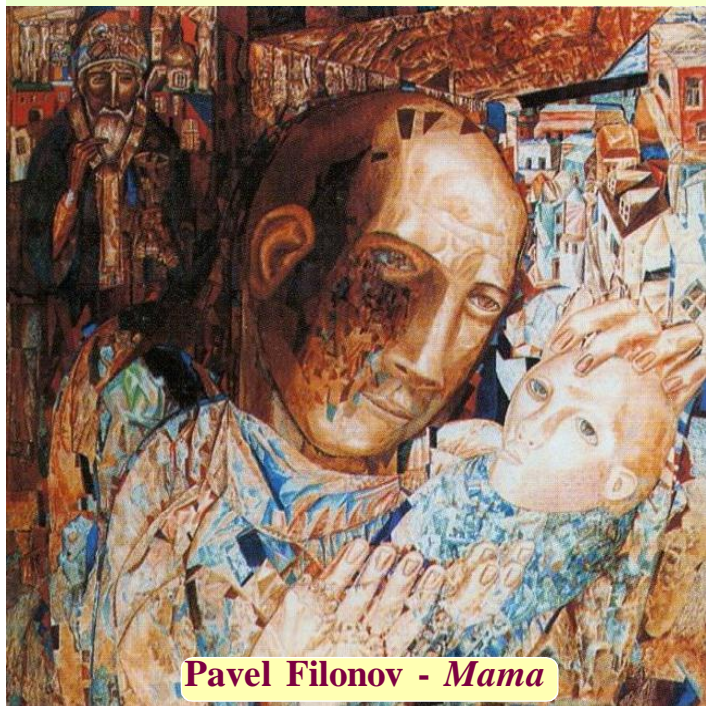
ale [existenței] minții (III.2.1) și își condiționează de aceasta o parte din atributivitate. Și admite că *Datorită lipsei de particularități a aceluia în care iau naștere plăcerea, durerea și cunoașterea [există] un singur sine [într-un individ] - III.2.19, totodată, datorită [diferitelor sale] instanțieri [sinele] este multiplu - III.2.20. Sinele nu se confundă cu Eul, acesta ține de particular, în timp ce [cunoașterea existenței sinelui] ține de revelație III.2.8. Ca urmare, [Cunoașterea implicată în conceptul de] „eu” se datorează existenței sinelui individual și nu unei alte entități, întrucât ceea ce este perceput e un [anumit] obiect distinct [de orice altă entitate] - III.2.14. Afirmând deci un Sine particular, se poate vorbi, în limitele tradiției religioase (*sāstra*), nu atât de o multitudine, ci de o multiplicitate a Sinelui (*nānātva*), idee pe care, cum vom vedea, Upanișadele nu o împărtășesc întrutotul, chiar în temeiul a ceea ce spune cumva și Kanāda: Substanțialitatea și eternitatea sa sunt explicate prin intermediul aerului (III.2.2.). Iată, de pildă, *Kauṣītaki brahmana upaniṣad*³ afirmă că toate divinitățile admit ideea unui suflu (*prāna*) ce dă naștere Sinelui ca manifestare a conștiinței (*prajñā*). Numai așa *Sinele are* o manifestare spațială, *el intră în vânt și merge în paradis* (II. 14.). Ca atare, ajungem la o primă structurare a Sinelui: *Acest suflu care este chiar Sinele-conștiință (prajñātman) a intrat în Sinele-corporal (śārīrātman) prin firele de păr și prin unghii - IV.20, textul upanișadic subliniază că Sinele-corporal (śārīrātman) urmează Sinelui-conștiință (prajñātman) necondiționat. Din Svetāsvatara Upaniṣad aflăm că Sinele se găsește în cavitațiile ființei. Sinele individual, care este totuna cu Sinele-corporal din Vaiṣeṣika Sūtra, este lipsit de putere față de Sinele tuturor (sarvātman): El e omniprezent (sarvagata) prin aceea că el penetrează totul (III.21). El este însuși focul care a pătruns în ape (IV.15), el este Sinele din mijlocul celor existente. Cu acest ultim verset, Upanișadele ne aduc în lumea esențelor născute din contrarii: *focul care pătrunde în ape și care mai apoi cuprinde existența ca atribut ulterior, distinctiv. Cu Māndukya Upaniṣad, Sinele se relevă ca existență în patru stări (pāda): starea de veghe (jāgaritasthāna), starea de vis (svapnasthāna), starea de somn (kāma) și cea de a patra starea, cea de nevăzut (adrsta), de nedorit (avyavahārya), de neatins (agrāhya), fără caracteristici (alakṣāna), de negândit (acintya), de nedescris (avyapadesya); [această stare] este Sinele cel unic, esența cauzelor, încetarea [existenței] lumii fenomenale, este calmă, benefică, nonduală (advaita). Această [stare] este Sinele, aceasta trebuie să fie cunoscută (2). Gândirea occidentală, se știe, ajunge mult mai târziu și destul de greu, după dispute îndelungi, să accepte evoluția Sinelui din cauza confuziei cu Ființa, cu Mintea, cu Sufletul, cu desăvârșirea, atribut exclusiv divin, care, în viziunile Vedanta, este sens și scop al Sinelui: Sinele cel Unic din Māndukya Upaniṣad, Sinele brahmanic din Mānduka Upaniṣad: Acest Sine asimilat înțeleptului, este brahmanic și trebuie obținut prin adevăr, asceză, prin cunoaștere corectă (samyag jñāna), prin castitate permanentă***

(III.1.5). Ca finalitate, *Sinele acesta nu poate fi dobândit nici prin explicații, nici prin intelect, nici prin multe revelații (sruti) - III.2.3; Obținându-l pe [Brahman], vizionarii sunt mulțumiți de cunoașterea [pe care o au], și-au realizat Sinele, sunt lipsiți de pasiuni, liniștiți* (n.n. fiindcă l-au găsit pe cel omniprezent - *sarvagam*) - II I.2.5. Acest Sine (Brahman) este socotit unic odată cu *Vajrasucika Upanișad* (9), unde își relevă calitățile: *lipsit de naștere (jāti), calități (guna), sau fapte (ktyā), lipsit de cele șase infirmități, de cele șase stări și de toate defectele, a cărui identitate (svarupa) este adevărul (satya), cunoașterea (jñāna), beatitudinea (ānanda) și infinitul (anata), care există prin el însuși (svaya), lipsit de determinării (nirvikalpa), suportul întregii gândiri conceptuale (kalpa)*. O secvență a desăvârșirii vedantine, un text cu vădite calități literare și moralizatoare, ne furnizează *Bhagavad-Gita*, o tulburătoare ipostază a scoaterii lui Arjuna⁴ din inerția indusă de o cădere a eroului în emoțional; *Sinele-corporal (sārlrāman)* nu mai urmează Sinelui-conștiință (*prajñātman*) și ceea ce experimentează acesta nu de pășește limitele corporalității știut fiind că, la acest nivel, *Sinele* se localizează nu în creier, ci în inimă. Această adevărată scriptură sanscrită, atribuită mai multor autori, face parte din *Mahabharata*, întrunește simultan și trăsăturile unui poem filosofic și pare să fi inspirat atât jainismul, cât și buddhismul, precum și practicile yoga. *Bhagavad-Gita*⁵, obiect al celor mai prețioase interpretări, a fost asemănată pentru hinduism cu Noul Testament, iar Vedele cu Vechiul Testament ebraic. *Bhagavad-Gita* înseamnă în sanskrită *Cântarea lui Dumnezeu* și aici Krșna, ale cărui virtuți îl pot aduce în comparație cu Iisus Hristos, izbutește convertirea lui Arjuna la menirea sa de luptător, însă numai prin desăvârșirea ca Sine: *omul care se bucură numai de Sine, care găsește mulțumire numai în Sine, care își găsește liniștea în Sine, acela nu mai are nimic de făcut* (III.17), îi spune Krșna argumentându-i că simțurile, cărora eroul le căzuse pradă, sunt, într-adevăr, deasupra obiectelor lor, însă deasupra acestora este simțul intern, deasupra lui mintea și deasupra acesteia din urmă este *Sinele* (III.42). Aici se face o apropiere cauzală evidentă cu ce spunea Kanāda în *Vaișeșika Sūtra*, III.2.19: *Datorită lipsei de particularități a aceluia în care iau naștere plăcerea, durerea și cunoașterea [există] un singur sine [într-un individ]*. Ca atare, *Bhagavad-Gita*, fără să ducă lucrurile spre suficiență și limitare,

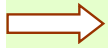

Pavel Filonov - Mama

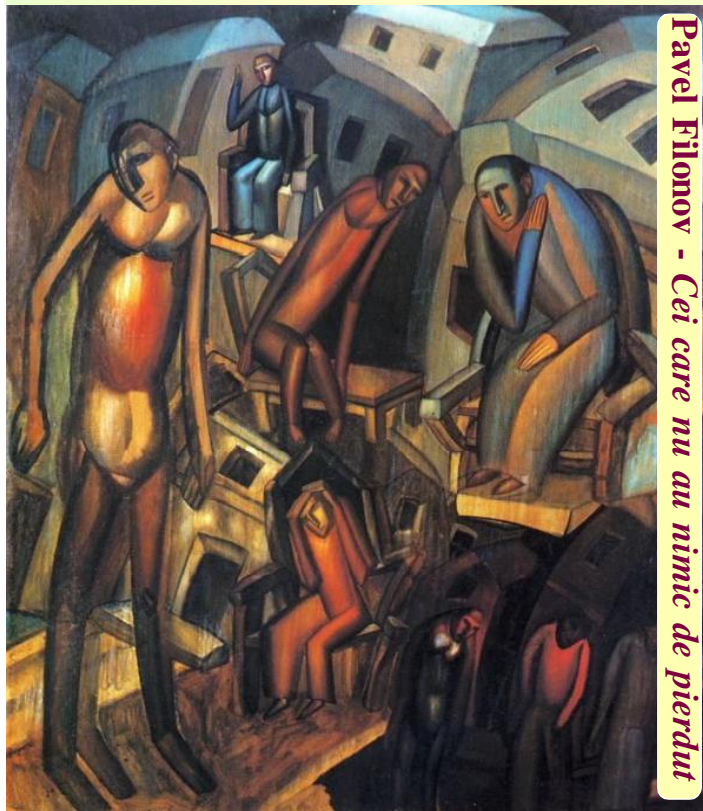
consideră că: *Continua Cunoaștere a Sinelui, înțelegerea rostului cunoașterii adevărului - aceasta este Cunoașterea; ceea ce este altfel decât aceasta se numește necunoaștere* (VIII.11); în consecință, *Sinele*, temeiurile lui în adevăr fac aici, pe pământ, cunoașterea instrument purificator pentru Sine, diferența de Sine și o prerogativă pentru cel desăvârșit în yoga. Krșna detaliază: *Unii, cu ajutorul meditației, văd ei în înșiși Sinele în sinea lor; alții prin Sāmkhya și Yoga, iar alții prin yoga faptei* (VIII.24); a vedea *Sinele* sinea ta ar fi un prim pas spre desăvârșire pe oricare din cele trei căi s-ar merge. Arjuna, pe de altă parte, are propriile convingeri, întemeiate pe argumentele lumii înlănțuite de norme etice și îndreptate asupra Sinelui suprem, cu dorințe stinse, neeliberate din dualitatea fericire/ durere, argumente care nu rezistă maieuticii lui Krșna. Arjuna este prevenit asupra desăvârșirii în opoziție cu opțiunile de tip *Sattva* (echilibru, armonie, puritate), *Tamas* (dezechilibru, haos, impuritate, apatie) sau *Rajas* (pasiune, moderație, egoism) între care are de ales: *Fericirii care de la început și până la urmă este o tulburare a Sinelui, născută din somn, delăsare și nepăsare - i se spune că ține de tamas* (XVIII.39), sau *Cea care la început este ca otrava, la sfârșit ca nectarul nemuririi (amrta), care se naște din lumina Cunoașterii Sinelui - ei i se spune că ține de sattva* (XVIII.35). Totdeauna se folosesc argumente aproape exclusiv din atributivitatea Sinelui: *Sprîjinindu-se pe această părere, cei care și-au pierdut Sinele, puțini la minte, crunți la fapte și rău făcători, se nasc spre distrugerea lumii* (XVI.9). La Arjuna însă lucrurile stagnează în sfera Sinelui individual: *Precum eterul omniprezent nu este întinat din cauza subtilității sale, așa și Sinele care sălășluiește pretutindeni în trup, nu este întinat* (VIII.32). Or modelul acesta poate intra în opoziție cu *Sinele* suprem și tocmai în legătură cu acesta este avertizat: *Există însă un alt Spirit mai presus de toate, numit Sinele Suprem - care, pătrunzând cele trei lumi, le susține - Stăpânul Divin neclintit* (XV.17). Așadar, Stăpânul divin este Spirit și Sine Suprem, unic, atotputernic, copleșitor, de necuprins, inegalabil, *Unul* genetic și polarizant al tuturor religiilor, iar de aici lucrurile sunt asumate teologic - pe de o parte, filosofic ca idee și etic ca manifestare - pe de alta. În psihologiile moderne, *Sinele* este o structurare identitară a personalității; în prelungirea Eu-lui, la Sigmund Freud, sau o supraordonare a acestuia, la Carl Gustav Jung. Survine însă o întrebare: Este Eul totuna cu *Sinele*? Și dacă nu, de unde se separă și ce anume le distanțează? O astfel de dezbateră avea să înceapă încă din sec. al XIX-lea, în rândul psihologilor, odată cu William James (fratele romancierului Henry James), dar primele răspunsuri le dăduse deja filosofia occidentală, iar în filosofia românească, Constantin Noica face disocierea începând dinspre spiritul limbii⁶, lăsând lucrurile sensibil apropiate, dar inconfundabile totuși: *sinele nu este eul și conștiința de sine nu e conștiința de mine*.⁷ El întrevede în profunzime diferența ca și W. James (eul este cel ce cunoaște, iar sinele este latura cunoscută), însă, pentru farmecul rostirii, o statornicește în semantică: *sinele poate fi înțeles în pasivitatea eului ca o conștiință mai adâncă a acestuia sau sinele poate ține de alegerea eului, ca expresie activă a lui. Este ordinul în care te-ai încadrat, idealul tău, conștiința ta etică - libertatea ta*.⁸ Mai concis însă: *Sinele poate fi expresia lucidității eului, și atunci el ține de libertatea care și-a aflat necesitatea*.⁹ Monteil și Martinot¹⁰, destul de recent, defineau *Sinele* ca pe un sistem de cunoștințe despre propriul eu. Așadar, diferența consistă în activarea conștiinței etice a eului în condițiile libertății acesteia de a-și asuma necesitatea. De aceea *Sinele* este mai cuprinzător decât Eul și tinde spre ordin, mai întâi ca atribut și mai apoi ca specie, deși totul se întâmplă implicit în sensul deplasării Sinelui elementar către *Sinele superior*. Această tranzitivitate de natură ontică își are determinările în așa-zisa neliniște metafizică a

conștiinței și este o manifestare a tranzitoriului care îi cauzează realitatea și o face să devină mereu altceva. În sensul filosofiei Vedānta, Sinele (*Ātmā* = Sine particular) evoluează transconceptual, pe relația *Puruṣa - Brahma*, într-un spațiu concentric, dinamic, după modelul cosmogoniei jainiste, ca echilibru al celor cinci funcții (*Vāyu*) ale sale¹¹, asimilate unor învelișuri: *ānandamaya-kosa*, *vijñānamaya-kosa*, *manomaya-kosa*, *prānamaya-kosa*, *sthula-sarīra* care corespund, respectiv ansamblul tuturor posibilităților native de manifestare ale lui *Ātmā*, lumina reflectată de conștiință, facultatea de a gândi, suflul vital reflectat în acțiune și forma corporală, grosieră. Consecutiv Zero-ului metafizic, Sinele personal, în Vedānta, când e simplă latență nu e și *Ātmā* pentru că nu poate fi altul, decât el însuși; în lipsa Sinelui personal (vizibil în lucrurile proprii, în natura emotivității și exigențelor) se coboară de la *essentia* la *existentia*, ca în ontologia medievală a Occidentului, de proveniență aristotelică. De aici începând, prin ființare omul este *essentia*, el însuși, adică *Dasein*, în sensul de *a fi într-o lume*. Putem spune că odată cu Sinele vedantin suntem în contextul instrumental al desăvârșirii, care tinde spre ceva (Brahmanul din sine), pe când cu *Dasein* suntem în modalitățile devenirii prin facticitate în raport cu ceva (Dumnezeu, referentul desăvârșit). Și dacă problema ființei nu este o falsă problemă prin generalitatea ei, cum sugerează Orientul, sensul ființei justifică detalierile Occidentului. Începutul l-au făcut grecii, chiar înainte de Aristotel. La Kant, ființa nu este un predicat real. La Hegel, Sinele este suprimare a ființei-pentru-sine și este pentru sine numai în ființa-pentru-sine a celuilalt. Deci, *fiecare este pentru celălalt termenul mediu prin care fiecare se mijlocește și se reunește cu sine însuși și fiecare își este lui și celuilalt esență nemijlocită, care este pentru sine numai prin această mijlocire*¹²; conștiința de sine, conștiința pentru sine, conștiința sunt deci trepte ale luării-la-cunoștință, dar nu mai mult decât știm de la Augustin de Hipona, de la Toma d'Aquino, Zwingli, Scheler ori Descartes (*res cogitans*). În măsura în care în filosofia occidentală existența se conturează ca efectivitate, ca trecere-în-ceva-efectiv, atributivitatea factuală a *Dasein-ului*, spre deosebire de Sinele vedic, se manifestă și în afară

Pavel Filonov - Cei care nu au nimic de pierdut

de sine, în raport cu ceva exterior. Eul se justifică în consecință ca o condiție fundamentală în ontica fiecărei ființe fără a fi categorie a ființării, ci numai mijlocul cu care conceptele devin efective intelectului, structură formală a personalității, iar cu *Dasein* se avansează spre *personalitas transcendentalis* - condiție a *personalitas psychologica*, precum la postkantieni. La Heidegger, *Dasein-ul*, în transcendența sa, leagă *către-sinele* cu *laolaltă-cu-alții* în ceea ce se numește *în-preajma-ființării-simplu-prezente*, atribut al *Dasein-ului*; *fapt-de-a-sălășlui-în*¹³. Energie a eu-lui, Sinele occidental este virtute în *personalitas moralis* care nu se poate afirma decât ca *fapt-de-a-fi-în-lume* (explicitate, nu implicite, ca în Vedānta), în consecință și cu natura a ceea ce socotim deja *personalitas psychologica*. A. Pratkanis¹⁴, fără să-și propună o punte spre Sinele Vedantin, consideră că sunt trei *încarnări* ale eului în psihologie (cicluri de 40 de ani), psihologii începând să vorbească despre el destul de târziu, mai insistent de la începutul sec. al XX-lea și până la H. Cantril (*Psihologia implicării sociale*). Urmează, în cea de a treia *reîncarnare*, adoptarea unor serioase metode moderne de investigație psihologică, cu ajutorul cărora s-au relevat latențele trăirilor și stabilitatea psihologică, rolul sinelui (ca obiect și ca autor al acțiunii în autorealizare¹⁵), conflictualitatea dintre sinele real și cel ideal¹⁶, împlinirea de sine¹⁷ mergând până la auto-actualizare și managementul impresiilor. Cu Maslow depășim ideea existenței unui *Sine condensat* și a unui altul, *rezonant*, unde cel dintâi este limitat de factorii fizici, biologici și culturali, un sine frustrat de dificultăți insurmontabile, ca să ajungem la identificarea posibilităților de împlinire a Sinelui, în special în tipurile D (*deficiency-cognitions*; cu tendințe de lideri) și B (*being-cognition*; tipul transcendental, reflexiv, integrativ). Iată, așadar, că Sinelui vedantin, noetic, mistic-impetuos, autoreferent, multiplu ca morfologie, Occidental îi contrapune un Sine susceptibil de a fi în lumea sa, însă deschis către o impetuoasă referență predilect în afară. Civilizațiile le-au cultivat etic și religios ca atare fără să intre în conflict nici din cauza și nici pe tema lor.

¹ București, Ed. Herald, 2010; traducere, introducere, comentarii de Ovidiu Cristian Nedu.

² Vezi introducerea lui Ovidiu Cristian Nedu, p.15.

³ Vezi *Upanișad*, note, introducere și traducere de Ovidiu Cristian Nedu, București, Ed. Herald, 2006

⁴ Eroul, căzut în reflexivitate, refuză să mai lupte, cu atât mai mult cu cât reflectează la moarte și la culpabilitatea apăsătoare pe care și-ar asuma-dacă ar lupta împotriva prietenilor și a rudelor.

⁵ *Bhagavad-Gīta*, traducere, studiu introductiv, comentarii și note de Sergiu Al-George, București, Editura Herald, 2006

⁶ *Cuvânt împreună despre rostirea românească*, București, Editura Eminescu, 1987.

⁷ Idem, p.13

⁸ Ibidem

⁹ Ibidem

¹⁰ *Insertions sociales et schemas de soi scolaires de réussite et d'échec. Etude expérimentale*, în Perspectives cognitives et conduites, vol. V, Neuchatel, 1996.

¹¹ Vezi René Guénon, *Omul și devenirea sa după Vedānta*, București, Editura Herald, 2012, cap. IX, p. 83.

¹² Hegel, G.W.F. *Fenomenologia spiritului*, Buc., Editura IRI, 1995, p.113.

¹³ Heidegger, Martin, *Problemele fundamentale ale fenomenologiei*, București, Editura Humanitas, 2006, p.484.

¹⁴ Greenwald, A. G., Spangenberg, E. R., Pratkanis, A. R., & Eskenazi, J. (1991). *Double-blind tests of subliminal self-help audiotapes*. În Psychological Science, 2(2), 119-122 1991

¹⁵ Rogers, C.R., *Client-centred therapy: Its current practice, implications, and theory*, Boston, Houghton Mifflin, 1951.

¹⁶ Erikson, E.H., *The life cycle completed*, New York, Norton, 1982.

¹⁷ Maslow, A., *The Farther Reaches of Human Nature*, în The Farther Reaches of Human Nature. New York, 1971

Ion POPESCU-BRĂDICENI

„Povești de adormit copiii” de Florentin Smarandache

O carte interactiv-creativă, de altfel un plăcut insurgent model constructivist și integrat, a publicat, în 2017, Florentin Smarandache (Smarandache, 2017, 7-87), târgujan de origine. Titlul ei e Povești de adormit copiii și coroborează două imaginaruri: cel literar și cel plastic. E o carte pentru copiii care vor/își doresc/ să (a)doarmă frumos și să se trezească deștepți, (re)povestind peripețiile unui godac năzdrăvan; o fabulă cu personaje din fauna terestră: furnici, brotăcei, arici, vulpoi, elefanți, metapersonajul alăturându-li-se empatic: naratorul; o serioasă ceartă între vecinele galinacee, terminată cu o pace de lungă durată; o distracție cu orătaniile și animăluțele de prin curte, avându-i protagoniști pe pisica Sica, cățelușa Lușa și purcelul Celu; pățaniile lui Superman, mereu înfrânt în confruntări de Păcală.

„Poveștile de adormit copiii” sunt ilustrate cu desene ale copiilor de la Școala gimnazială nr.2 Remeți și de la Grădinița cu program normal nr.4 Remeți (Jud.Bihor), sub îndrumarea prof. Nicoleta Ana Lazăr. Au participat copiii: Diana Piț Dogar, Andrei

Lazăr Bila, Alexandru Vlașin, Damian Albuț, Daniel Lazăr Bila, Daniel Piț Dogar, Luiza Mariș, Ioana Gaiță, Andrada Matei.

Cele cinci povești adormitoare ale generației infantile sunt: Godăcelul, Autorizația, Vecinele, Cățelușa Lușa, purcelul Celu și Pisica Sica; Păcală și Superman. Sunt compuse, cu ironie și umor, cu dus-întors, ca să-și asigure conexiunea inversă, într-un limbaj preponderent tranzitiv și narativ-ficțional, presărat cu arhaisme, regionalisme, neoașisme, localisme.

În fiecare povestioară se simte influența lui T.Arghezi din „Cartea cu jucării” și totu-i în regulă: căci modelul se transformă în metamodel, magia invenției în aplicație meto-dico-didactică. Apoi mecanismul creativ e la vedere. Figurile de stil se străvăd lejer încât cei mici și școlăreii (0-IV) să le recunoască „din prima”: comparația, epitetul, litota, anti-fraza, hiperbola, fabula, argoul, antiteza, diminutivul, intertextul (la „Povestea porcului” de Ion Creangă - n.m.), ironia, parafraza (la Noul Testament, în privința morții și învierii Godăcelului, fiul lui Taia și al Maiei).

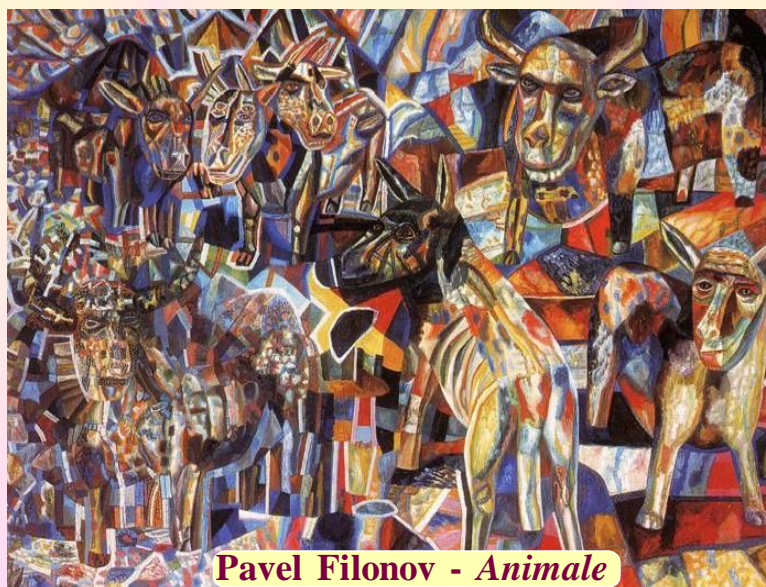
Cum era de așteptat, la un moment dat „purcelușul a devenit jucăria vie a lui Mihai... constituie principala atracție a lui Mihai care nici cu copiii nu se mai hârjonea, în schimb îi

antrena pe toți la joacă pe seama goagățului”. Povestirea se termină trist «sedend», precum o legendă; ea pendulează între un real verosimil și un ireal posibilist; este (meta)ludică și parțial fantast(ic)ă.

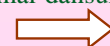
Fabula „Autorizația” e simultan o aucto-rizație, ține de imaginea construită: «blocul de furnici», unul evident parodic, scriitura fiind, inerent, condiționată de „o iscălitură frumoasă și caligrafică” și de un „acționist în litera și spiritul legii”. Stilistic, maniera lui Florentin Smarandache are un accent vesel, deși finalul fabulei e politic: ca în „Ferma animalelor” a lui Orwell, masele de furnici se întrunesc, se sfătuiesc, demonstrează și decid să se autoconducă, pe Vulpoi de Soi izgonindu-l în fundul pădurilor.

Iar România actuală se poate identifica în următoarea „alegorie satirică”: „Într-un mușuroi de cenușă, se transformase blocul de locatari, de atunci rămas nerenovat. Mai ieșeau de sub dărâmături (căci azi Români e în ruină - n.m.) câte un furnic (ajuns chiar președintele țării - n.m.) sau o furnică (ajunsă chiar vicepremieră a Guvernului - n.m.), supraviețuitori. Și mai ies probabil și acum” și desigur vor mai ieși o vreme, cât prăpădul n-o să lichideze și ce-a mai rămas pe ici-pe-colo.

„Bucata” *Vecinele* (pp.49-66) e tot una de critică socială și de moravuri, cu morală și săgeți la farsa contemporană substituită adevăratei atitudini fondatoare. Populația-i plecată în exil, se comportă imoral. Realitatea mincinoasă-i o cloacă, se fardează abundent ca să ne amăgească cu (pro)mițiuni demagogice, ba chiar o grămăjoară de gunoi într-o U.E. care-o scormonește nervoasă cu ghearele. Fabula „Vecinele” e arhitextuală și reconotează „fantasme” și „reminiscentțe” etice, cărora „flușturalic de trubadur”, cocoșul, le cade victimă, tocmai dânsul

Pavel Filonov - Animale

„don-juanul Pintenatu”. Șarada cu păsări de curte se derulează în cascadă de frescă virulentă, în care sunt implicate Poliția, Constituția, Neamul păsăresc (de parc-am fi în fabulistico-alegoricul roman al lui Dimitrie Cantemir: *Istoria hieroglifică* - n.m.) (Cantemir, 1978).

În plus, în următoarea fabulă în proză apar metafora și metonimia și personificarea: „pe o scorbură neagră, bulbucată, cu dinți ascuțiți și sticloși ca de balenă” (p.73). Apoi aliterația: „Gâscanu Manu desfăcu cioaca de la cocina d-lui Celu cu ciocul”. Acest „trop” muzicalizează discursul, îl fluidizează, îl sonorizează aproape, magico-alchimic, căci povestea-fabulă intră într-o horă, „o horă mare ca-n povești” ori ca în „Horele” aceluiași genial poet T. Arghezi (Arghezi, 1959, 257-268). De data asta povestea e un basm căci se termină cu happy-end.

Dar Florentin Smarandache are și haz când reinventează personaje strict folclorice ori populare precum Păcală Hazliul și Superman Forțosul, unul venind din clasicism, celălalt din abia defunctul postmodernism (Brânzea, 2017, 20-21). Antiteza se vede inteligent pusă la treabă în regim comparativ-fantastic-fabulos: „Păcală zbură cu un avion supersonic, iar Superman cu costumul său fermecat”. Bag seamă Păcală e un Făt-Frumos neomodern iar Superman un zmeu postmodern. De la un moment dat Păcală e văr cu Dănilă Prepeleac pe dos/ pe invers, căci câștigătorul era mereu învins ci nu cel învingător (cam ca-n alegerile în care Geoană a câștigat la vot, iar președinte a ieșit Băsescu Fraudulosul, cel care, de fapt, pierduse - n.m.). „De atunci, Superman n-a mai avut curaj să se înfrunte cu Păcală, fiindcă totdeauna ar fi ieșit în pierdere, chiar dacă ar fi câștigat” (p.87). Bășcălioasă poveste, nu? Deloc de adormit/ de prostii copii și, mai degrabă, de a-i transforma în „curat insomniaci”.

Bibliografie:

1. Florentin Smarandache: *Povești de adormit copiii*; Editura Zece, Cluj-Napoca, 2017, referenți: Ion Popescu-Brădiceni, Andrușa R. Vătuțiu
2. Tudor Arghezi: *Versuri*; cu o prefață de Mihai Beniuc; Editura de Stat pentru Literatură și Artă; București, 1959
3. Pia Brânzeu: *Post-postmodernismul*; în România literară, anul XLIX, 21 aprilie 2017, nr.18
4. Dimitrie Cantemir: *Istoria ieroglifică*; (I+II); ediție îngrijită. note și glosar de Ion Verdeș și H.R.Patapievici; prefață și tabel cronologic de Alexandru Duțu; B.P.T., Editura Minerva, București, 1978

Livia CIUPERCĂ

Sfântă datorie

Suntem vâlstare din aceeași rădăcină genetică și formăm tulpina încoronat tricoloră, fără a ține cont unde sălășluiesc granițele cele oficiale. Granița străbună este în inimile noastre și ea cuprinde ceea ce știm fără a fi măsurat vreodată „Grădina Maicii Domnului”, de-a pururi, Ocrotitoarea!

Datoria noastră este să nu uităm că la 1935 de ani de la nașterea Regelui DECEBAL, DACIA noastră cea străbună era puternică - și sfânta dovadă o reprezintă strămoșii noștri paterni care zâmbesc în chip cioplit din piatră (nenumărați Tarabostes) - până la Roma și-n toată Europa.

Evoluția Poporului Român, care s-a zămislit în învăluri milenare, a cunoscut viscoliri - nu de puține ori sângeroase. Toate au vizat zvâcniri de dominație și de supremație, asupra acestui pământ binecuvântat de Bunul Dumnezeu.

Și-am fost stavilă în fața atâtor năvălitori! Și-au fost multe momente de finețe diplomatică, prin care am BIRUIT: momentul 1600, întru vrednica amintire a lui Mihai Viteazul; momentul ianuarie 1859, când Moldova și Țara Românească au format Regatul ROMÂNIA; momentul 1877, când România își va dobândi Independența; momentul august 1913, când Regatul României dobândește Dobrogea de Sud (Cadrilaterul); momentul „Pe aici nu se trece!” (iulie-august 1917) - jertfa de sânge pe traiectul Mărăști, Mărășești, Oituz, sub comanda unor vajnici eroi, Generalii: C-tin Christescu, C-tin Iancovescu, Aristide Razu, Grigore Bunescu Alexandru Averescu, Eremia Grigorescu etc.; momentul 27 martie 1917, când Sfatul Țării de la Chișinău votează Independența față de Rusia Bolșevică și Unirea cu România; momentul noiembrie 1918, când românii și ucrainenii din fostul Ducat al Bucovinei votează Unirea cu Regatul României; Actul Unirii de la Alba Iulia de la 1 Decembrie 1918 - Cartea sfântă a marelui popor român.

Dragi părinți, bunici și străbunici, vă revine sacra misiune de a le vorbi copiilor, nepoților și strănepoților dvs. despre Primul Război Mondial, despre jertfa de sânge a Românilor, în marea lor majoritate țărani. Să deschidem Cartea și să citim. Cei mari să ne

reamintim și să fim capabili să spunem celor mai mici decât noi; iar cei mici au datoria sacră să întrebe, să afle și să știe ADEVĂRATA ISTORIE A ROMÂNILOR.

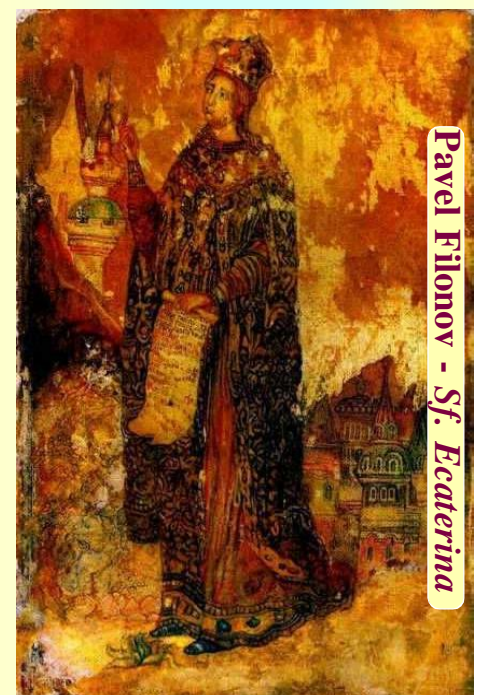
N-avem nicio scuză a spune: am uitat, nu știu, la ce-mi trebuie?! Când trecem pe lângă un monument să facem semnul crucii. Crucea ne-a însoțit și ne însoțește în toată viața noastră. Să fim adevărați creștini!

Dragi elevi, n-avem voie să spunem nu am învățat *lecția* asta. Nu! ISTORIA NEAMULUI este o LECȚIE SACRĂ. Ea este singura lecție ce TREBUIE să se știe! E o datorie sfântă!

Dragilor, să învățăm Lecția CENTENARULUI! Să luăm exemplul înaintașilor noștri.

Vă amintiți oare? La 20 august 1470, după o bătălie cu tătarii, Ștefan cel Mare a plantat o pădure de stejari în **Poiana Teioasă** (județul Botoșani); iar în anul 1497, după bătălia de la **Codrii Cosminului**, din a sa poruncă, s-a plantat o altă pădure de stejari. În anul 1938, la 20 de ani după marea victorie de la Mărășești, se va înălța **Pădurea sacră de stejari de la Mărășești** (de-a lungul malului drept al Siretului).

Dar noi, dragi Români, la 100 de ani de la Marea Unire, unde plantăm - și noi - o pădure sacră?

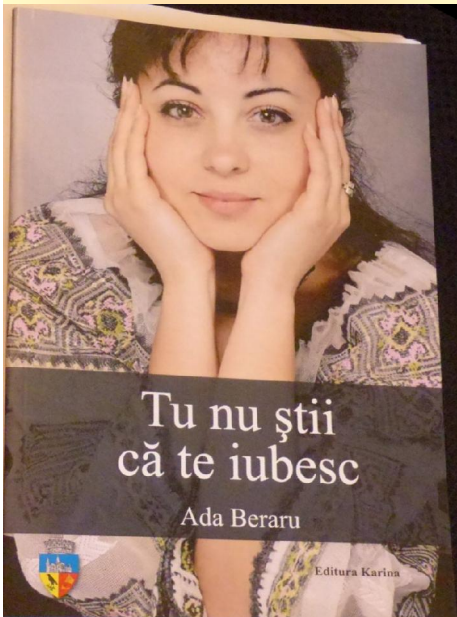
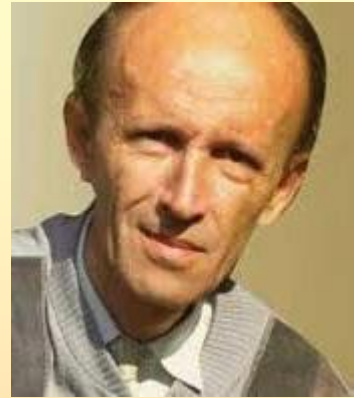

Pavel Filonov - Sf. Ecaterina

Daniel MARIAN

O ușă deschisă, un prag trecut, un drum înainte

Iubirea în sensul ei întreg, definită prin fluiditate, trăită în toate felurile posibile; unele dintre acestea conceptual universale, altele unic caracteristice; de la pur elementare la clar năucitoare. Pornind perceptiv de la diversitatea cu care suntem binecuvântați creativ, suntem în mod inductiv la rândul nostru tentați să ne dedicăm însăși creației astfel cum ne îndeamnă sufletul și ne îndrumă mintea.

În spiritul acesta tânăr și liber și frumos, neînvăluit încă de prejudecăți care țin de explicitarea existențialității, **Ada Beraru** vine să contrazică spusele multora potrivit cărora o următoare generație poetică nu va mai exista; scriitori de marcă, lingviști, critici, esteticieni, academicieni chiar s-au exprimat în acest sens - unic sens. „**Tu nu știi că te iubesc**” constituie una dintre mai rarele plăcute surprize ale ultimilor ani, cu atât mai mult că este vorba despre volumul de debut semnat Ada Beraru, și care apare sub semnul mirific al traducerii în 10 (zece) limbi.

Nefiind o întâmplare/un fenomen deloc conjunctural în peisajistica lirică, aceea de azi, ci fiind de-a dreptul necesar.

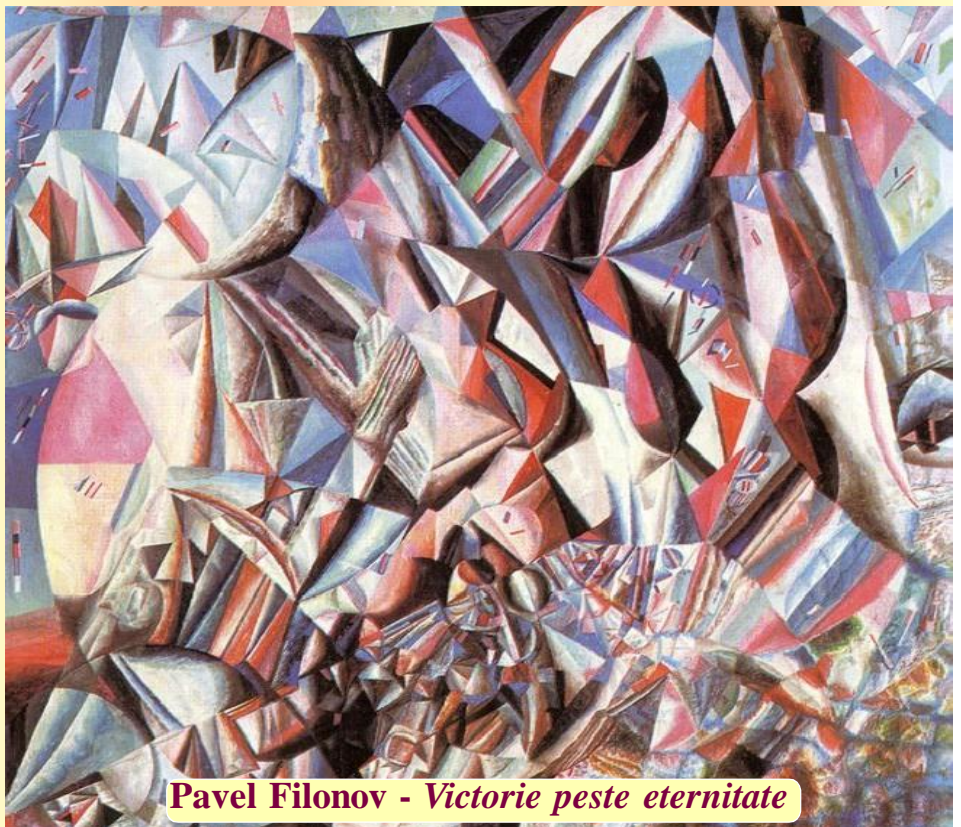
Poeta „lovește” încă de la început, într-o prospețime incontestabilă și cu un rafinament lăudabil: „știi că va veni o primăvară în care eu voi fi, din nou, cea mai frumoasă/ se va ridica ceața de peste pădure/ toate porțile Timpului se vor da de pereți/ se vor rotunji ca un arc colorat toate colțurile cuvintelor/ și lacrimile mele știute și neștiute/ se vor preface în fotoni și lumea le va crede instalații de pom./ lumânări candelă de aprins la capul morților/ îngeri de paiantă/ acadele și mărunțiș pentru micii cerșetori din fața bisericii/ pe care de-atâtea ori i-am mângâiat pe creștet/ și le-am pus degetul pe gură// iar drumurile și mărele oh, drumurile! vor duce întotdeauna la cineva/ lumea va deveni o fereastră/ și toate gesturile mele până atunci inutile/ se vor transforma în crenguțe de brad înainte de Crăciun, așa/ cum își cumpără săracii orașului/ păsările vor prinde în cioc toate gre-

șelile noastre/ le vor purta până la capătul lumii/ și le vor purta până la capătul lumii/ și le vor da drumul/ și toate întâmplările visate mi se vor scurge în mijlocul/ dezghețului printre degete/ ca nisipul plajelor/ pe care n-am umblat niciodată/ și tu în genunchi vei buchisi pentru prima oară pe paginile/ gândurilor mele uitate în iarbă/ iar apoi le va răscoli/ și ne va purta departe” (...).

Să mai zic ceva despre un alt poem...; nici gând. De fapt, nici despre acesta, parcă aș fi zis ceva; nu cred că trebuie.

Să zică cine ce vrea, oricum nu se va găsi critică nici constructivă nici de alt fel. Asta e formula încă crezut neajunsă dar iat-o ivită și umblată.

Ada Beraru nici pe departe să se încaiere cu cuvintele, le învârtă într-o magie proprie, fără a încerca dresajul. Natural, cred că așa trebuie spus!

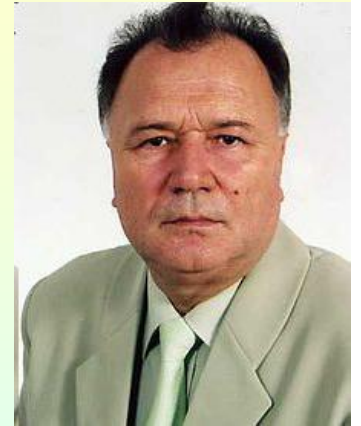

Pavel Filonov - *Victorie peste eternitate*

Ion PACHIA-TATOMIRESCU

Proză în spiritul paradoxismului cu eroi „aproape-neobiblici”

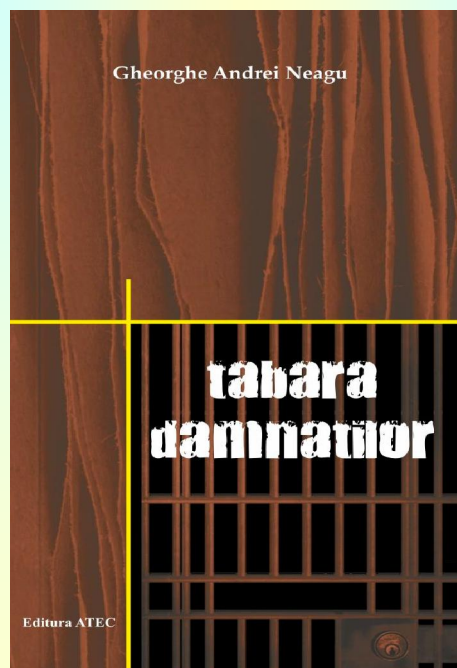

Sporește cantitativ și fericit-calitativ opera de prozator semnată cu peniță de aur de peren-inspirat-alpinul (nu „vremelnic-soldat-șantieristul transfăgărășanic” de odinioară) Gheorghe Andrei Neagu («Arme și lopeți», 1993; «Tarantula», 1995; «Moartea șobolanului», 1996; «Purtătorul de cruce», 2009; «Un securist de tranziție», vol. I, „roman-document”, 2016; etc.), și prin „macronuvela” *Tabăra damnaților* (Focșani, Editura Atec [ISBN 978-606-94076-7-7], 2016), rod al unui profund-rafinat paradoxism bine temperat.

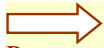
În arhitectura macronuvelei se remarcă întru *unitate acțională* un „clasic-de-modern” *trinom* (format dintr-un deja-existent *binom* mai de dinainte de intrarea - nu departe de Capitală - în penitenciarul cu „sere ale re-educării prin prestarea unor lucrări agricole cât de cât remunerate”, doi tineri de vârsta celor cu *Examen de Maturitate / Bacalaureat*, „condamnați pentru un presupus viol”, la care - imediat după „amnistie”, nu departe de porțile închisorii, chiar din stația de autobuz, unde așteptau cele mai multe „capete rase”, „chilugii” sloboziți, în majoritatea lor - li se alătură *al treilea ins*, „damnatul pentru omor”, «un bărbat între două vârste» - p. 15 sq. -, «unul mai amărât» decât ceilalți, „*trinom*” *constituindu-se parcă sub „jurământul” de a nu se mai „întoarce” / „reîntoarce” în temniță decât „după moarte”* - v. p. 18), ori, de se vrea, „*triadă*” / „*treime*”, trei tineri, „foști tovarăși de penitenciar”, din România socialistă, purtători de onomastică, într-adevăr, „neobiblic-paradoxistă” - *Serafim* (Hîncu / *serafim*, „înger de rang superior”), *Lazăr* (Bosoi / personaj al cărui prenume trimite Distinsul Receptor la „Evangheliile” relatând „minunea” făcută de Iisus Hristos cu „un mort de trei zile”, Lazăr din Betania Țării Sfinte, „reînviindu-l”) și *Petre* (Stanciu / al cărui prenume de actant pare a se lega de *Petru*, discipol / apostol al lui Iisus Hristos, „*Petru / Petre*, cel încarcerat în Ierusalim din ordinul regelui Agripa”, „*Petre cel eliberat din lanțurile temniței de un înger*” etc.) -, trei „damnați”, având „tâmpilele încă fierbinți” de pe foarte recea limită tragic-existențială din închisoare, trei eroi re-educați „de comuniștii ateii”, prin muncă și pentru „sacră muncă” (nu numai în „școala pușcării” socialiste”, ci și un apreciabil număr de ani de „după ieșirea din închisoare”, în „școala lumii libere a șantierului”, grație grijii „tovarășilor de muncă”, între care se evidențiază „funcționara transpirată” și cei de la Oficiul de Plasare a Forțelor de Muncă, „delegatul *Crihană*”, apoi, cei pe șantierul de la „mina de

cărbune”, îndeosebi, „energic-tânăra tovarășă”, buldozerista *Petra*), dar și o firească *unitate de timp*, anterioară însângerat-valahului act istoric din (16-22 decembrie) 1989 („unitate de timp” care se lăsă a fi dedusă din primele pagini ale „macronuvelei” *Tabăra damnaților*; corespunzând segmentului temporal, mai mult ca sigur, dintre cea-șist-amnistiatorul *Decret nr. 11 / 26 ianuarie 1988* și „*ajunul*” *Revoluției Valahe Anticomuniste din Decembrie 1989*, unitate temporală circumscriindu-și „vremurile trenului de persoane 5002 din Gara de Nord a Bucureștiului” - v. p. 62 -, ori ale vestitului autoturism profund-autohton, *Dacia-1300* - v. p. 104 -, sau ale „mărunt-profitabilului” comerț ilicit practicat de frizeri, barmani, preoți, garderobieri ș.a., prin coruperea „oamenilor legii”, mai ales, a milițienilor / polițiștilor „epocii de aur”), ori o - „de nelipsit” și „din ceas dedus” - *unitate de loc*, *Patria „natală*”, nu „adoptivă” (mai întâi, *cu un mai strălucit București al verilor băragănite* și cu o tot atât de luminos-prosperă „*Cinema Patria*” - v. p. 74 -, cu „*țigări Carpați*” - v. p. 22 -, un *București mai „iubit”* al forțelor muncitorești „de plasat”, fără a fi neglijat cumva *Bucureștiul „devorator”*, având „*Restaurantul Miniș*”, „*Drumul Taberei*”, „*Calea Victoriei*” etc. - v. pp. 29 / 69 / 82 sq. / 129 / 131 -, o *Patrie* în roiuri de șantiere, mine, fabrici / uzine, combinate siderurgice, chimice etc., dar și o *Patrie* cu euro-asiatic-vestite *cooperative agricole de producție*, între care și C.A.P.-ul „din satul cu mulți nuci pentru restaurantele bucureștene, Bulboacă” - v. pp. 39 / 80 / 98 -, spre a nu mai aminti „urbea de frunce” - care secundează Capitala - „*Timișoara talciocului făcut pretutindeni*” - v. p. 91) etc.

În rezumat - privitor la *unitatea acțională* -, *trinomul* „pușcărișilor amnistiați”, *Serafim-Lazăr-Petre* („*triada*” / „*treimea*”), din panoul central al macronuvelei *Tabăra damnaților*, de Gheorghe Andrei Neagu, se îndreaptă cu promptitudine către Oficiul Bucureștean de Plasare a Forțelor de Muncă, unde se face repartizarea (prin „delegatul *Crihană*”) și, apoi, angajarea cu seriozitate în câmpul muncii, pe „șantierul minei de suprafață dintr-un orașel de munte”; cei trei sunt ajutați să se integreze colectivului muncitoresc, îndeosebi, de șeful Birourilor Administrației Miniere, tovarășul Spirică, de tovarășa „ca o zeiță”, Petra Gott, «excavatoristă și membră a biroului de partid» (p. 43) ș.a.; după o vreme, „*trinomul* se voltaicizează alarmant”, datorită „zeiței excavatoriste”,

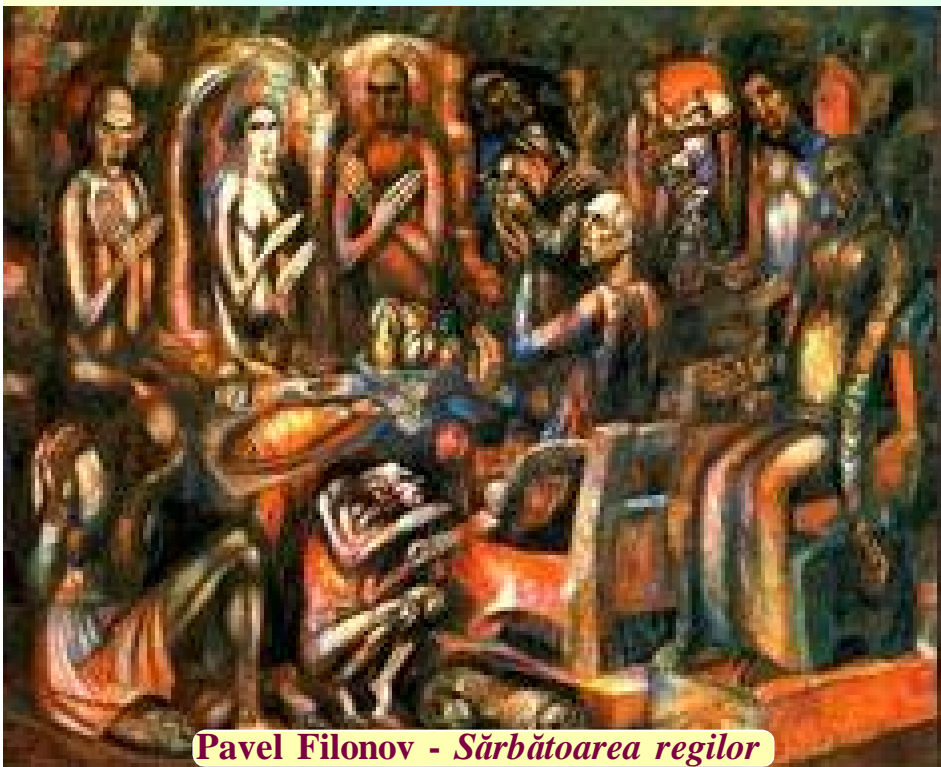
Petra ce - „cu / fără tact comunist-partinic” («își exersează convingerile politice pe pielea mea; nu-i mai ajunge Serafim» [p. 53]) - se vâra între Serafim și Lazăr (de fapt, Lazăr «ba chiulește, ba a intrat în niște afaceri cu niște sârbi, dar eu cred că-s mai mult țigani, decât sârbi; a fost plecat cu marfă de la ei, la București; s-a întors cu buzunarele doldora» [p. 54]); „detensionarea trinomului” se face prin „plecarea lui Lazăr” de pe șantierul minier, în București, la „irezistibilă Mariana” (pentru care fusese condamnat; aceasta devenise între timp „coafeză de Capitală”); la îndemnul Marianei se angajează în postul „vacant” de frizer din satul Bulboaca, aflat „la o aruncătură de băț” față de București; în paralel cu activitatea-i „acoperitoare” de frizer, Lazăr desfășoară o „prosperă” bișniță între București și Bulboaca, ori Timișoara, circumstanțe în care cunoaște bine „fauna de profil / palier”, inclusiv, pe prelatul afacerist, Ghervase, pe a cărui fiică, focoasa studentă, Angela / Angelica, vrea s-o cucerească (evident, după răcirea relației dintre el și „trădătoarea-i” Mariana), oferindu-i „mese strălucitoare” la Athénée Palace, bijuterii, blănuri etc.; „constatând indiferența insuportabilă a Angel(ic)ăi”, „meșteșugarul” Lazăr ia hotărârea de a-și recupera o parte „din daruri”: se duce la vila-Ghervase, taie cu diamantul geamul mare al ferestrei de la camera Angelicăi («ce nu era acasă»), „desface foraiabarul fără greutate” și intră, «goli șifonierul de blănuri, scoase bijuteriile și tot ce i se păru de valoare, le îndesă în sacul uriaș cu care venise» (p.134), ducând apoi „toată încercătura” acasă, la Mariana; Mariana sună la Miliția de Sector, organele ordinii publice își fac datoria prompt, „făptașul este reținut” la sediu până când Angel(ic)a «recunosc la interogatoriu că [obiectele din sac] erau dăruite de el, că se certaseră și le luase înapoi» (p. 135), lui Lazăr dându-i-se drumul apoi; cum «o nouă condamnare n-ar mai fi putut suporta», «șantierul era singurul loc de refugiu la care se putea gândi» (*ibid.*); Lazăr se reîntoarce pe șantierul minier din orașelul de munte, *trinomul / treimea* se reface; după o vreme de „reintegrare în colectivul muncitoresc al minei”, Lazăr își amintește că promisese cuiva «că-i face rost de dinamită pentru pește» (p. 143); și într-o noapte, pătrunde în depozitul de muniție al minei, cu gândul de a fura „necesarele” calupuri de trotil, dar nu reușește, căci paznicul, vigilent, îi luase urma la lumina lan-

ternei, dând și alarma din țignal; Lazăr fuge de la locul faptei, „acoperit de întuneric”, paznicul zărindu-i, totuși, silueta, dar neîncumetându-se a-l urmări; milițianul sosește „la fața locului” și încep anchetele; de teama unei noi condamnări / încarcerări, Lazăr recurge la sinucidere: «Spre dimineață se ridică în capul oaselor. Ceilalți erau plecați în șantier. Dormitorul părea lugubru, sub ploaia torențială ce izbucnise [...]. Luă un cablu de alimentare de la o triplă și-l atârână de cârligul gros al lustrei din tavanul betonat. Se urcă pe un scaun [...]. La celălalt [capăt] făcu un laț [...]. Capul îi rămase [...] în lațul care s-a strâns brusc [...]. Trupul îi fu cuprins de câteva spasme, apoi se liniști complet. Sfârșise.» (p. 153 sq.).

Interesantă este în această macronovelă „construcția” modernă a unui personaj - nu neapărat „colectiv”, ci, mai exact, *personaj „trinomic”*, un „trinom-personaj” pentru rolul de „protagonist”, așadar, ca pentru „panoul acțional-central”, permanent apelându-se la o clasică tușă (cu „portretistică” dezvoltată prin antiteza dintre un *prim-ens* și *secundul* ins ca „binom paradoxizat” - Serafim și Lazăr, ambii «acuzați de viol» [p. 7], „binom damnat” pentru „atentat la *sacralitatea-inseminării-femeii-de-către-bărbat*”, „violare a firescului *divinei nașteri*”, „binom-catod” voltaicizându-se / individualizându-se mereu printr-un „*terț-ens-anod*”, ca personaj - *oglin-dă* -, evident, în raportare permanentă la un *terț-ens*, cel „condamnat” pentru atentat la „sacral punct-terminus al ființării”, la „firescul morții”, *Petre*, „întemnițatul pentru omor cu premeditare, căci, părăsit de iubita-i soție, i ucide ibovnicul cu care a plecat din casă”, i-l trimite brusc «în loc cu verdeață» [p. 16]):

Serafim (Hîncu: «numai Serafim avea calificare; fusese tractorist» [p. 46], dar se angajează pe șantierul „minei de suprafață” de lângă orașelul de munte, «la sectorul mecanic», desigur, ca «buldozerist» [p. 17], având „școala făcută” «în armată, [pe când] *aveau nevoie să construiască strategice drumuri cerute de ruși; ei erau stăpânii României după '44 și le trebuiau drumuri ca să care despăgubirile de război; nu le ajungeau numai căile ferate*» [p. 21 / s. n.], «fel deschis de a fi [...] cu albeața pistruiată a feței [...], mișcarea agilă» [p.10]; «firea lui veselă, optimistă» [p. 14]; «pe cât era de veselă, tot pe atât era de miloasă» [p. 16]; pare a fi „cu *grija păstrării perene a unității triadei / treimii damnate*: «Serafim privi cu tristețe. „O să ne despărțim cam repede. Mi-e destul să-l încurajez pe unul, că doi o iau razna”, gândi el cu durere.» [p. 31]; etc),

Lazăr (Bosoi: «absolvent al liceului de chimie» [p. 125] fiind, solicită - pe șantierul minei de suprafață de lângă orașelul de munte - să fie angajat tot «la sectorul mecanic», dar «la artificieri», ca «să lucreze cu explozibili», deoarece «îi plăcuseră exploziile de mic; își amintea cu plăcere de zilele ploioase, când, în băltoacele drumului punea grăunțe de carbid, acoperite cu o cutie goală de conservă; când le dădea foc, se aprindeau, însoțite de o bufnitură strașnică» [p. 46]; e «înalt, bine făcut [...]»; statura lui impunea [...]: frunte înaltă, sprâncene stufoase, tenul măsliniu [...], gesturi domoale, așezate» [p. 9 sq.]; pe peronul Gării de Nord din București, «din noianul de călători grăbiți, se deslușește silueta unui tânăr înalt, cu ten măsliniu și ochi albaștri, al cărui mers trădează omul crescut la țară, în mijlocul naturii» [p. 62]; «împietrit [...], îi stânjenea pe ceilalți, le stătea în cale [...], impusese o teamă paralizantă» [p. 13]; «cu încăpățâ-

Pavel Filonov - Sărbătoarea regilor

→ narea lui [...], înalt și spătos, încremenit în șirul deținuților» [p. 14]; etc.)

și **Petre** (Stanciu: «necalificat» [p. 30], «un bărbat între două vârste» [p. 15], „bun sădea «la lopată» [p. 17], este angajat pe șantierul minei de suprafață de lângă orașelul de munte «la descărcări» [p. 45]; e «unul mai amărât decât noi» [p. 16] - după „constatarea lui Serafim; e «fiu de țaran», «flămând și însetat [...], strânga cu grijă firimiturile de pâine în podul palmei, așezându-le cu fereală în farfuria cu mâncarea aburindă» [p. 34 sq.] - după cum „remarcă Lazăr”, căci „oficiază cu grijă ritualul mesei”; „și arată temerea de oraș” [v. p. 20], dar și de galeria minei: «crescut pe ogorul C. A. P.-ului, sub cerul liber, Petre s-ar fi simțit sugrumat într-o galerie; tăcuse pentru că n-avea altă soluție; în sat nu mai avea a se întoarce; cum l-ar mai fi primit după numeroasele condamnări mai lungi sau mai scurte, în funcție de faptele comise; în cea mai mare parte, furturi din locuințe, din magazine, din buzunare, pentru care se simțea chiar vinovat; lumea se temea de el și nimeni nu era dornic să-i dea ceva de lucru; mai ales după ultima grozăvie pe care a comis-o; dar și lui îi era foame, și el trebuia să se îmbrace.» [p. 39]; etc).

În „economia epică” a macronuvelei, deosebită este și seria „eclat-personajelor”: **Angelica** (fiica preotului Ghervase, o frumoasă studentă la o facultate bucureșteană, că „și banii lui Ghervase merg”, o mândră studentă «ca o zână», caracterizată „biblic-superlativ” de preot, descriindu-i-o lui Lazăr drept „leit-poleită tată-său”: «seamănă mie, ce mai la deal la vale!», făcută «gândind la Sfânta Scriptură» [p. 127], «blondă, cu părul scurt și trupul strâns în blue-jeans, exuberantă» [p. 128]),

ori **Crihană** („triada / treimea damnaților” e luată în primire - la Forțele de Muncă - de „nea Crihană”, un «delegat roșcovan, bine hrănit» [p. 29], de vreme ce își dă întâlnire la restaurantul *Ciocârlia* - „unde ia masa de obicei” - cu viitorii angajați pe șantierul „minei de suprafață” spre a le înmâna „tovărășește” toate „foile de drum” și spre „a discuta” «ce e de discutat și gata!» [p. 31]),

Ghervase (preot bișnițar, «mare pescar» [p. 128] și cartofor de București, cu o parohie «plină de enoriași evlavioși, prosperă», asigurându-i «prelaturii toate cele trebuincioase, fără nicio trudă deosebită»; «nu-și lăsase barbă din motive erotice; nu-i plăcea să i se caute buzele printre ghemotoace de păr; barbișonul, de fapt o bărbățișă țepoasă, dimpotrivă, stârnea extazul, părintele culegând fructele păcatului, când dădea în pârg și se ofereau de bunăvoie la sfințire» [p. 123 sq.]; «evantaiul cărților răsfirate între degetele durdu-lii îl mulțumeau suficient ca să glumească, în loc să urmărească atent gesturile celorlalți jucători» [p. 117]),

sau „imprevizibila” **Mariana** («femeie tânără, bine făcută» [p. 62], cu «ochii viu-rimelați, cu pleoapele albastrițe de fardul așezat în cantități impresionante, [care] se închiseră visători» [p. 64 sq.]; «pulpele Marianei, bronzate puternic [...], se dezgoleau mult deasupra genunchiului, la fiecare treaptă» [p. 66]; Lazăr: «Bă, eu mă duc la București ! zise Lazăr. [...] Fata aia pe care chipurile am violat-o, mi-a tot scris, cică s-o iert, că îi pare rău, că n-a avut ce face, că a luat-o gura pe dinainte.» [p. 26]),

cum, de altfel, și **Petra** («Sunt Petra Gott, excavatoristă și membră a biroului de partid; am sarcina să primesc pe cei nou-veniți» [p. 43]; „tovarășa Petra” de la șantierul minei dintre orașel și poalele mun-telui” [v. p. 34]; «o femeie micuță, tânără, cu un inel de chei străluci-toare în mâna stângă», cu chip «cuprins de un zâmbet radiind numai de bunătate [...], cu obraji-n flăcări» [p. 41];),

dar și **Spirică** („șef de birou-de-personal” în administrația

șantierului de la «mina de suprafață» [p. 39], «un funcționar bondoc, nădușit și roșcovan, [ce] își acoperise calviția cu o batistă înnodată în colțuri; praful de cărbune, praful din incinta unității, praful din birou și de pe birou se depusese sporadic, după forma degetelor cu care-și pipăise țeasta, peste batista colorată; o scrumieră plină și țigara fumegând din colțul gurii dovedeau un fumător înrăit» [p. 35 sq.]; „îi măsoară” «din creștet până-n tălpi, cu ochi bulbucați» [p. 36]; «avea mai bine de doi ani de când fusese mutat din activul județenei, ca șef de birou personal; îi cunoștea pe muncitori încă de pe vremea când organizase acțiuni cu factorii de răspundere din mină» [p. 37]).

Macronuvelele *Tabăra damnaților*, de Gheorghe Andrei Neagu, concepută în două planuri naratologic-paralele (*al penitenciarului de la periferia Capitalei de câmpie cu sere ale educării prin lucrări agricole și al șantierului „minei de suprafață” din orașelul de munte*) și un plan secant, *al acțiunilor bucureșteano-bulboceano-timișorene ale lui Lazăr, în afara trinomialului de „panou central”*, are o măiastră scriere alertă, ca de pârâu de munte, evident, în co-gaionică fluidizare, ori în foarte exactă știință ordonator-născătoare și de absolut-necesare cristal jaloane în croiul de linii de forță ale „epico-magneticului câmp” întru acea *unitate acțional-autentică*, „Triada / Treimea Damnaților” - *Serafim, Lazăr, Petre* -, care se constelează „profund-paradoxist”, valorificând „pe deplin-premeditat” *sacral* prin *profanul „limitei tragic-existențiale”*, încât Distinsul Receptor să-și păstreze indubitabil vectorii întru catharsis și cu bucuria de a întâlni chiar „deslușirea auctorială” din ultimele rânduri ale acestui op:

«Auzi,mă, Petre, cine oare i-o fi pus numele ăsta lui Lazăr? întrebă Serafim. Știi că pe la biserică se spune de unul Lazăr ce a fost înviat de Iisus după moarte. Nu cred că pe al nostru îl mai învie cineva. Cred că nici la învierea morților nu va avea rând, dacă s-a sinucis. [...] Cum naiba ne-am adunat noi, un Lazăr, un Petre și un Serafim? Parcă nu-i lucru curat aici. Unul s-a dus...» (p. 165).

Pavel Filonov - *Chipuri*

George PETROUAI

Religia sau nevoia stringentă a omului de Transcendent (IV)

(Elemente de filosofia religiei)

[continuare din nr. 9 (85)]

II. Argumente pro și contra privind existența lui Dumnezeu

Socotind că numai rațiunea poate depăși subiectivitatea simplei experiențe, atât filozofii (de la Platon încolo), cât și teiștii au elaborat în decursul timpului patru categorii de argumente raționale în favoarea existenței lui Dumnezeu, fiecare cu variantele din interiorul său: argumentul teleologic, moral, ontologic și cosmologic. La aceste patru argumente consacrate din filosofia religiei, consider că trebuie să-l adăugăm pe cel metalogic, termenul „metalogic” vizând în acest caz ceea ce există dincolo de puterea de înțelegere a minții omenești.

1) **Argumentul teleologic** (teleos = scop, plan) pornește de la formidabila ordine și precizie matematică din microunivers și macrounivers: mișcarea electronilor în jurul nucleului și a planetelor în jurul centrului (de pildă, Pământul este situat taman la distanța optimă față de Soare în ceea ce privește asigurarea condițiilor necesare de lumină, căldură și apă pentru viață, se rotește în jurul lui cu circa 107.000 km/oră, singura viteză potrivită pentru contrabalansarea

atracției solare și menținerea planetei pe orbită și în fiecare 24 de ore execută o rotație completă în jurul axei sale înclinată cu 23,5 grade, ceea ce determină regularitatea apariției zilei și nopții), extraordinara complexitate a celulei vii (conține până la 200.000 de miliarde de molecule), uluitoarea organizare a stelelor, gazelor și altor materiale cosmice în *universuri insulare* numite galaxii (Calea Lactee, bunăoară, numără peste 100 de miliarde de stele) și a galaxiilor în roiuri de galaxii (unii astronomi presupun că în Univers ar exista circa 100 de miliarde de galaxii, distanțele dintre galaxiile unui roi fiind, în medie, de ordinul unui milion de ani lumină), toate aceste stupefiante mase cosmice pentru mintea umană, rotindu-se neîncetat în jurul unui nucleu central și totul (văzutele și nevăzutele) supunându-se legii divine de-a se deplasa în spațiul necuprins, întru realizarea planului stabilit încă de la Facere de către Arhitectul înfinit inteligent al acestei lumi.

Forma cea mai populară a argumentului teleologic îi revine lui William Paley (1743-1805), arhidiacon de Carlisle și filozof al religiei. În esență, acesta se prezintă astfel: Dacă cineva găsește pe câmpul gol un ceasornic și întrucât ceasornicul este proiectat, va trage concluzia justă că n-a apărut din întâmplare, ci că a fost conceput și executat de un ceasornicar. În mod analog, dacă privim la proiectul mult mai complex al lumii în care trăim, ni se impune evidența că în spatele ei se află un mare Proiectant.

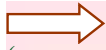
Dar cum dovezile teiste în favoarea argumentelor au fost considerate ba *neconvingătoare din punct de vedere psihologic* („Convinserea psihologică precede demonstrația rațională” sau, așa cum afirmă Martin Marty, „apologeții știu prea bine că dovada convinge numai dacă oamenii sunt deja convinși să creadă”), ba *nevalide din punct de vedere logic* (întrucât concluzia nu poate fi mai largă decât premisele, filozoful germano-american Walter Kaufmann se întreba dacă putem să dovedim existența lui Dumnezeu printr-un raționament valid în care Dumnezeu să nu apară în nici una dintre premise, fiind știut faptul că dacă nu apare în nicio premisă, El nu va apărea nici în concluzie și că dacă apare, atunci raționamentul nu mai este valid), ba *defectuoase din punct de vedere epistemologic* (I. Kant susținea că „folosind numai concepte, este imposibil să înaintăm până la descoperirea unor noi obiecte și ființe supranaturale” și că fiindu-ne accesibil doar *phenomenon-ul* sau lucrul pentru mine, nicidecum *noumenon-ul* sau lucrul în sine, toate încercările de-a dovedi existența lui Dumnezeu „vor fi incapabile să edifice un pod rațional peste prăpastia care separă felul în care lucrurile ne apar și acela în care sunt ele în realitate”), ba *inadecvate din punct de vedere ontologic*

Pavel Filonov - Formula cosmosului

(a spune că ceva este inevitabil, nu este totuna cu a afirma că el este ontologic adevărat, căci „chiar dacă nu se poate demonstra că este fals, el poate totuși să fie fals”), ba *deplasate din punct de vedere axiologic* (Kant credea că moralmente este necesar să-L postuleze pe Dumnezeu, altminteri „înseși principiile mele morale ar fi aruncate peste bord și nu aș putea să mă lepăd de ele fără să devin insuportabil în propriii mei ochi”), firește că în atari condiții, dovada lui Paley în favoarea argumentului teleologic a fost luată la scârmănat.

În primul rând de David Hume și Immanuel Kant. Spun „în primul rând”, atât pe faptul că au existat și alți critici (John Stuart Mill cu contraargumentul său construit pe metoda inductivă a „căderii de acord”, Bertrand Russell cu inconsecvența sa probă evoluționistă, care nu neagă argumentul teleologic, ci impune modificarea lui, Aldous Huxley, care credea că selecția naturală a fost capabilă să învingă enormele dificultăți generate de teoria apariției Universului din întâmplare etc), cât și pentru strânsa legătură dintre scepticismul humean și criticismul kantian.

Astfel, pornind de la axioma că efectele asemănătoare au cauze asemănătoare, David Hume arată că argumentul teleologic este edificat *prin analogie* și că teoria proiectării conține dificultăți și absurdități, motiv pentru care, prin personajul Philo din *Dialoguri asupra religiei naturale*, el propune „să suspende cu totul cercetarea prin raționament a problemei existenței lui Dumnezeu”.

Deși nu a prezentat niciodată vreo probă împotriva lui Dumnezeu și nu a desconsiderat cu totul argumentul teleologic, I. Kant ținuse să demonstreze că acesta este neconcludent, așa că din premisele „Argumentul teleologic se bazează pe experiența proiectării și a ordinii în lume” și „Experiența nu ne conferă niciodată ideea unei Ființe absolut perfecte și necesare”, el deduce că „O Ființă necesară nu poate fi dovedită prin proiectarea observată în Univers”. Totuși, adaugă el, asta nu înseamnă nicicum că respectivul argument nu are forță. Da, căci din faptul că în lume există indicii clare ale unui „aranjament deliberat” și că acest aranjament este străin lucrurilor

înseși, care „posedă această ordine în mod contingent și nu spontan”, rezultă că „există o cauză (sau cauze) sublimă și înțeleaptă, care a ordonat lumea”. Cu precizarea că existența Universului unificat pledează cu hotărâre în favoarea unei singure cauze...

Prin urmare, cum trebuie să existe o cauză sau o rațiune a ordinii existente în lume, avem dovadă dependenței argumentului teleologic de cel cosmologic, în sensul că primul împrumută principiul cauzalității de la al doilea.

2) Argumentul moral

Trebuie spus că această abordare în favoarea existenței lui Dumnezeu a fost concepută de Kant, părintele ei, dar ca un postulat practic, nu ca un argument rațional. Prin această „deplasare de la ceea ce este *raționalmente* necesar la ceea ce este *moralmente* cerut” (Geisler), Kant spera că, punându-L pe Dumnezeu în legătură cu valorile morale concrete ale omului, iar nu cu rațiunea lui abstractă, va dovedi că datoria morală impune ca oamenii să caute binele suprem (sumum bonum), conceput ca unirea dintre virtute și fericire. Dar cum acest lucru este cu neputință în această viață, chiar și pentru acel om care-și face datoria, Kant decretează că „Dumnezeu și viața viitoare sunt două postulate, care, potrivit principiilor rațiunii pure, sunt inseparabile de obligațiile pe care aceeași rațiune ni le impune”.

Sigur, nu toți gânditorii moderni sunt de acord cu Kant, că, adică, postularea lui Dumnezeu se constituie în garanția împlinirii datoriei morale a omului. William James, de pildă, vroia, în numele omului modern, să știe care este „valoarea practică a religiei în viața lui și în lume”. Mult mai radicală este poziția lui Søren Kierkegaard vizavi de toate argumentele, danezul spunând că este o nebunie însăși încercarea de a dovedi existența lui Dumnezeu!

N.B.: Întrucât Kant nu susține că experiența morală îi cere omului să postuleze că realmente există Dumnezeu, nici argumentul nu necesită această concluzie.

Dar ceea ce n-a făcut Kant (să transforme argumentul moral în probă rațională), au făcut alți cugetători de după el. Bunăoară, gânditorul teologal Hastings Rashdall, pornind de la obiectivitatea unei legi morale, susține că „postularea lui Dumnezeu este necesară din punct de vedere rațional” și că trebuie să existe o Minte morală absolut perfectă. Argumentația lui este următoarea: Dacă legea morală este obiectivă și independentă de mințile individuale, atunci trebuie să-și aibă sediul într-o Minte absolut perfectă și care există independent de mințile umane finite! În plus, este necesară din punct de vedere rațional o atare Minte înfinit perfectă pentru a ne putea explica existența obiectivă a legii morale.

La rândul său, gânditorul scoțian William R. Sorley procedează la lărgirea argumentului moral: Dacă există o lege morală superioară, anterioară și independentă de mințile finite ale oamenilor, atunci trebuie să existe și o Minte supremă din care derivă acest ideal moral obiectiv! Tot Sorley ne înfățișează în ce constă deosebirea dintre legile naturale și legea morală: primele au numai o necesitate formală (pot fi cunoscute și aplicate ca părți ale universului observațional), pe când legea morală, cu calitatea ei prescriptivă pentru activitatea umană, nu poate fi considerată o parte din universul observațional-științific. De ce? Fiindcă ea este cu ceva mai mult decât ni se pare că este natura și decât fac oamenii, fie că ei fac sau nu (ea este ceea ce oamenii *trebuie să facă*) și fiindcă ea vine de dincolo de universul observabil. Motive pentru care legea morală nu poate fi considerată o parte formală a universului (trebuința morală are vocație transcendentă), căci ea pretinde explicații dincolo de lumea naturală.

Argumentul moral al scriitorului irlandez C.S. Lewis merge pe linia conceptuală a lui Rashdall și Sorley, la care adaugă câteva elemente noi: trebuie să existe o lege morală, pentru că altfel dezacordurile n-ar avea sens, toate criticile ar fi inutile, respectarea promisiunilor

Pavel Filonov - Pescari

n-ar mai fi necesară și nu ne-am mai cere scuze în cazul încălcării legii morale; această lege nu poate să fie un instinct de turmă (oamenii își controlează impulsurile și instinctele) și nu poate să fie o simplă convenție sau fantezie, deoarece există o putere absolut perfectă în afara omenirii, care este mai asemănătoare cu inteligența decât orice altceva cunoaștem noi. Cât privește bergsonianul Elan Vital, C. S. Lewis este de părere că dacă acesta poate să năzuiască și să aibă un scop, atunci el este o Minte, ceea ce reprezintă însăși esența argumentului moral.

Dar iată și trei exemple în care legea morală este utilizată pentru a dovedi inexistența lui Dumnezeu:

a) *Faimoasa probă a lui Pierre Bayle (1647-1706)*, în care francezul își fixează prima premisă „Răul există”, iar a doua „Un Dumnezeu atotputernic ar putea distruge răul”, respectiv „Un Dumnezeu binevoitor ar vrea să distrugă răul”. Întrucât răul nu este distrus, din cele două perechi de premise, Bayle extrage următoarele concluzii:

- a1) Dumnezeu este atotputernic și, deci, răuvoitor într-un fel oarecare;
- a2) Dumnezeu este binevoitor și, deci, neputincios într-un fel oarecare;
- a3) Dumnezeu este atât răuvoitor, cât și neputincios;
- a4) Nu există niciun Dumnezeu.

Cu toate că unii insistă să susțină că logica nedreptății se consti-tue prin ea însăși într-o probă a neexistenței lui Dumnezeu, concluziile lui Bayle (voi reveni asupra acestei probe în capitolul următor - „Problema răului”) nu rezistă. Drept urmare, nici n-au fost văzute de majoritatea nonteștiștilor ca o concludentă dovadă negativă. Din următoarele motive: este posibil ca Dumnezeu să întreprindă ceva pentru a distruge răul; este cu puțință să existe un bine mult mai mare prin nelichidarea răului; poate că ceea ce-i acuma rău, face parte dintr-un vast ansamblu al binelui; este posibil ca distrugerea răului să I se pară Atotputernicului un act contradictoriu, motiv

pentru care nu dă curs dorinței umane (nicio ființă atotputernică nu-și îngăduie să facă ceva contradictoriu!); putem să presupunem că Dumnezeu este atotperfect, dar nu este atotputernic, situație în care deodată se afirmă atributul perfecțiunii și se explică problema răului în lume, în sensul că El l-ar distruge dacă ar putea.

b) *Proba lui Bertrand Russell* se prezintă astfel: Dacă există o lege morală, atunci ea rezultă sau nu rezultă din porunca lui Dumnezeu. (În concepția teiștilor, legea morală, prin voia lui Dumnezeu, decurge din natura lui. Cum voia este supusă naturii divine, iar natura este baza legii morale, rezultă că Dumnezeu este supus propriei Sale naturi.) Dacă legea morală rezultă din porunca lui Dumnezeu, înseamnă că ea este arbitrară și că Dumnezeu nu este esențialmente bun; dacă nu rezultă din porunca lui Dumnezeu, atunci și El îi este supus, prin urmare, nu El este ultim, ci legea morală. Vasăzică, fie că Dumnezeu nu este esențialmente bun prin arbitrarul de care dă dovadă în raport cu binele și răul, fie că, supus chiar El legii morale, nu are calitatea de ultim și prin aceasta nu îndeplinește condițiile de existență ale Transcendentului. Altfel spus, un Dumnezeu arbitrar și mai puțin decât ultim, nu e vrednic de închinare din punct de vedere religios. În concluzie, nu există niciun Dumnezeu care să fie vrednic de devoțiune religioasă.

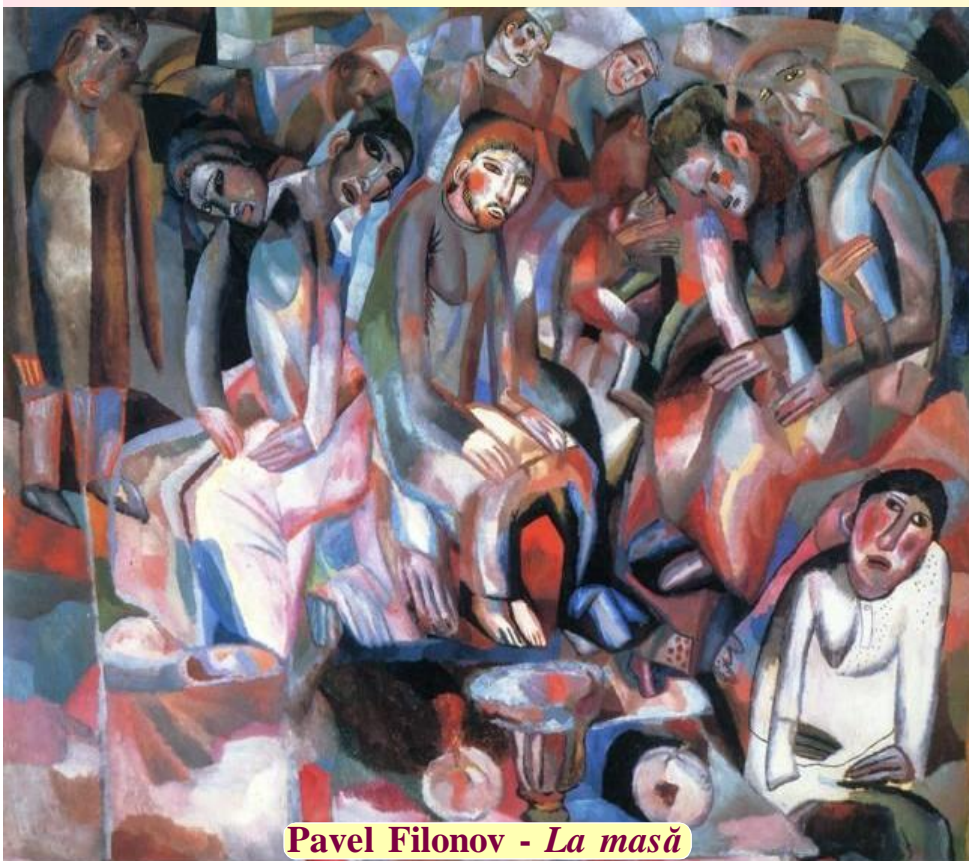
Dar cu toată abilitatea de logician pusă în slujba atitudinii sale anticreștine (vezi volumul *De ce nu sunt creștin*, BPT, Editura Minerva, București, 1980), Bertrand Russell izbutește doar un argument-dilemă, ce poate fi considerat cel mult iscusit, nicidecum o probă irefutabilă a inexistenței lui Dumnezeu. Da, căci existența răului și nedreptății în lume, ne spune N. Geisler, „nu este folosită ca dovadă categorică pentru negarea unui Dumnezeu absolut perfect, ci conferă doar probabilitate ideii că un asemenea Dumnezeu nu există”.

Pentru a se constitui în dovadă negativă, un argument nu-i necesar să demonstreze că nu există Dumnezeu de niciun fel, ci doar că nu poate să existe un Dumnezeu absolut perfect. De altminteri, cum majoritatea argumentelor care pledează în favoarea unui Dumnezeu finit nu au pretenția că sunt riguros demonstrative, iar prin aceasta

nici nu intră în categoria dovezilor împotriva unui Dumnezeu absolut perfect, unii antiteiști sunt de părere că Dumnezeu identificat cu perfecțiunea infinită „poate fi exclus pe criterii morale”.

c) *Proba lui Albert Camus din romanul Ciuma* (Teismul este contrar umanitarismului), pe care Norman Geisler o prezintă prin dilema omului în fața epidemiei provocată de șobolani în orașul Oran: Omul fie se aliază cu doctorul și luptă împotriva ciumei, fie se aliază cu preotul și nu luptă împotriva ei. A nu lupta împotriva epidemiei se cheamă un act antiumanitar. A lupta împotriva ei se cheamă a te împotrivi Celui care a trimis-o. Prin urmare, dacă umanitarismul este corect, teismul este esențialmente greșit. Altfel spus, dacă umanitarismul este corect, nu-i cu puțință să existe un Dumnezeu atotiubitor, iar dacă totuși există, cum El este pricina răului, trebuie să luptăm împotriva Lui! Această probă, aidoma celei a lui Bayle, reappare în capitolul următor...

Și iată-ne ajunși în impasul semnalat la argumentul teleologic: Indiferent de ponderea argumentului moral, acesta își trage seva din argumentarea cosmologică!

Pavel Filonov - La masă

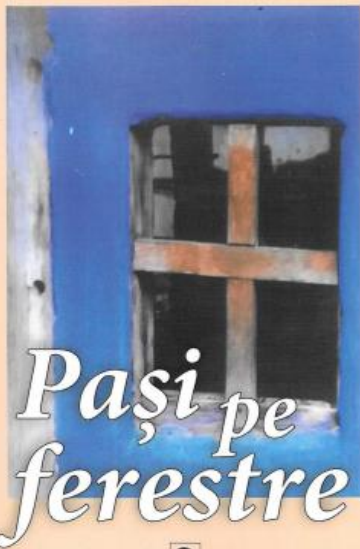

Constantin MIU

Libertatea, ca iubire

Ramona Mihaela Opreș

În prefața la volumul de versuri **Pași pe ferestre** (Editura Ex Ponto, Constanța, 2017), semnat de Ramona Mihaela Opreș, poeta Emilia Dabu opina: „Versurile au un mesaj celest și pământesc deopotrivă.” (p. 7). Având în vedere această opinie, lecturând această carte, am putut sesiza cele două coordonate - teluric și astralul - în mai multe creații. Spre pildă, în **Tu ești păcat**, recunoscând indirect existența mai multor raiuri, autoarea dorește nu numai penetrarea în **raiul cel de sus**, ci și a avea puteri demiurgice: „Strivește-mă de raiul cel de sus/ Să sparg o poartă care-i ferecată/ Și toate sufletele care l-au pătruns./ Să fac să se mai nască încă o dată.” (p. 26). Nașterea unei povești doar a cuplului erotic presupune încrustarea ei în componentele altui rai - cel pământesc și care chiar dacă nu e numit astfel, prin felul cum este imaginat, se dovedește a fi unul **al combustiei sentimentelor**: „Și de se naște o poveste doar a noastră/ O scrijelesc pe-o frunză de arțar/ Care umbrește pasărea măiastră/ În zilele pătrunse de mult jar.” (p. 27).

Având **nostalgia unui tărâm al amintirilor**, Ramona Mihaela Opreș imaginează misterul lui, chiar dacă este unul efemer: „Există un tărâm mai nesupus./ Acolo undeva, în

depărtare.../ Pe un tărâm de amintiri s-a dus/ (...) Acolo se păstrează un mister./ Printre cireșii grei și cotropiți./ Acolo am aflat că-i efemer./ Caișii au rămas doar înfloriți” (**Dincolo**, p. 95-96). În alt loc - p. 61 - sesizăm reproșul de sorginte argheziană față de Creatorul care parcă și-a uitat creatura: „Și m-aș întoarce pe un drum știut/ La Creatorul care e de vină/ Că m-a uitat pe un pământ tăcut/ Care doar geme, arde și suspină.”

De reținut care este caracteristica majorității creațiilor din volumul în discuție: la Ramona Mihaela Opreș, **iubirea este indisolubil legată de libertatea spiritului**. Bunăoară, poezia **Hai cu mine** aduce în prim plan **zeița lunii**, ce aspiră, alături de partener, spre alte meleaguri, unde numai cei **îmbrăcați doar în iubire** pot ajunge: „Hai să ne-agățăm de stele./ Și-am zis ieri și-alaltăieri./ Ce îmi pasă că de veacuri./ Le-au atins doar niște zei./ Și eu sunt zeița lunii./ Că doar tu m-ai înzestrat/ Cu lumină pală, caldă/ Și cu dor neîmpăcat./ S-alergăm în bezna nopții./ (...) Îmbrăcați doar în iubire/ (...) Dacă vrei să vii cu mine./ Nu sta în culcușul tău./ Căci acolo nu-i de mine/ (...) Eu sunt liberă din fire” (p. 37).

Autoarea nu numai că se visează a alerga nebunește **pe un cal înaripat** (ca în poezia **Altă lună mi-aș dori**, p. 73), dar se închipuie **explozie de libertate**: „Și ce să fiu când tu nu ești?/ Ce-nseamnă fluturi fără aripi?/ Doar trupuri albe și groțești/ Arse de soare prin câmpii.// Și ce să fiu atunci când ești?/ Explozie de libertate./ Din gânduri făuresc povești/

Iar fluturii sunt diamante” (p. 98).

La Ramona Mihaela Opreș, libertatea sinelui înseamnă zbor, unul cu aripi de iubire. Însă, nu totdeauna partenerul ia facilitat așa ceva, mai curând s-a amăgit sau a fost amăgită: **Și-am tot cerut să-mi dai iubire/ Și zile încuiate-n dor./ M-ai ridicat pe trepte de-amăgire./ Lăsându-mă de-acolo, într-un zbor”** (p. 102).

Vorbeam despre puterea demiurgică a celei care iubește. Inerenta confesiune a partenerului, îi dă acesteia puterea de a-l purta spre **sfera libertății necesare**: „Cunosc eu viața ce sălăluiește-n tine/ Și chiar și gândul cel mai deocheat/ De-mi spui suspinele ce te apasă./ Promit să te ridic până la cer” (p. 67). Atât de intense sunt trăirile alături de partener, încât această ființă cu puteri demiurgice poate condensa timpul cunoașterii: „Mi-ajunge-o zi să te cunosc./ Și-o noapte doar să te fac rege./ Iar amintirile de-o zi/ Te vor hrăni ca apa rece” (**Urma**, p. 93).

Poezia care condensează mesajul întregului volum ce marchează debutul artistic al Ramonei Mihaela Opreș este **Zbor din iubire**. Ilustrative sunt aceste strofe: „Iubesc cadența unor stropi./ Care-mi zdrobesc o amorige/ E timpul potrivit să poți să zbori/ De aripi să-ți atârne o iubire// Acuma e de mine și de zbor./ Când lumea e atinsă de fantasmă./ Să pot îmbrățișa prin stropi de dor/ O apă transformată în agheasmă” (p. 155). Cu alte cuvinte, **libertatea ca iubire și iubirea ca libertate sunt sfințitoare**.

Pavel Filonov - Execuție

Marin IFRIM

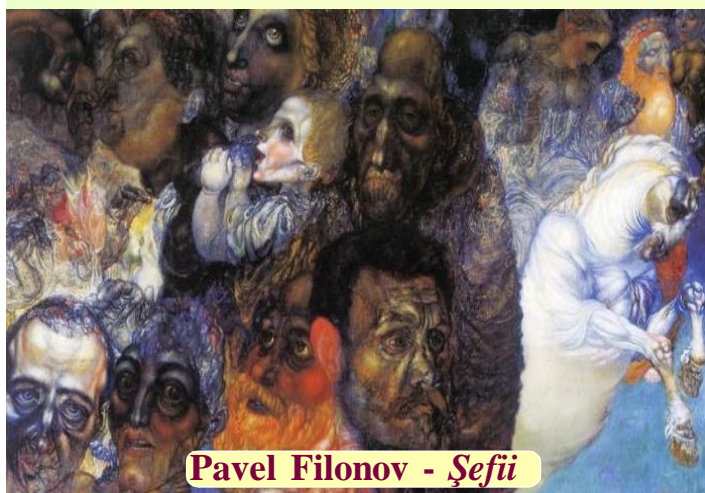
Daeme

Mutul guraliv, ministru al Școalelor.

Să vină pompierii!

La un interogatoriu ocazionat, un analfabet cu abecedarul pe umeri te întreabă ce ai citit în ultimii două mii de ani.
Te gândești la Biblie, ca să scapi repede de febra de sub nările Mâncătorului de furnici: puncte, virgule, cratime, sedile, litere. Nu-i spui nimic despre cuvinte, că devine nervos cu oasele Nervilor. El urăște cuvântul, carnea în care acesta dospește. În mintea sa structurată în stomac, doar litere digerând. Punct și virgulă. Nu te poți pune cu întunericul în care El își ascunde cuvintele, în gânduri ferecate cu lanțuri. Nu-i poți spune: aici sunt toate cuvintele tale, dincolo De cărți i se arată sub nas cuvinte vopsite cu aer meteoric. Miroșuri fecunde. El e cuvântul cifrat, cu permise de zgomote În șoapte, în țipete, în dezmăț vătuit, în sinonime întoarse pe dos, Împotriva firii, a gravitației în cămașă de forță a relativității. Alfa și omega. El nu citește, el vede semne rele în orice trecere De pietoni printre pagini interzise de ai săi de când lumea. Are trei ochi în fiecare iluzie umană, întuneric cu lingurița. E peste tot unde cuvântul se ascunde: în solfegii, În cifre cu miez de litere, în picturi rupestre, în capul lui Picasso, De exemplu. Are știința începutului de lume, a pândit Creatorul Și i-a luat tot mărunțișul din portmoneu. Uneori devine critic Precum o centrală nucleară, i se încălzește stronțitul Și înșiră literele invers, într-un congelator în care, de regulă, își ține Placa dentară sfincteriană. E și el om, unul programat să programe. Pe vremea noastră, ministrul cărților era în aceeași clasă cu noi, Când la catedră, când în spatele clasei, dând ordonanțe direct Din lumea misterioasă a tablei pe care niciunul dintre noi, Nici măcar el, nu reușeam să o albim complet. Bietul nostru învățător care ne-a transformat în table Pentru scris viața! Am făcut ce n-am făcut și tot la maimuțe

Pavel Filonov - Șefii

Am ajuns. Mă uit la creatura asta, ferecată între banane Și aspartam, mimând limba română, vorbind despre cărțile Prezentului, direct din bobul său de piper cu pretenții De hipotalamus. Îl văd cum caută intrarea în carte, gata să rupă Cotorul acesteia. Să vină pompierii, să-i descarcereze mâna! Și limba cu care graseiază direct în urechile sale Cu nicovale de ceramică.

Roboții au nevoie de psihiatri. Taxe!

La colțul străzii un cerșetor îmbrăcat impecabil fîți cere votul. Vrea să devină și mai amărât decât e acum, parlamentar cu acte În regulă. Între timp, în apropiere, în Piața Centrală, gardienii Alungă babele venite să vândă câteva ouă pentru a-și cumpăra Rețete date de ultimii doctori rămași în țară. Viitorul parlamentar e păzit, ouăle sale de dinozaur roșu Sunt pline cu gardieni mici, care, după alegeri, vor fecunda țara Cu generali. Dumnezeu a creat totul, omul a devenit soliptic, Și-a plagiat chipul nu și asemănarea. Astfel: a inventat lumina, A inventat frigul, căldura. În contul său liric, cu excepția sa pe Pământ nu există altă Inteligență artificială. Aur, cupru, zinc, enzime, trigliceride etc. etc., Toate în ideea că Cel de Sus nu a făcut cârțițele să facă găuri În soare și nici securiști frigorificați. Roboții au nevoie de psihiatri, sufletul de robot e plin cu turbă parlamentară, de inși care circulă Sub viteza legală a melcului mai ales atunci când poporul merge Avionul. Am fost implorat să devin cerșetor. Am refuzat. Ultimii cerșetori autentici deja au părăsit planeta Sunt prea bătrân pentru a fura din zilele altora. Nici măcar în fața Bisericii, cu mâna întinsă ca un pistol cu apă. Închid ochii: văd Mai întâi femeile și copiii. E destul loc pentru mâini cu liniile vieții Îndreptate spre cer. Doamne, ce negri sunt cerșetorii albi. Cei îmbrăcați la patru ace, în costume de miri ai poporului, Cu burți pe inventarul țărișoarei, cu milă pentru buricele lor înalte Cât fruntea de sub dotare. Tribuni de șoc, resturi de la masa Hienelor academizate. Iluzia că toți cerșetorii sunt o certitudine, E doar o aparență calificată. Într-o bună zi, planeta va avea câteva Miliarde de politicieni și anexe ale acestora și doar vreo Câțiva cerșetori. Fiecare la locul său, cu mâna întinsă, cu seceta în palmă și foamea în firimituri cosmice, dând de lucru celorlalți după Propria lor fericire. Ca fulgii de zăpadă, cad funcții inumane Peste bestii necalificate. E tare greu și pentru Cel de Sus, Nici El nu mai înțelege de ce maimuța a înghițit mărul, Într-un fel oral, și lumea s-a transformat în literatură de doi bani, Cu Biblia la căpătâi, așa, de amorul răbdării eterne. Ceva a fost putred în rai, mai rău ca în Danemarca. La colțul străzii, un cerșetor își cere drepturile de Cavaler Al spărgătorilor de suflete. Are o față neguvernabilă, e chiar guvernul. Taxe!

Adem ZAPPLUZA
(Kosovo)

Poeme

ZIDURILE (Muranat)

Când plâng amintirile
Chem trecutul
Ca să-mi potolesc dorul
Cu durerea nestinsă
Fiindcă numai atunci
Simt existența mea

MĂRUL OPRIT (Molla e ndaluar)

Noi trecem încontinuu
Precum amintirea ucisă
Clocot de sânge oriunde
Pe trupul patriei

Țipetele coboară
Din ramurile rupte
Mărul Roșu
Nu putrezește nicicând

În amintirea noastră
Acolo jos sub șirul de munți
Undeva în valea stejarilor
Monștrii pun cătușe
Forței tineretului

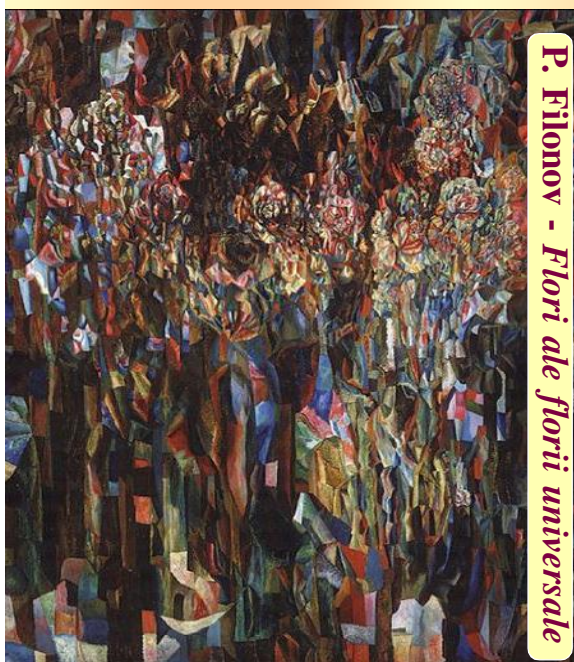
Foarte puțin timp
Au rămas prizonieri
Doar pentru a aminti
Phoenix-urile zilei de mâine
Pentru a mușca brusc
Mărul Oprit

FANTOMELE (Fantazmat)

Nu spăla mâinile cu lacrima crimei
Ochiul capricios
Nu înțelege uitarea
Nu se ucide memoria cu nici-un glonț
Pasărilor sunt martori
În această nebulozitate
Mâinile slăbite
Salută coloana
Prin văi se numără mormintele
Pe aici au trecut fantomele
Noaptea vicleană
Se freacă cu întunericul

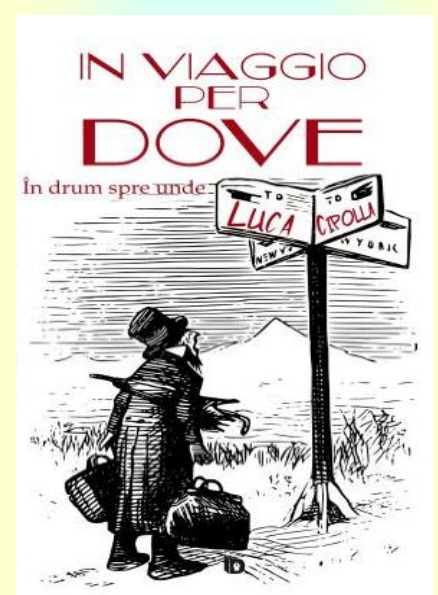
VIITORUL (Ardhmëria)

În coloana trecătoare
Țevile ruginite vomită venin
Ce lungă această zi în Balcani
Când miturile se trezesc
În fața desființării
Nemernicii perfecționați
Nu enumără cadavrele
Refugiații descălțați
Cu capul aplecat
Plănesc întoarcerea
Morții i-am uitat
După Munții din Shala
Păsările azurii
Mușcă fierul înroșit
Soarele scapără ochiul
La poalele Pashtrikului
După un veac
Se trezesc chemările sângelui
Copii se-mbrățișează cu trecutul
Viitorul
Ca aoreolă
Strălucește pe cap

P. Filonov - Flori ale florii universale

Cărți primite la redacție

Daniel DEJANU

Poetul George Baciu - „Cu mine la o vorbă”

Îndrăgostit de viață și de poezie, mereu în postura de „tânăr și neliniștit”, prof. dr. George Baciu ne surprinde în fiecare an cu „gânduri adunate-n carte”.

În viziunea imaginarului său, poetul se adresează de fapt cu declarații de dragoste și gânduri metaforice iubitei, prin intermediul poeziei, sub forma unor vorbe în intimitate „cu mine”, cu sine, cu ea, cu femeia iubită...

De peste 10 ani își tot adună gândurile lirice în cărți de excepție, care au farmecul lor. Autor a numeroase lucrări de istorie, sociologie, filozofie și chiar romane (amintesc două romane: „Tristețea unei iubiri” și „Apus în derivă”), creații în proză, eseuri și studii de specialitate intercalate cu volume de versuri de o rară frumusețe și profundă sensibilitate.

Prima carte, intitulată „Gânduri de la Marginea Lumii” (2010), cuprinde poeme în proză și „cioburi de minte”, cum le definește autorul, creații originale care cheamă la înțelepciune. Sunt memorabile aprecierile domnului acad. Gh. Păun care, în studiul introductiv „(Des)involt și temerar poetul”, afirma: „...căci poet e Baciu domnișan, cu carte-n regulă, pentru că nu poate fi altfel cel care frământă cu atâta dragoste, pricepere și aplomb caolinul cuvintelor, ameste-

cându-l cu miere și sânge, cu cenușă și praf de stea” (p. 5).

Urmează alte două cărți de suflet: „În vestiarul inimii” (2011) și „Cu gândul în buzunar” (2012), ambele adunând gânduri metaforice din „centrul lumii”, strecurate ușor, ștregărește, cu mare dragoste, în cotidian. Așa cum mărturisește poetul sunt vorbe „ivite la un suspin distanță de gândul inimii” sau la o „tăcere de vorbă cu vârsta”. De fapt, „Cu gândul în buzunar” este o construcție lirică originală, brodată pe maturitate artistică.

Într-o altă carte cu titlul imperativ „Domnește-mă, Doamne!” (2014), poetul meditează cu tandrețe existențială la sonorități și mai înalte, cu trăiri de mare încărcătură emoțională. Eu le-am numit poeme-rugăciuni de invocare a divinității, pentru că sugerează rugăciuni creștine, de înnobilitare și împlinire spirituală. Din poezia care a dat și titlul volumului, reținem versurile cu cele mai semnificative metafore: „Domnește-mă, Doamne, c-un suflet de fată... / Domnește-mă, Doamne, c-un alt cer de stele... / Domnește-mă, Doamne, c-un alt adevăr”... Într-o bijuterie cu „Poeme legănate-n palmă” (2015) se lansează poetul spre „alt cer de stele”, cu „gânduri picurate pe aripi de vis”... Este „cărțică de buzunar” în care descoperim o poezie intimistă, sensibilă, cu mesaje purtate de porumbei albi, în rotocoale de lumini și umbre. Cum femeia rămâne în centrul creației sale, pe un pedestal înalt, poetul George Baciu intră și în dialog umoristic cu „eterna poveste a nestatorniciei feminine”, cum remarca marele epigramist Cincinat Pavelescu. Într-o epigramă de o savoare încântătoare din „Catrene cu parfum de femeie” (2017) „zis-a Baciu”: „Femeia e suspin de Ană / Ridică mânăstire, / La vecernii de prihană, / La utrenii de iubire!” (Imn femeii, p. 112). În multe catrene cu parfum înțepător poetul își îndreaptă pana spre femeia „înger și demon” („...Inima, spre ceruri, cheia, / Trupul, calea spre păcate”), iar în alte catrene, femeia este alintată cu gingășia doinei populare: „Femeia-i doina deșirată / Pe-un fluier fermecat de os, / O Cosânzeană suspi-

nată / În inima lui Făt-Frumos”.

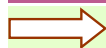
Poetul se poartă elegant cu femeia, trădând-o cu respect atât în poezie, cât și în viață, precum Făt-Frumos din basme. În multe creații ale „Baciu domnișan”, femeia este o ființă divină sau o muză de suflet, o mamă iubită sau chiar „un înger e femeia, / Orice clipă o sfințește, / Și-ți oferă noaptea cheia / Către Paradis, firește” (Ca un înger).

În ultimul său volum, pe care poetul George Baciu l-a intitulat „Cu mine la o vorbă” (Editura Gens Latina, Alba Iulia, 2017), gândurile poetului sunt cuibărite, ca niște răni deschise, în metafore cu imagini descriptive de un farmec aparte. Titlul volumului sugerează o tematică de confesiuni lirice, străbătute adesea de neliniști existențiale. El își face o amplă analiză de suflet, stând la o vorbă cu sine sau „cu ea alături”, cu femeia iubită, interlocutorii fiind frământați de gândurile trăite în cotidian. Dar să pătrundem în „arhitectura” cărții „Cu mine la o vorbă” nu înainte de a semnala studiul introductiv redactat cu competență de editorul ei, distinsul poet Virgil Șerbu Cisteianu, directorul general al Editurii „Gens Latina” din Alba Iulia. Domnia sa chiar îl definește pe George Baciu „Un poet al metaforelor”, deoarece „gândirea poetului din acest volum este prin excelență metaforică” (p. 7). Volumul „Cu mine la o vorbă” cuprinde poeme scurte, de mare concentrare artistică, grupate în două capitole importante: primul este dedicat soției (55 de poeme, numărul corespunde cu vârsta poetului! La 6 noiembrie, George Baciu împlinește 55 de ani. La mulți ani, Poete!), iar cel de-al doilea capitol cuprinde 18 poeme gândite în manieră clasică, de o fragedă frumusețe, grupate în ciclul „Cântecele inimii” (p. 73-94). În versuri de o certă autenticitate, poetul „cântă și descântă femeia”, într-un hamac (leagăn sau pat legănat) pe pervazul dimineții, când ploaia udă primăvara pe șani, pe o vreme zurlie, care „s-o azvârle în dormitorul cerului / pentru o zi de iubire” (Stau cu mine la o vorbă, p. 15, poem reluat pe coperta a patra a cărții). Întâlnim pe parcursul lecturii volumului multe

GEORGE BACIU

Cu mine
la o vorbăEditura GENS LATINA
Alba Iulia

poeme moderne, cu titluri care sugerează emoții și impresii, la reîntâlnirea cu femeia iubită: „Nu închide ochii”, „Ea nu mai are nimic”, „Câte vorbe îmi spune trupul tău”, „Am vrut să te iubesc”, „Iubește-mă pe banca din parc”, „Te-am iubit în toate zilele” etc. În ciclul „Cântecele inimii”, poetul trăiește bucuria spirituală în poezii ca „Eu o iubeam”, „Ea era neîncepută”, „Iubito, vine vara”, „Ne înfioară toamna”, „Mi-e dor de tine”, „Iubito, vine iarna...”, „Iartă-mă” și altele. După experiența de viață cu bune și cu rele, cu răni deschise și aventuri care îl pun pe gânduri, eroul liric se retrage pentru o perioadă în singurătate și meditează cu „inima atrofiată / de plânsul privirii tale părăsitate / în odaia cu miros de dragoste” (Stau cu mine la o vorbă, p. 15). Tema predilectă a cărții este totuși iubirea, apreciată de George Baciu ca „esența realității tainice”, și pe care, printr-un limbaj metaforic, ne invită să-i descifrăm misterele: „Nu închide ochii așa de repede / fiindcă ai să spargi între pleoape cerul / ce stă între noi, / la fiecare apus de dragoste” (Nu închide ochii, p. 16). Starea de spirit a poetului se află permanent în armonie cu vremea, cu frumusețea, căldura sau frigul anotimpurilor. Primăvara, poetul reîntinereste, ca și natura, împropătându-și forțele: „Primăvara urcă dealul spre apus, / râul de sub salcie își piaptână gheața din perciuni, / din zâmbetul omului de zăpadă au rămas doar tăciuni, / de pe gardul dimineții ultimul ger s-a dus” (p. 51). Vara e anotimpul iubirii în natură, când „prin parc îndrăgostiții se pierd în sărutări” (Iubito, vine vara... p. 78). Toamna devine mai apăsătoare, de tip bacovian, îndemnând la meditații filozofice: „Ne înfioară toamna cu zâmbetului de zgură, / Intimitatea nopții ne frânge sub carâmb, / Din mazăga-nseninării ne înjghebăm armură, / Lovindu-ne-n asedii cu ploile de plumb” (Ne înfioară toamna, p. 79). Deși „frigul se-nfinge-n trupuri”, iarna îndeamnă totuși la visare și cântec, prin refugii în lumea poveștilor: „Voi fi o Albă-ca-Zăpada, / Voi fi un Făt-Frumos pribeag, / Te voi iubi ca-ntr-o poveste / Prelinsă pe al gurii prag” (Cântec de iarnă, p. 80). Asistăm, în singurătatea nopții, și la scene intime de iubire nostalgică, în „dormitorul cu emoții de album”, pe care însă poetul o păstrează în suflet cu răceala iernii: „Am întins mâna să te mângâi / pe ochii aceia mari și trecuți de prima tinerețe. // Se crapă de noapte în palma zării. // Tu, în dormitorul cu emoții de album, / ascuți sonata viscolului / plânsă pe soldurile albe / ale copacilor.

// Iarna cu țurțuri pe la nas / ninge pe surâsul omului de zăpadă” (Am întins mâna, p. 48).

Dezamăgit de trădări în dragoste, poetul se resemnează pășind într-o lume fără speranțe: „Ea nu mai are nimic. / Nici priviri aruncate pe furiș, / nici gânduri cu ochi de crizantemă, / nici dimineață de suflet, / nici apus de inimă... // Nu mai are nici recenziiile șoaptelor nerostite / în nopțile cu iubiri restante” (Ea nu mai are nimic, p. 20).

Se întâmplă ca „femeia fără suflet”, care și-a pierdut iubirea adevărată și sensibilitatea feminină, să intre fără remușcări în ritualul vieții cotidiene: „Ea nu mai are nimic... / Are doar viața întreagă / păstrată în sacoșa cu care se duce / duminica / la magazinul din colțul străzii / și cumpără pe datorie câte o iubire, / de trei ceasuri, / ca să nu uite că «dacă dragoste nu e, nimic nu e»” (Ea nu mai are nimic, p. 20).

În general, versurile lui George Baciu sunt bazate pe construcții metaforice de profundă trăire sufletească, în care se strecoară și iubire adevărată, precum și triste dezamăgiri în dragoste. Ele pătrund cu ușurință în inimile și sufletele noastre sau, cum spunea Arghezi, în „suflete de prieteni și de străini”.

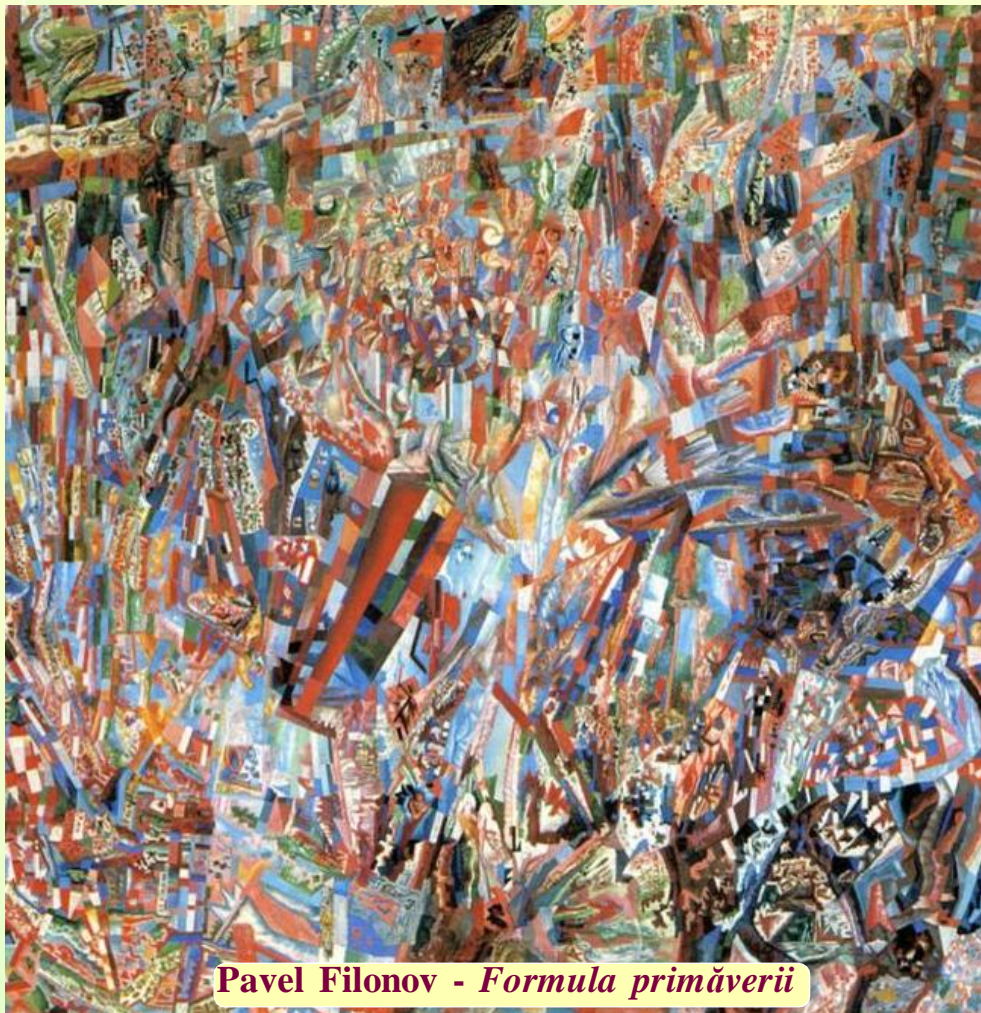
În acest sens sunt relevante spusele acad. Gh. Păun: „Solemn și sturlubatic, îl

prinde pe Eminescu de braț, zâmbindu-i complice, apoi sare în lături, îi face o plecăciune de mestrel arhaic lui Nichita (...) și, cu inima la vedere, fuge și de acesta, se pierde apoi printre mestecenii Sentimentalității, țara de el zidită (...) întinsă până la marginea lumii, (de) unde ne cheamă cu clopoței de lut și sinceritate” (George Baciu „Gânduri de la Marginea Lumii”, (Des)involt și temerar poetul, p. 5).

Nu știi dacă chiar „îl prinde pe Eminescu de braț”, cum remarcă acad. Gh. Păun, dar, cu ambiția și talentul său de necontestat, „Baciul domnișan” s-a apropiat deja cu pași rezezi de marii poeți ai țării.

Reamintesc și încurajările mentorului său, scriitorul piteștean Marin Ioniță, care afirma cu competența-i cunoscută că „George Baciu este un poet matur, un artist care nu se îmbată cu damful de succese... Deși a mușcat din toate curentele literare”, el rămâne „un poet unic, care trece prin sensibilitatea ultimei generații, ba merge chiar cu câțiva pași mai înainte” (Poeme legănate-n palmă, vezi coperta a patra).

Așadar, putem spune cu certitudine că George Baciu a demonstrat prin cărțile sale o maturitate creativă în domeniul poeziei, este un poet cu har, capabil de noi proiecte lirice, pe care le așteptăm cu dragoste.

Pavel Filonov - Formula primăverii

Stelian COMBOȘ

Petre Țuțea - apologetul creștin, filozoful magistral și gânditorul autentic - între Dumnezeu și neamul său...

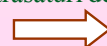
La 6 octombrie 1902, în satul Boteni, Muscel, județul Argeș, s-a născut Petre Țuțea. Întâi oficial și diplomat la Ministerul Economiei Naționale, mediatorul celui dintâi tratat economic între România și URSS, prieten cu Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica, Petre Pandrea, Petre Țuțea a fost un filosof creștin, membru activ al Mișcării Legionare, deținut politic în regimul comunist, personalitate vestită și renumită pentru ascuțimea și acuratețea spiritului și cuvântului său („Bătrânețea și alte texte”, „Tratat de economie politică”, „Comentarii la Platon”, „Reflecții religioase asupra culturii”, „Filosofia nuanțelor”, „Introducere mistică în filosofia modernă”). Cu alte cuvinte, economist, publicist, eseist și filosof creștin, Petre Țuțea este considerat ca fiind cea mai importantă personalitate a mișcării gândiriste. S-a născut în viața cea veșnică și cerească la data 3 decembrie 1991, într-o rezervă a spitalului „Cristiana” din București, așa încât în iarna acestui an se vor împlini 27 de ani de la mutarea sa la veșnicele lăcașuri.

Despre el vorbind puțin în paginile următoare, vom observa și constata că „Scriind, și-a pierdut legenda”, spunea Constantin Noica despre Petre Țuțea, pe la începutul anilor 60. Asta înseamnă faptul că Petre Țuțea ar fi trebuit să rămână în legenda sa, aceea de exponent al oralității, unul dintre cei mai mari ai secolului. Dar Petre Țuțea nu și-a dorit el oare, prea multă vreme poate ca Socrate, cu care a fost des asemuit, această legendă? A scrie înseamnă a domoli gândul, a-l confisca în forme pe care nu întotdeauna le va șterge vântul cel bun, dar câte altele rămân în afara literiei și a cuvântului? Gândul potolit și confiscat în forma prozaică a scrisului poartă în chip vădit semnul istoriei, însă nu are totodată și încetineala acesteia. Oralitatea este însă vie, este comunicare ce duce la cumină (împărtășire din cuvânt) și comuniune și lucrare deopotrivă, așadar întemeiază. Petre Țuțea o personalitate complexă la care până și flecăreala, cum o numeau unii, devenea spectacol de idei, sofisme, ca și la anticul din porticele Atenei. Geniu oral, Socrate nu și-a îngăduit să scrie până la moarte pentru că-l avea urmaș pe Platon. Exponent, și el de geniu al oralității, Petre Țuțea a pierdut în cele din urmă pariul cu legenda: la bătrânețe a început să scrie.

Temnița comunistă, unde a avut revelația religiosului, mai exact a încarnăției lui Iisus Hristos sub suferință, l-a determinat să nu lase la o parte nimic din ceea ce este omenesc, nici chiar scrisul. Sub semnul imediatului, la Petre Țuțea se afla mereu raportul religie-istorie, divin-uman. Pentru istorie a avut mai întotdeauna cuvinte grele, dar o accepta. Istoria, spunea el, este plină de oameni de stat, de conducători de oști, de savanți, de artiști, de inventatori, de exploatori lacomi, de mișcări de mase, de sfinți și de infractori, la ordinul lui

Dumnezeu. De aceea, popoarele care vor numai să facă istorie sunt supuse pieirii. Cultura filosofică, știința nu trebuie să slăbească sentimentul religios. Știința este seacă dacă nu este însuflețită de iubire, de pasiunea purității și de setea de absolut. Citez, iarăși din „Întâmplări obișnuite”: „Nu mi se pare justă afirmația că excesele teologice usucă sentimentele, adică rădăcinile sufletești ale vieții. Se poate spune mai degrabă că această sinistră ispravă o face prostia științifică”. Firește, a săpa, oricât de departe, la temelia pe care s-a ridicat acest hibrid religios și istoric, nu duce nicăieri. Orice demers aici este aporetic, te va îngropa, te va vârî în înfundătură. Și atunci noi ce facem? se întrebă un personaj din piesa evocată. Răspunsul lui Petre Țuțea este acesta: „Trăim. Eu nu suport soarele arzător al istoriei universale. Copacii nu trăiesc cu rădăcinile la soare. Doresc ca neamul meu să trăiască sub puterea protectoare a lui Dumnezeu. Pasiunea gloriei este copilărească. Un țaran român care se roagă sub nuc, co-boară prin actul lui veșnicia în viața trecătoare. Pe el rugăciunea îl pune în contact cu absolutul și prin aceasta se purifică și se întărește. În acest sens, haina umilinței este expresia unei îndrăzneli nelimitate. Fapta lui este lipsită de conținutul zgomotos al timpului. Pasionații istoriei numesc astă trăire subistorie. Este mai exactă formula absenței istoriei. Omul religios respinge terenul nisipos al devenirii. El este.” Dacă era întreat de meserie are, Petre Țuțea răspundea că profesiunea lui este aceea de a fi român.

A fost mândru toată viața de naționalismul său, care nu era și un șovinism: cea mai mare minune a lui Dumnezeu - spunea el, în clipele de exaltare - a fost așezarea pe pământ a românilor. Nutrea convingerea că, dacă printr-un decret divin i s-ar anula calitatea de român, ar suferi ca de o stare ebrietoasă și nu ar mai găsi, precum beivul înveterat, drumul spre casă. Naționalistul Petre Țuțea nu a fost și rasist. În piesa de teatru „Întâmplări obișnuite”, toate personajele poartă spiritul și spusele filosofului. Rasismul, spunea el, ar fi motivat de trei direcții. Unii urmăresc întărirea neamului în vederea expansiunii, formula poporului ales justificând aici foamea de spațiu și bogăție. Alții, eugenici vorbind, interzic dreptul la procreare degeneraților, suferitorilor de morb ereditar, motivându-se estetic și economic. Și în al treilea rând, paradoxalii, care folosesc argumentul milei. Am întâlnit, încheia el, foarte puțini care să fie îngrijorați de soarta speciei om. Era tributari clasei țărănești din care își trăgea seva și pe care se clădea conceptul său de om românesc. El zice: „Comunitatea țărănească este o realitate organică. Nu seamănă cu o adunătură informă (se poate observa și aici că platonicianul din el avea oroare de topirea formelor) sau cu un azil de noapte. Sufletul țărănesc are trăsături de

o mare frumusețe umană. Nu se poate vorbi de umanismul țărănesc, fiindcă sufletul țărănesc este incompatibil cu titanismul, sau cu însingurarea încărcată de deznădejde”. Am putea spune că ne aflăm, cu Petre Țuțea, în fața celui mai lapidar gânditor român. Un om care a vorbit enorm în viața lui a reușit să rostească, la sfârșitul ei, lucrurile esențiale despre Dumnezeu, om, moarte și eternitate în cele mai puține cuvinte. A vorbit despre om, dar întotdeauna despre om raportat la logica lui Dumnezeu, despre sfânt, erou și geniu, idiot sau impostor, libertate și egalitate (pe cea din urmă nu o suporta, spunea: „nu poți să-i pui pe aceeași scară pe Kant și Iliescu”), despre cunoaștere și adevăr, despre democrație și liberalism, despre comunism, despre rugăciune și credință, despre revelație și inspirație, despre politică, despre știință, despre creație, despre tehnică. A vorbit despre toate acestea într-un mod răspicat, gândul căzând de fiecare dată peste problemă cu o verticalitate categorică, în urma căruia adevărul se evidențiază de la sine, părând să spună că, așa simplu cum este, el nu are nevoie de cine știe câte cuvinte pentru ca să poată apărea.

Toată concepția filosofică a lui Petre Țuțea stă sub această dimensiune a simplului și a răspicatului, categorie de stil care deschide drumul deopotrivă către apariția adevărului și către formularea lui. Petre Țuțea pare să redescopere pe cont propriu cele câteva adevăruri eterne în care stă lumea, această redescoperire sprijinindu-se la rândul ei pe o logică eternă, adică pe familiaritatea cu „logica lui Dumnezeu în mersul ei natural pe pământ”. Aș adăuga la toate acestea un mod firesc de raportare la lucrurile ultime, deopotrivă hâtru și solemn, pe care îl provoacă și înlesnește originea sa țărănească. Petre Țuțea este țăran din Muscel școlit la Universitatea de la Berlin și care, în mod esențial, rămâne să se comporte cognitiv - ca țăran. Prin felul de a se exprima, Petre Țuțea trimite cu gândul la un personaj a lui Ion Creangă, trecut prin experiența lagărului comunist, convertit de cunoașterea cultă a Bibliei și de lectura temeinică a lui Kant. Așadar, cine a fost Petre Țuțea? Și-a pus singur această întrebare. „Pentru că om de stat nu am fost, profesor nu am fost, scriitor nu am fost, da atunci - ce sunt? Că nici ultimul parazit care crește în cutele societății nu sunt... Pesemne că sunt cineva dificil de fixat.” Într-adevăr, cineva dificil de fixat. Sigur este că a fost cineva inconfundabil. Nu și-a vorbit niciodată de rău nici măcar torționarii pentru ca să nu jignească

poporul român, că în interiorul lui s-au petrecut asemenea monstruoziități. „La închisoare, grija mea a fost să nu fac neamul românesc de răs. Și toți din generația mea au simțit această grijă, Dacă mă schingiuiu ca să mărturisesc că sunt tâmpit, nu mă interesa, dar dacă era ca să nu mai fac pe românul, mă lăsam schingiuit până la moarte. Eu nu știu dacă vom fi apreciați pentru ce am făcut, important este că nu am făcut-o niciodată doar declarativ, ci că am suferit pentru un ideal. Este o monstruoziitate să ajungi să suferi pentru un ideal în mod fizic.”

Așadar, ar fi putut, în stilul său inconfundabil, să afirme despre sine: Până și un prost vede că sunt inconfundabil... Cum singur spune, Petre Țuțea s-a revărsat în alții. Când apele spiritului său s-au retras, ele au lăsat în urmă, cristaline, șlefuite de patimă, suferință și inteligență, câteva sute de vorbe memorabile. Înțelese în dozajul lor corect, uneori cu doza necesară de umor, alteori rămânând de-a dreptul contestabile, ele pot să apere de amăgitori, de proști și uneori de excesul care stă la pândă în fiecare dintre noi. Dar mai presus de orice ele sugerează un lucru nespus de simplu și de greu de obținut: că a fi liber înseamnă a gândi totul cu mintea ta. Pentru că în acest caz chiar și eroarea, aparținându-ți este mai lesne suportabilă. Cu atât mai mult în acest vremuri în care lucrul cel mai teribil care ni s-a putut întâmpla a fost acela de a fi greșit (sau de a fi devenit victime), participând la erorile altora...

*

Și iată, câteva din cugetările veșnic memorabile, înțelepte și mereu actuale ale lui Petre Țuțea

1. Se spune că intelectul este dat omului ca să cunoască adevărul. Intellectul este dat omului, după părerea mea, nu ca să cunoască adevărul, ci să primească adevărul.

2. Am avut revelația că în afară de Dumnezeu nu există adevăr. Mai multe adevăruri, zic eu, raportate la Dumnezeu, este egal cu nici un adevăr. Iar dacă adevărul este unul singur, fiind transcendent în esență, sediul lui nu este nici în știință, nici în filozofie, nici în artă. Și când un filozof, un om de știință sau un artist sunt religioși, atunci ei nu se mai disting de o babă murdară pe picioare care se roagă Maicii Domnului.

3. Acum, mai la bătrânețe, pot să spun că fără Dumnezeu și fără nemurire nu există adevăr.

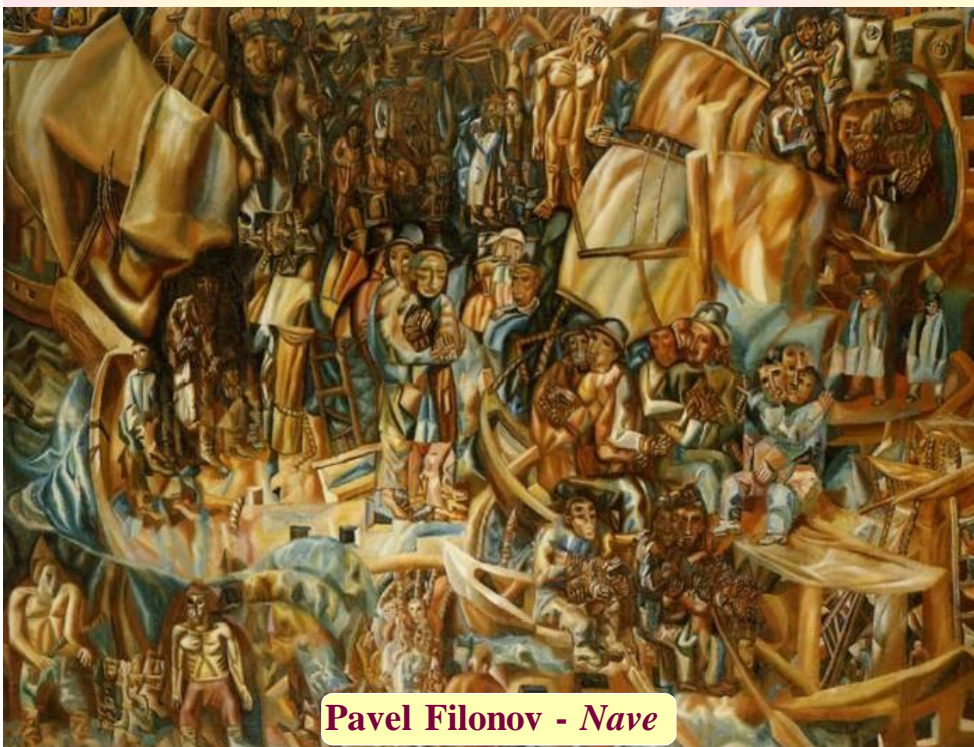
4. O babă murdară pe picioare, care stă în fața icoanei Maicii Domnului în biserică, față de un laureat al premiului Nobel ateu - baba este om, iar laureatul premiului Nobel e dihor. Iar ca ateu, așa moare așa, dihor.

5. Eu când discut cu un ateu e ca și cum aș discuta cu ușa. Între un credincios și un necredincios, nu există nici o legătură. Așa e mort, sufletește mort, iar celălalt e viu și între un viu și un mort nu există nici o legătură. Credinciosul creștin este viu.

6. Ateii și materialisții ne deosebesc de animale prin faptul că nu avem coadă.

7. Ateii s-au născut, dar s-au născut degeaba.

8. Eu nu detest burghezia. Eu m-am lămurit că un om care vrea să fie bogat nu este un păcătos. Spunea odată un preot bătrân: Circulă o zicală că banul e ochiul dracului. Eu nu-l concep ca ochiul dracului, eu îl concep ca pe o scară dublă. Dacă-l posezi, indiferent în ce cantități, și te miști în sus binefăcător pe scară, nu mai e ochiul dracului. Iar dacă cobori, atunci te

Pavel Filonov - Nave

duci cu el în infern, prin vicii, prin lăcomie și prin toate imperfecțiile legate de orgoliu și de pofta de stăpân.

9. Nu pot evita neplăcerile bătrâneții și nu mă pot supăra pe Dumnezeu că m-a ținut până aproape la nouăzeci de ani. Însă bătrâni au o supapă foarte înțeleaptă: au dreptul la nerușinare. O nerușinare nelimitată. Când mă gândesc la suferințele bătrâneții, îmi dau seama că în natura asta oarbă cel mai mare geniu este geniu morții. Faptul că murim, de cele mai multe ori la timp, este un semn al dragostei lui Dumnezeu pentru noi.

10. Eu sunt iudeocentric în cultura Europei, căci dacă scoți Biblia din Europa, atunci Shakespeare devine un glumeț tragic. Fără Biblie, europenii, chiar și laureații premiului Nobel, dormeau în crăci. Știința și filozofia greacă sunt foarte folositoare, dar nu sunt mântuitoare. Prima carte mântuitoare și consolatoare pe continent - suverană - este Biblia.

11. Există o carte a unui savant american care încearcă să motiveze științific Biblia. Asta e o prostie. Biblia are nevoie de știință cum am eu nevoie de Securitate.

12. Luther, cât e el de eretic și de zevzec, a spus două lucruri extraordinare: că creația autonomă e o cocotă și că nu există adevăr în afară de Biblie. Mie mi-a trebuit o viață întreagă ca să aflu asta. El nu era așa bătrân când a dibăcit chestia asta, că era călugăr augustin... Mie mi-a trebuit o viață ca să mă conving că în afară de Biblie nu este nici un adevăr.

13. Shakespeare, pe lângă Biblie - eu demonstrez asta și la Sorbona - e scriitor din Găești.

14. În afara slujbelor bisericii, nu există scară către cer. Templul este spațiul sacru, în așa fel încât și vecinătățile devin sacre în prezența lui.

15. Știi unde poți căpăta definiția omului? - te întreb. În templu. În biserică. Acolo ești comparat cu Dumnezeu, fiindcă exprimi chipul și asemănarea Lui. Dacă Biserica ar dispărea din istorie, istoria n-ar mai avea oameni. Ar dispărea și omul.

16. În biserică aflu că există.

17. Ce pustiu ar fi spațiul dacă n-ar fi punctat de biserică!

18. În afară de cărți nu trăiesc decât dobitoacele și sfinții: unele pentru că n-au rațiune, ceilalți pentru că o au într-o prea mare măsură ca să mai aibă nevoie de mijloace auxiliare de conștiință.

19. Platon are un demiurg care nu e creator, ci doar un meseriaș de geniu, fiindcă materia îi premerge. Prima idee de creație reală, au adus-o în istorie creștinii.

20. De creat doar zeul creează, iar omul imită. Eu când citesc cuvântul creație - literară, muzicală, filozofică - leșin de râs. Omul nu face altceva decât să reflecte în litere, în muzică sau în filozofie petece de transcendență.

21. Cum să fie creatura creator? „Hai tată, să-ți arăt moșia pe care ți-am făcut-o când nu eram în viață...” Păi cum să fie creatura creator?

22. Omul este un animal care se roagă la ceva. Caută un model ideal. Și uneori nimereste, alteori, nu. Cei care au descoperit modelul ideal și succesiunea fenomenului din el sunt creștinii. Creștinismul nu poate fi identificat cu nici un sistem filosofic, monist, dualist, sau pluralist. Creștinismul este pur și simplu. Despre creștinism, Bergson spune că noi îl respirăm. Are materialitatea aerului. Seamănă cu aerul. Noi suntem creștini fără să vrem. Și când suntem atei suntem creștini: că respirăm creștinismul cum respirăm aerul.

23. Creștinismul nu este ideologie, că atunci se aseamănă cu marxismul. Religia este expresia unui mister trăit, or ideologia este ceva construit.

24. A fi creștin înseamnă a coborî Absolutul la nivel cotidian. Numai sfinții sunt creștini absoluți. Altminteri, creștinismul, gândit real, este inaplicabil tocmai pentru că e absolut.

25. Suveran față de natură, supus Divinității, nemuritor și liber prin depășirea extramundană a condiției sale - acesta este omul creștin.

26. Nimic nu poate înlocui creștinismul; nici toată cultura antică precreștină. Eu sunt de părere că apogeul Europei nu e la Atena, ci în Evul Mediu, când Dumnezeu umbla din casă în casă. Eu definesc strălucirea epocilor istorice în funcție de geniu religios al epocii, nu în funcție de isprăvi politice.

27. Iisus Hristos este eternitatea care punctează istoria.

28. Dacă nu cunoști revelat - prin grație divină - sau inspirat, nu cunoști nimic. De pildă, povestea cu mărul lui Newton, care a căzut. Nu știu unde am citit eu stupiditatea asta: „*Îi tomba dans une méditation profonde qui la conduisit jusqu'à la loi de la gravitation universelle*”. Și eu spun: dacă Newton gândea până la Judecata de Apoi, nu descoperea nimic! Dar el a fost mult mai înțelept. Când a fost întrebat cum a descoperit gravitația, a zis: Am fost inspirat. Păi scrie pe măr, sau scrie undeva în natură „legea gravitației”? Fenomenele lumii interioare și ale lumii exterioare tac. Iar omul autonom și orgolios crede că explorează lumea interioară și exterioară cu jocul lui de ipoteze și că descoperă ceea ce vrea el. El caută; dar eu spun că el caută, nu că află. Sau dacă află, trebuie să fie ca Newton, inspirat.

29. Bergson e mai cuviincios ca Aristotel și zice că democrația e singurul sistem compatibil cu libertatea și demnitatea umană, dar are un viciu incurabil: n-are criterii de selecțiune a valorilor. Deci democrația este sistemul social în care face fiecare ce vrea și-n care numărul înlocuiește calitatea... Triumful cantității împotriva calității. Bergson a fost acuzat în micul dicționar filozofic al lui Stalin că este fascist.

30. Fără să gândesc în stilul darwinismului social, nu pot să rămân indiferent la incapacitatea democrației de a asigura selecțiunea naturală a valorilor. Democrații gândesc corpul social aritmetizat: numără capetele toate și unde e majoritate, hai la putere. Sufragiul turmei! Asta este părerea mea despre democrație.

31. Eu cred că omul este făcut de Dumnezeu și cred că Dumnezeu n-a instalat nici un drac în el. Nu pot să spun că Dumnezeu a făcut un om purtător de drac. Dacă omul este făptura lui Dumnezeu, dracul intră ocolit acolo, nu intră cu voia Lui.

32. Un filozof care se zbate fie să găsească argumente pentru existența lui Dumnezeu, fie să combată argumentele despre inexistența lui Dumnezeu reprezintă o poartă spre ateism. Dumnezeu lui Moise este neatributiv. Când îl întreabă Moise pe Dumnezeu: Ce să le spun ăloră de jos despre Tine? - Dumnezeu îi spune: Eu sunt cel ce sunt.

33. În fața lui Dumnezeu, geniu este văr primar cu idiotul.

34. Binele și răul sunt conceptele pedagogiei lui Dumnezeu față de oameni.

35. Cărui bărbat nu-i plac femeile? În primul rând la iubești pentru farmecul lor, și în al doilea rând le iubești pentru că fac oameni.

36. Eu încerc o experiență: încerc să mă deparazitez de filosofie, de păduchernița metafizicii. Cioran s-a deparazitat mai demult, deși face filozofie. Un prieten de-al meu zice: te deparazitezi, dar folosești sculele ei. Da, dar dacă mă urc în tren, nu înseamnă că zeul meu este calea ferată.

37. În Evul Mediu s-a formulat de către filozofii șireți teoria adevărului dublu: secundum fidem - adevărul după credință și secundum rationem - adevărul după rațiune, ca să aibă cale liberă pentru filozofie. Adică să rătăcească până îi ia dracul... Că poți, în filozofie, să rătăcești până devii năuc. Ce-au realizat filozofii prin autonomia lor? Nimic! N-au nici un adevăr.

38. Babele evlavioase merg la absolut rugându-se, iar filozoful trăncănind silogisme.

39. Francmasoneria dorește puterea cu lozinci democrate. Nu sunt religioși, au o singură religie: propria lor doctrină. Pe dușmani îi anulează social. Au o structură supra-națională, deci sunt antinaturali.

Toți cei care aspiră la unitatea speciei om anulează principiul competiției între popoare; anulează însuși principiul civilizației moderne, născută prin luptă.

40. Geniul este relief, noutate, invenție, creare de epocă și stil. Nu e neapărat un înțelept, ci un suprainteligent. Geniile sunt originale, în măsura în care originalitatea este posibilă. În fond, maxima mea a fost aceasta: Dumnezeu este creator, iar omul imitator. Prin încercarea de a imita mereu Divinitatea, prin proximitatea față de divin, geniul este mai apropiat de cer; dar nu sunt în măsura în care este apropiat sfântul.

41. În fața lui Dumnezeu nu există genii, Dumnezeu lucrând nu cu genii, ci cu oameni.

42. Dumnezeu a făcut lumea și pe om; și cu om a încoronat creația sa. Și l-a însărcinat să cunoască lucrurile. De-acolo vine denumirea lor. Originea primordială a capacității de a determina numele lucrurilor, care este o operație logică; originea mistică a gândirii logice.

43. Apariția unui mare gânditor este pentru creier ca o baie pentru un om care a muncit, a asudat, s-a murdărit și se spală. Gândirea este o „spălare” a creierului. Asta mă face câteodată să cred că gândirea nu este din creier și că acest creier e numai un sediu... De ce gândirea nu e produsă de creier, care e numai un sediu? Fiindcă n-o produc toate creierele. Dacă inteligența ar fi produsul creierului, atunci între Goethe și nea Ghiță n-ar mai fi nici o diferență.

44. Am auzit odată un profesor de la Politehnică; am avut impresia că asist la un balet de urși. Dacă într-un salon, într-un colț, unul fumează și tace, ăla e inginer... Inginerul e practic, savantul nu e practic. Când i s-a spus lui Max Planck, creatorul fizicii cuantice, că s-a mai găsit o aplicație, el a spus: care e, mă? Uite care... Ca să vezi, nici nu m-am gândit!

45. Inteligența, oricât de mare nu este suficientă pentru a te curăța de prejudecăți. Cu cât inteligența e mai mare, cu atât prejudecata e mai voinică, pentru că ai aparat s-o justifici.

46. Întrebat fiind cum înțelege gândirea, în formă pură sau în exemple, Nae Ionescu a răspuns: exemplele au fost lăsate de Dumnezeu pe pământ pentru ca ideile să fie sesizate senzorial și de proști.

47. Nu știu de ce gluma asta de-a face istorie se practică atât de

mult. Dacă ai cultul istoriei, ai cultul apariției și dispariției; e consolator acest joc? Istorismul, adică perspectiva istorică asupra vieții și lumii, a dus în cimitir. Ne înecăm în istorie. Pentru că istoria nu te învață numai să faci ceva, ca popor; cu istoria tot ce însemnezi în interiorul unui popor devine discutabil prin faptul că nu poți, la infinit, să lucrezi la facerea ta, ci dispari și apare altcineva care, chiar dacă nu te înlocuiește, te prelucrează. Și dacă nu poți ieși din devenire, nu poți scăpa de tristețe; tristețea metafizică este fructul devenirii. Sunt proști istoricizantă care se consolează prin devenire. Devenim mai civilizați, nu? Sau mai culți... Adică murim ca și caprele, numai că este mare lucru că există Kant, Descartes, există Newton, mă rog, atâția mari creatori de cultură, și există și făuritorul de religie, Iisus Hristos - dar nu ne interesează!

48. Istoria e întemeiată pe istoria dintre Eva și dracul. Așa începe istoria, această rătăcire a omului, ca o damnație. iar la apariția lui Iisus Hristos, atunci s-au suprapus teandric omul divinizat și divinitatea om și istoria a fost anulată. Emil Cioran are o afirmație extraordinară: Istoric este tot ceea ce este supraistoric. Creștinismul a punctat supraistoric, deși a apărut în istorie.

49. Sunt două mari discipline guvernate de principiul ireversibilității: termodinamică și istoria.

50. Nu este om, Kant. N-a reușit să fie om cu toată stabilitatea lui. Iar badea Gheorghe, care se sincronizează cu clopotele de la biserică, este laureat al premiului Nobel pe lângă Kant.

51. Legionarismul era în înșeși ideile epocii, dar legionarismul nu putea să iasă câștigător deoarece avea la bază o eroare - naționalismul absolut, care este impracticabil. De la excesul de naționalism li s-a tras sfârșitul legionarilor.

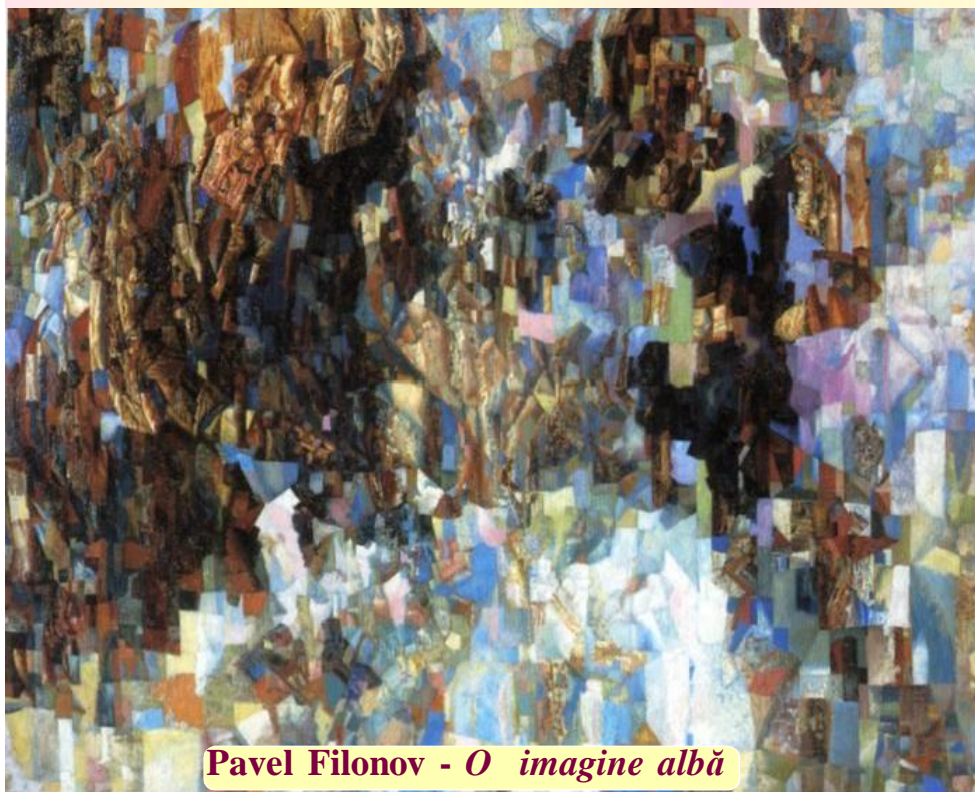
52. La comuniști, dacă nu ești cu ei - sau nu mai ești cu ei - înseamnă că ești legionar. De ce acest „sindrom legionar” la bolșevici mă întrebați? Fiindcă legionarii sunt singurii români care n-au avut în dicționar la litera G cuvântul glumă și când îi prindea pe comuniști era vai de cozonacul lor. Dar de fapt, nici comuniștii nu știu de glumă; ăsta-i punctul lor comun cu legionarii.

53. Nu se poate spune că mișcarea legionară n-a fost puternică! N-a avut rezultate pozitive fiindcă extremismele sunt greu suportabile. Nici fascismul italian n-a durat, nici național-socialismul german n-a

durat și erau similare cu mișcarea legionară. Deosebirea dintre ele și mișcare este aspectul religios al mișcării legionare. Nici fascismul și nici național-socialismul n-aveau caracter religios. Hitler era cu mituri germanice, Mussolini era ateu. Într-o întrunire se spune, Mussolini s-a uitat la ceas și a zis: Îi dau ultimatum lui Dumnezeu ca în câteva minute să mă trăsnească dacă există! Și apoi s-a uitat la ceas. Au trecut minutele și a demonstrat că Dumnezeu nu există.

54. Unde este omul, în imanență, absolut liber? Într-o bisericuță din lemn din Maramureș, unde sacerdotul creștin vorbește de mistere, de taine, și se lasă învăluit de ele ca și credincioșii.

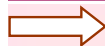
55. Omul este liber și eliberat numai în templul creștin, acolo, în ritual, când se comunică tainele care îi învăluiesc deopotrivă și pe sacerdot, și pe credincioși. Ca să fii cu adevărat liber, trebuie să înlocuiești infinitul și autonomia gândirii cu credința în Dumnezeu creștin: „Robește-mă Doamne, ca să fiu liber!” (Imitatio Christi)

Pavel Filonov - O imagine albă

56. Libertatea eu o asemăn cu o frânghie agățată de undeva, de sus. Te poți urca pe ea la cer, participând la actul mântuirii tale creștine, sau poți să cobori în întuneric. Bipolaritatea libertății. După creștini, libertatea este vehicolul cu care poți să cobori în întuneric, dacă ești vicios. Infractorii sunt primitivii actuali, pentru că ei nu sunt adaptabili la morala zilnică și o calcă fiind liberi. Am învățat la închisoare că omul este un animal stupid, deoarece confiscă libertatea semenilor săi. Tiranul este un om absurd și lipsit de rușine. Nu îi e rușine să își chinuie semenii. Oricum suntem captivi în univers. Ne ajunge această grozăvie. Dar să intensifici această captivitate până la nivelul pușcării - numai omul e capabil de asemenea nebunie.

57. Libertatea omului este partea divină din el.

58. Limba română are virtuți complete, adică poate fi vehicol a tot ce se întâmplă spiritual în om. Este foarte greu de mânuit. Prin ea poți deveni vultur sau cântăreț de strună. Limba română are toate premisele valorice pentru a deveni o limbă universală, dar nu știi dacă este posibil acest marș istoric. Dacă am fi fost un popor cuceritor... Noi, românii, nu punctăm universalitatea nicăieri. Și asta ne face sceptici. Ceea ce ne lipsește este îndrăzneala.

59. Luciditatea este o limpezire a spiritului, nimicitoare. Când ești lucid ești în fața cimitirului. A fi lucid înseamnă a-ți da seama perfect de limitele și neputințele tale. Luciditatea este o categorie dizolvantă. În măsura în care Dumnezeu trebuie primit, și nu înțeles, la Dumnezeu nu ai acces prin luciditate.

60. Mă întreba Marin Preda cum era cu macedoromânii și i-am zis: domnule Preda, macedoromânii nu sunt români, sunt super-români, români absoluți. Atât de năpăstuiți și goniți, au instinct național de fiară bătută. Iar eu și dumneata pe lângă ei, avem forță domestică de rațe. Măcăim. Am stat cu macedoromâni în temniță. Îi băteau până îi omorau, dar nu declarau nimic. Au o bărbăție perfectă.

61. A ști la scară umană, poate fi folositor - dar în nici un caz mântuitor.

62. Este mai mântuitoare o rugăciune într-o biserică din Găiești decât Platon.

63. Ideea morții absolute stă la baza smintelii moderne.

64. Heidegger spune așa: ca să ieși din anonimat, trebuie să trăiești neliniștea perspectivei neantului zilnic. El te îndeamnă, Heidegger, să trăiești murind absolut în fiecare zi!

65. Moartea mă determină să fiu esențial. M-a impresionat foarte mult sunetul pământului căzând pe cosciugul lui Nae Ionescu.

66. Morții antici nu sunt deloc frumoși. Numai morții creștini sunt astfel. Am găsit totuși la Homer un mort de toată frumusețea: Pentensileea, regina amazoanelor, omorâtă de Ahile. Și plânge Ahile că a omorât frumusețea asta de femeie... Și-atunci Tersit - vocea poporului muncitor - se apucă să insulte cadavrul Pentensileei. Ahile îi dă un pumn și-l omoară - pe poporul muncitor - că-i obraznic și că insultă cadavrul aleia. Aici am văzut așadar o frumusețe, deși în principiu, morții antici nu sunt frumoși. Creștinii sunt cei care au introdus masca frumoasă a mortului.

67. Cine slujește lui Cronos este obsedat de imaginea cimitirului.

68. Omul este guvernat pe pământ de două morale: de morala dogmelor, care este creștină și eternă, adică absolută, și de morala normelor, care, ca morală laică, este construită pe puținătatea și imperfecțiunea omului. Morala laică nu poate fi desprinsă de morala absolută și ea arată că omul se mișcă asimptotic la perfecțiune, pe care n-o poate atinge niciodată.

69. Morala în sine, autonomă, e mai primejdioasă pentru religie decât ateismul. Știința moravurilor, ca teoretizare a moralei laice, este din punctul de vedere al Absolutului religios egală cu zero. Seamănă cu Mersul trenurilor, după părerea mea. Poți s-o schimbi, ca pe tren, la care stație vrei. Omul autonom nu e capabil să creeze o ordine

morală. O primește de sus, sau nu o primește deloc. Cum e posibilă morala publică? Prin înstăpânirea absolută a moralei religioase creștine. Dogmele creștine trebuie să poruncească normele morale, care, fără ele, nu se deosebesc de Mersul trenurilor decât prin obiect. Morala publică într-un stat creștin trebuie să stea sub imperiul certitudinii dogmelor creștine reflectate imperfect de omul mărginit. Dacă nu situăm Biserica deasupra statului, ne aflăm în treabă și face fiecare ce vrea.

70. Elitele morale sunt mai presus decât cele intelectuale. Mie îmi plac oamenii care fac judecăți. Cei care fac silogisme sunt față de adevăr, cum sunt curcile alea care se încurcă printre popice.

71. Napoleon face adevărata istorie a Revoluției franceze. Un om care a refăcut ordinea naturală, punând parul pe haimanalele de pe uliță. Când a fost întrebat cum își explică intrarea armatelor sale în Țările de Jos ca pe bulevard, în timp ce regii Franței se opinteau la ele zadarnic, Napoleon a răspuns: N-au intrat armatele Franței, ci ideile revoluționare de pe drapel! Începuse o nouă filozofie a istoriei, cu Napoleon.

72. Fără nemurire și mântuire, libertatea este de neconceput. Omul, dacă nu are în substanța lui ideea nemuririi și mântuirii, nu este liber. Seamănă cu berbecul, cu capra, cu oaia...

73. Omul a depășit condiția de animal abia atunci când în el a apărut ideea nemuririi, care nu trebuie confundată nici cu permanență speciei, nici cu concepția estetică a gloriei.

74. Fără Dumnezeu omul rămâne un biet animal rațional și vorbitor, care vine de nicăieri și merge spre nicăieri. Și el rămâne așa chiar dacă este laureat al premiului Nobel sau măturător. Când, unde și în ce scop a apărut el în calitate asta de om? Dacă se întreabă singur și nu este un zeu în dreptul casei care să-i reveleze data începutului, înseamnă că omul rămâne un biet animal rațional care vine de nicăieri și merge spre nicăieri.

75. Renașterea italiană, unde omul este situat în centrul universului, este eretică din punct de vedere creștin. Autonomizarea puterii omului este în sine demonică. Părerea mea este că omul este cel mai semnificativ, de fapt, singurul care este om, este homo religiosus.

76. Autonomia spirituală a omului este iluzorie și ea se mișcă perpetuu între Dumnezeu și dracul. Fără credință și Biserică, omul rămâne un simplu animal rațional și muritor, raționalitatea având doar caracterul unei mai mari puteri de adaptare la condițiile cosmice decât restul dobitoacelor. Când zici că omul este un animal rațional, și muritor, raționalitatea având doar caracterul unei mai mari puteri de adaptare la condițiile cosmice decât restul dobitoacelor. Când zici că omul este un animal rațional, atributul raționalității îl distinge de restul vietăților, nesocotindu-l din perspectiva morții absolute. Moartea devine relativă, ca o trecere numai prin religie - știința, oricât de savantă, nesocotind omul decât aparent din regnul animal. Nici o consolare că eu mă deosebesc de elefant sau de capră pentru că fac silogisme, dacă apar și dispar în mod absurd din natură.

77. Scara valorilor umane conține: sfântul, eroul, geniul și omul obișnuit - dincolo de aceștia situându-se infractorul. Sfântul, eroul și geniul sunt fără voia societății, care este obligată să-i recunoască. Nimeni nu-ți contestă dreptul la existență dacă ești om obișnuit, dar nimeni nu trebuie să facă confuzie între tine, sfânt, erou și geniu. Oamenii sunt egali în fața legii, adică trebuie respectați ca atare, dar nu confundați, nu făcuți identici, că e o gogoasă... Nimeni nu-ți contestă dreptul la o viață normală dacă porți masca de om. Numai că dacă ești mediocru, nu trebuie să te instalezi în vârf, pentru că nu este nici în interesul tău. Acolo trebuie să stea cei dotați. Sfântul stă în fruntea tablei valorilor pentru că el face posibilă trăirea absolutului la scară umană. Eroul se consumă făcând istorie și nedepășind sfera laicului. Eroul este admirat - așa cum este și geniul - dar nimeni nu i se închină, chiar dacă fapta lui

aduce foloase reale omului. În vreme ce sfântul se situează dintru început în eternitate, eroul moare în istorie, pentru că urma pe care o lasă el, ca om împlinit, este fixată doar în timp și în spațiu.

78. Omul nu este o sumă de miliarde de celule sau de organe. Că nu sunt independente nici ficatul, nici rinichii, nici stomacul, nici creierul, nici sistemul osos. Omul, ca întreg nu poate fi gândit decât biblic; științific, nu. Moise este mai valabil decât ultima noutate evoluționistă a științei.

79. Umanitatea o iubești lesne. Pe om mai greu.

80. Personalitatea este acel individ înzestrat cu capacitatea de a se dăru. Eroul este o personalitate, deoarece nu-și mai aparține.

81. Eu am afirmat odată într-un salon, că Platon este mișcarea spiritului înlăuntrul eternității. Când gândim, toți suntem platonicieni. Dacă eu încerc să gândesc universul, trebuie să mut Biblia în universul înghețat al ideilor platonice. Asta înseamnă meditația. Platon a intuit cel mai bine jalea omului neputincios în fața esențelor.

82. Față de măreția lui Iisus Hristos, Platon este un personaj mărunțel și cuviincios. Pe Platon poți să-l scuturi și constăți că arhetipurile lui sunt filozofice, dar dacă muți arhetipurile acestea în religia lui Iisus Hristos, devin modurile în care el vede divinitatea. Platon n-are divinitate, pentru că la el divinitatea este un simplu „demiurg”, ceea ce în grecește înseamnă „meseriaș”.

83. Am dorit dintotdeauna să fac o teză de doctorat cu tema Aflarea în treabă ca metodă de lucru la români.

84. La întrebările fundamentale „de ce?” și „în ce scop?” aporetica rurală românească răspunde: „d-aia”. A venit odată un franțuz la noi, cu niște mașini, iar una nu funcționa tocmai cum trebuie. Dar românul zice: merge și așa! Trebuie să scăpăm de acest „merge și așa”; că „merge și așa” înseamnă că merge oricum. Nu oricum, nu oriunde, nu oricând și nu orice.

85. La pușcărie am demonstrat vreme de două ore că istoria românilor dezgolită de crucile de pe scuturile voievozilor este egală cu zero. Că doar voievozii nu s-au bătut pentru ridicarea nivelului de trai! Istoria se face cu Biserica.

86. Cum văd participarea românilor de acum la mântuirea lor? Simplu. Ducându-se la biserică. Și folosind știința ca peria de dinți. Tot ce spune știința să nu-i lase cu gura căscată și tot ce spune un popă de la Cucuieții din Deal să considere adevăr ritualic.

87. Am făcut o mărturisire într-o curte cu șase sute de inși, în închisoarea de la Aiud. Fraților, am zis, dacă murim toți aici, în haine vârgate și în lanțuri, nu noi facem cinste poporului român că murim pentru el, ci el ne face onoarea să murim pentru el!

88. Protestantismul est o religie coborâtă la rangul de morală pentru grădinița de copii.

89. Pudoarea creștină este atât de pură, încât carnea eroticului creștin, capătă pecetea spiritului, ceea ce până la creștini n-a realizat nimeni.

90. Eu cred că războiul nu este făcut de oameni; e mult prea serios. Îl face Dumnezeu. Cum ne dă și cutremure, ne dă și război.

91. Cei mai crânceni și mai străluciți soldați sunt cei ai popoarelor religioase. Când mori sub drapel, te gândești că te duci la strămoși. Dar o armată care face asta e ca aceea a lui Wilhelm al II-lea, în care fiecare soldat avea o cruce la gât pe care scria Gott mit uns.

92. Prima funcție a unei religii reale este consolatoare, fiindcă religie am lătra precum câinii. Ne naștem, trăim, ne îmbolnăvim, îmbătrânim și murim. Și întreg peisajul speciei om culminează în cimitir. Destinul uman nu este o invitație la fericirea de-a trăi. Singurul mod de-a evita neliniștea metafizică a cimitirelor este religia. Cu religia intri în cimitir în plimbare. Cu filozofia intri în cimitir - cum a intrat prietenul meu Cioran - prin disperare.

93. Cine n-a putut fi înlocuit? Religia! Iar filozofia care speculează

autonom, face onanie mentală. Și dacă vrea să scoată, să extragă esențe din științele naturii, este parazit. Atât! Nu îndrăznești să spui despre religie, teologal vorbind - dacă ești cinstit - că a fost înlocuită de filozofie sau de știință. Un creștin îți spune că adevărul se definește prin jocul celor două lumi: cea de aici o oglindește imperfect pe cea de dincolo. Spune contra dacă poți!

94. Religia este principiul uniformizator al speciei umane și este singura salvare în care se poate vorbi despre egalitate.

95. Religia transformă poporul într-o masă de oameni culți.

96. Între un laureat al premiului Nobel care nu s-a idiotizat complet și a rămas religios și un țaran analfabet nu există nici o diferență.

97. Nivelul meu intelectual, chiar dacă sunt savant, nu depășește nivelul unui popă obscur din Bărăgan. Pentru că preotul ăla, în ritualul lui din biserică aia din lemn sau piatră, stă de vorbă cu absolutul.

98. Știința se mișcă asimptotic la absolut. Arta se mișcă asimptotic la absolut. Știința este sediul folosului și arta este sediul plăcerii.

99. Religia este sediul adevărului transcendent în esență și unic ca principiu unic al tuturor lucrurilor. Religia se situează peste ultimele speculații teoretice ale științei, prin adevărul absolut unic, care este Dumnezeu. Să vină un laureat al premiului Nobel ateu. Ce-o să-mi spună el? O babă care cade în fața icoanei Domnului străbătută de absolut este om, și ăla e dihor laureat.

100. În Ispita de pe munte - retro satana - Iisus spune: „Împărăția mea nu este din lumea aceasta”. Asta-i nemaiauzit! Du-te în împărăția Lui cu trenul sau cu racheta dacă poți. Nu poți! Înotăm în Univers ca mormolocii, și lumea lui Iisus Hristos se situează transcendent ca-n Ispita de pe munte, în mod etern.

101. Revoluția este o înaintare pe loc. Nimic nu mai poate fi inventat după facerea lumii; doar dacă te situezi în afara ei și crezi o lume nouă. Revoluția nu adaugă nimic Ideilor lui Platon.

102. Revoluția franceză n-a fost o revoluție, nici revoluția rusă n-a fost o revoluție. Nu există revoluții, ci doar tehnici insurecționale în bătălia pentru putere (Curzio Malaparte). Dacă este o „restructurare” a omului, aceasta s-a întâmplat o singură dată în timp, la apariția lui Iisus Hristos.

103. Așa am spus eu în temniță: Domnule colonel - eram șase sute de inși într-o curte închisă - nu veți fi voi, comuniștii, niciodată revoluționari până nu veți imita pe cel mai generos zeu pe care l-a dat istoria lumii, pe Iisus Hristos. În parabola cu oaia rătăcită, un păstor părăsește o turmă întreagă în căutarea unei oi. Să știți, asta se cheamă „unanimitate moral creștin”. Fiindcă în universul lui Iisus Hristos o celulă care mai palpită într-un muribund este mai valoroasă decât toate galaxiile posibile.

104. Poarta spre Dumnezeu este credința, iar forma prin care se intră la Dumnezeu e rugăciunea. Rugăciunea e singura manifestare a omului prin care acesta poate lua contact cu Dumnezeu. Gândită creștin, rugăciunea ne arată că umilința înaltă, iar nu coboară pe om.

105. Am spus eu odată că dacă un preot din Bărăgan, când se roagă, este Dumnezeu cu el, atunci preotul ăla înlocuiește toată Academia Română...

106. Sfântul are forța de coeziune a pietrei.

107. Un sfânt poate fi și analfabet, dar e superior unui geniu, fiindcă ideea de sfințenie este legată de ideea de minune. Un sfânt poate face o minune. Geniul face isprăvi, nu minuni. Lumea, acum este ancorată în cultul genialității ca slăvire a progresului în afară. Atât. Or, cu cât suntem mai avansați, mecanic și material, cu atât suntem mai departe de esența reală a lumii, de sfințenie.

108. Singurii oameni care nu pot fi suspecți că se înfioară în fața morții sunt sfinții.

109. A fi sfânt înseamnă a fi suveranul tău perfect.

110. M-a întrebat odată Nae Ionescu ce cred despre evreul acesta,

despre Pavel. Știi ce i-am spus? - ăsta nu-i om, domnule, este toată Mediterana.

111. Trei ore am vorbit atunci în curtea închisorii, de Platon și despre Iisus Hristos. Zice colonelul: Vă rog să scrieți ce-ați vorbit, ca nu cumva ministrul de interne Drăghici să spună că sunt solidar cu dumneavoastră. - Domnule colonel, cum să fim noi solidari? Eu tocmai d-aia am venit aici, că nu suntem solidari unii cu alții...

112. Este incorect să ai dispreț față de tehnică. Eu nu sunt tehnocrat, însă recunosc că în bătălia pentru adaptare, tehnica este universal utilă. Dar asta nu înseamnă că tehnica poartă în ea dimensiunea infinitului.

113. Când va dispărea ultimul țăran din lume - la toate popoarele, vreau să spun - va dispărea și ultimul om din specia om. Și atunci or să apară maimuțe cu haine.

114. Țăranul este omul absolut.

115. I-am spus eu Părintelui Dumitru Stăniloae că nu mă consider un Socrate. Dar cum vă socotiți? Popă, zic. Și unde aveți parohia? - N-am parohie, dar spovedesc pe unde pot.

116. Deși sunt bolnav și neajutorat, nu îmi pare rău că exist. Încerc eu să-mi pară rău, dar n-are sens. Știți de ce? Pentru că eu constat, în mod evident, că exist. Ceea ce mă confiscă pesimismului de a mă autonega este evidența existenței mele. Omul care se sinucide n-a constatat că este om. N-a reușit să intuiască existența sa. Să se trăiască pe sine. Eu nu mă pot sinucide - indiferent de starea mea, sănătate sau boală - fiindcă nu m-am făcut eu. N-am venit cu voia mea pe lumea asta. Și nici n-am să plec de voie din ea. ăsta este jocul fundamental al existenței mele.

117. Am avut și discipoli... Nu se putea să nu am discipoli, fiindcă sunt un om vorbăreț. Toată suferința mea se datorește poftei mele de a vorbi fără restricții...

118. A fost întrebat un țăran, în închisoare: ce înțelegi din tot ce spune Petre Țuțea! Zice: nu înțeleg nimic, dar e o grozăvie!

119. Când am văzut, în închisoare, că tot regimul care mi se aplică e inoperant - puteam eu, ca om, să-mi explic asta? Și atunci m-am gândit că există o forță supracosmică, transcendentă, numită Dumnezeu. Numai El putea face isprava asta, ca eu să scap de înlănțuire. Pentru că, personal, nu mă pot dezlănțui și elibera. Iar a vieții acolo, la închisoare, fără asistența Lui nu se poate; au fost oameni care au murit... Atunci s-a născut în mine credința nelimitată în atotputernicia și atotbunătatea divină.

120. Am devenit un gânditor creștin când mi-am dat seama că fără revelație, fără asistență divină, nu pot ști nici cine sunt, nici ce este lumea, nici dacă are vreun sens sau nu, nici dacă eu am vreun sens sau nu. Nu pot ști de unul singur. Când mi-am dat seama că fără Dumnezeu nu poți cunoaște sensul existenței umane și universale.

121. M-a întrebat cineva odată: Mă Petrică, tu când te așezi la masa de scris cum scrii? - Sunt emoționat de fila goală. Prima mea grijă e să nu fiu pândit de demonul originalității. Urmăresc să nu fiu original și să fiu cuviincios. - Ești inspirat? - Nu, nu stă niciodată un zeu în colțul camerei mele când scriu eu. Sunt foarte neliniștit. Eu, care sunt creștin... Am două neliniști; să nu se afle în expunerea mea nici o inadvertență terminologică și nici o impietate.

122. Nu mă interesează trecutul. De câte ori mă întrebă cineva când m-am născut, spun că într-unul din anii trecuți.

123. Treisprezece ani de închisoare... Aveam doar o hăinuță de pușcăriaș. Ne dădeau o zeamă chioară și mămăligă friptă. M-au bătut... M-au arestat acasă. Nici nu țin minte anul... Când m-au anchetat am leșinat din bătaie. Iacă că n-am murit! Am stat la Interne trei ani. Am fost după aceea la Jilava, la Ocele Mari și pe urmă la Aiud. Eu mă mir cum mai sunt aici. De multe ori îmi doream să mor. Am avut

mereu lașitatea de-a nu avea curajul să mă sinucid. Din motive religioase... Treisprezece ani! Nu pot să povestesc tot ce-am suferit pentru că nu pot să ofensez poporul român spunându-i că în mijlocul lui s-au petrecut asemenea monstruoziități.

124. M-a întrebat un anchetator: De ce ai vorbit împotriva noastră, domnule? - N-am vorbit, domnule. - Cum n-ai vorbit? - Păi împotriva voastră vorbește tot poporul român. Ce să mai adaug eu? Și mi-au dat 20 de ani muncă silnică fără motive. Mi s-a prezentat sentința de condamnare ca să fac recurs. La cine să fac recurs, la Dumnezeu?

125. Am fost solicitat, în închisoare, să scriu pentru revista Glasul Patriei, ca și Nichifor Crainic. Mi s-a părut ciudat să fii arestat și să scrii, să meditezi. Adică să spui: vă mulțumesc că m-ați arestat! Asta era o porcărie nemaipomenită, să obligi un deținut să scrie. El poate să-și scrie memoriile, dar nu pentru tine, ăla care-l persecuți...

126. Eu, cultural, sunt un european, dar fundamentul spiritual e de țăran din Muscel. La închisoare, grija mea a fost să nu fac neamul românesc de răs. Și toți din generația mea au simțit această grijă. Dacă mă schingiuiu ca să mărturisesc că sunt tâmpit, nu mă interesa, dar dacă era ca să nu mai fac pe românul, mă lăsam schingiuit până la moarte. Eu nu știu dacă vom fi apreciați pentru ceea ce am făcut; important este că n-am făcut-o niciodată doar declarativ, ci că am suferit pentru un ideal. Este o monstruoziitate să ajungi să suferi pentru un ideal în mod fizic.

127. Definiția mea este: Petre Țuțea, românul. Am apărat interesele României în mod eroic, nu diplomatic. Prin iubire și suferință. Și convingerea mea este că suferința rămâne totuși cea mai mare dovadă a dragostei lui Dumnezeu.

128. Eu n-adun nimic. Îmi spunea un popă, zice, păi dumneavoastră vă risipiți așa, vă poate fura oricine... Zic: uite, părinte, eu, zic, am adoptat concepția regelui Franței în materie de risipire a ideilor mele. Concepția lui despre cartof. Când au venit cartofii din America, țăranii nu-i cultivau. „Să mâncăm noi buruiana asta din pământ...” Ce a zis regele Franței? „Mă, seamănă, mă, cartofi pe moșia mea și, când or vedea țăranii că îi păzesc, or să-și dea seama că-s lucru bun. Lăsați-i să fure, că așa se răspândesc cartofii în țară.”

129. Odată, în hol la Athénée Palace, m-a arestat Securitatea pe motiv că fac speculă. Cu ce? i-am întrebat. Nu mi-au răspuns. Și atunci mi-am adus aminte de vorba unui prieten de la Cluj: „Cu idei, frate, cu idei!”

130. Un umanist pur, adică indiferent religios, practică formele vieții de junglă, împingând cruzimea până la forma gratuită a bestialității tigruului. Vremea noastră este plină de astfel de exemplare.

131. Umanismul este una din formele grave ale rătăcirii omului modern, care pleacă din antropocentrismul Renașterii. În Renaștere, „titani” s-au umflat prin autocunoașterea necunoașterii. Ei nu se cunoșteau pe ei înșiși și au crezut că s-au descoperit ca oameni.

132. Omul - javra asta bipedă, pe care eu îl consider „animal prost”, homo stultus - atunci când se scame să facă singur ordine, adică când practică umanismul, îl înlocuiește pe Dumnezeu cu el. Nicăieri Dumnezeu n-a avut de furcă cu dracul mai mult decât în sacrul spațiu al Italiei. Acolo, adică, unde s-a născut umanismul în Renaștere.

133. Vlad Țepeș are meritul de a fi pus pe tronul Moldovei pe cel mai mare voievod român, pe Ștefan cel Mare. Cu armele! Are meritul că l-a și bătut. Și are mai ales meritul că a coborât morala absolută prin țepile puse în cur la nivel absolut. Dormeai cu punga de aur la cap și ți-era frică să n-o furi tu de la tine. ăsta-i voievod absolut, Vlad Țepeș. Păi fără ăsta istoria românilor este o pajiște cu miei!...

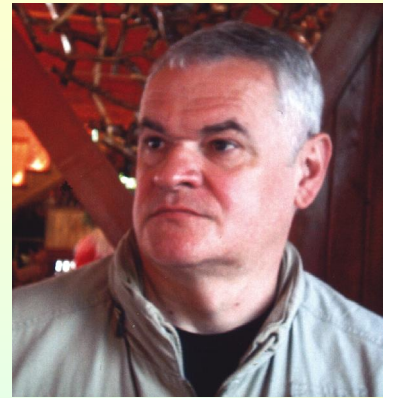
Sursa bibliografică de referință este cartea: Petre Țuțea, *Între Dumnezeu și Neamul Meu*, ediție îngrijită de Gabriel Klimowicz, Fundația „Anastasia”, Editura „Arta Grafică”, București, 1992.

Alexandru NEMOIANU
(SUA)

OPINIE

„Almăjul de ieri, de azi și de mâine, sau mult dorita Vale a Miracolelor”, Editura Academiei și Artpress, Timișoara, 2017 (Păun Ion Otoman, coordonator).

Sub acest titlu apare, în 2017, acest masiv volum de 939 pagini. Pe foaia de titlu este trecut coordonator Academician Păun Ion Otoman, dar ediția este prefațată și îngrijită de către Prof. Dumitru Popovici, cu sprijinul Asociației Culturale „Țara Almăjului”. Mărturisesc că foaia de titlu este ușor confuză și neortodox organizată. În toate cărțile, citite până acum, am văzut că pe coperta întâi sus e locul autorului cărți, iar „coordonatorul” își are poziția tradițională în pagina de gardă. Situația coordonatorului pe locul autorului este până la urmă o uzurpare de rang, ca să zicem așa, generată de dorința trufașă a „uzurpatorului”.

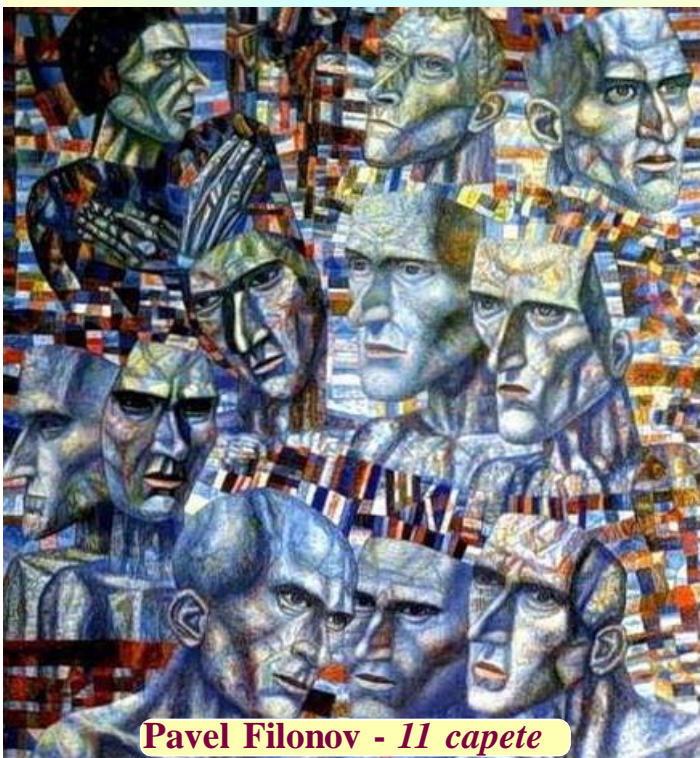
Fără îndoială, orice carte are un rost. În privința atingerii scopului propus se pot exprima puncte de vedere. Iar în cele ce urmează, voi exprima un asemenea punct de vedere. Cred că volumul s-a voit pe sine ca o lucrare „peste și dominând timpul, mulțumind pe toți și pe toate”. Dar, nu sunt vremile sub oameni, ci sunt bieții oameni sub vremi, ca să amintim vorbele cronicarului. O încercare de a răsturna acest adevăr fundamental nu avea cum să se termine decât, și folosesc cel mai blând termen care îmi vine la îndemână, dezamăgind.

Am să încerc să le iau pe rând. Primul capitol, „Geografia, calitatea solului, relieful”, semnat de Ana Neli-Ianas, este bogat în amănunte, scolastic întocmit, însoțit de grafice și imagini convingătoare. Cred că acest capitol este un succes.

Al doilea capitol, „Almăjul de-a lungul timpului”, trebuia să fie piesa de rezistență a cărții și coloana ei vertebrală. Sunt adunate

acolo sumedenie de date, este folosită o bibliografie bogată, deși insuficientă, dar capitolul rămâne neconvincător și conținând destule concluzii eronate. Epoca veche (paleolitic, neolitic, bronz, Halstatt. La Tene și vremea romană) este tratată corect și cu acuritate, fiind, până la un punct, un adevărat inventar istoric. În schimb tratarea epocii medievale dezamăgește profund.

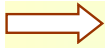
Autorii nu au înțeles rostul special al Almăjului în Evul Mediu, locul său special, aproape autonom, sub coroana maghiară și mai ales nu au înțeles originea districtelor militare. Autorii ajung să prezinte aceste districte ca pe un soi de inovație a regalității maghiare, când ele erau o realitate străveche, pur românească, pe care regalitatea maghiară a fost obligată să o recunoască și să o trateze cu respect. Faptul că în bibliografie nu par să fi fost folosite lucrările fundamentale asupra formațiunilor românești din Transilvania Evului Mediu, semnate de către Radu Popa, cu siguranță a contribuit la vehicularea unor concluzii greșite. De folos ar fi fost și folosirea studiului semnat de subsemnatul despre Cavalerii Teutoni în Banat (articol prezent și în volumul meu *Borloveni*, Cluj, 2008 pe care, se pare, unii dintre autori l-au consultat). Pentru epoca otomană utilizată mai cu atenție lucrarea lui Traian Birăescu, *Banatul sub turci*, Timișoara, 1934. Dar absolut dramatic insuficient și greșit este prezentat veacul al XVIII-lea bănățean. O perioadă esențială, dacă nu decisivă, în formarea caracterului bănățean. Nici nu putea fi altfel, căci două lucrări fundamentale: Sonia Jordan, *Die keiserliche wirtschaft politik in Banat in 18 Jahrhundert*, München, 1987 și Hans Wolf, *Das Schulwesen des Temeswarer Banats in 18 Jahrhundert*, Baden 1935, au fost pur și simplu ignorate. Cărți care foloseau documente din Arhiva de război și civilă a Vienei, cărți care sunt esențiale și a căror citire nu este opativă. Pentru veacul XIX și până la 1944 autorii s-au străduit dar iarăși cu poticneli. Sunt ignorate personalități almăjene esențiale, spre exemplu Colonelul Pavel Boldea, ajuns șef al preoților Ortodocși din armata cesaro-craiască. Nu sunt amintite personalități și rolul lor în cadrul Comunității de Avere grănicerești. Mă gândesc la Lt. Col. Romulus Boldea (Prefect al Severinului în 1927-28 și 1938 și Președinte al Comunității de Avere în 1939-1944) care a acordat sumedenie de burse la școlarii merituoși din Banatul grăniceresc (între ei viitorul Mitropolit Nicolae Corneanu), la faptul că sub administrația lui a fost ridicat Hotelul „Cerna” din Băile Herculane și că din inițiativa lui a fost publicată „Istoria Comunității de Avere”, a Dr. Antonie Marchescu. (Cu regret trebuie să spun că reeditarea acelei cărți de către acad. P. I. Otoman, a fost făcută sub orice nivel editorial, de fapt a fost copiată ediția princeps cu toate greșelile, cu normele ortografice din momentul apariției și cu o hârtie de cea mai proastă calitate). Din bibliografie lipsește o altă lucrare esențială, cea a lui Petre Nemoianu, *Valea Almăjului* apărută în volumul „Banatu-i fruncea”, Lugoj, 1929. Personal, găsesc exagerate meritele atribuite lui Iancu Conciatu (prezentat de presa interbelică din

Pavel Filonov - 11 capete

Timișoara într-o lumină nefavorabilă, și total insuficiente cele care îl privesc pe Eftimie Gherman. La fel de expediate sunt rolul Episcopiei Caransebeșului și numele celor care au susținut material Biserica. (Mă refer din nou la un caz pe care îl cunosc, al lui Romulus Boldea din Borlovenii Vechi). În general referindu-ne la bibliografie, trebuie să sesizăm, din păcate, că o mare parte a lucrărilor foarte importante scrise despre Almăj, nu a fost nici parcursă și nici reprodușă în acest volum. Ceea ce desigur explică, în unele capitole, schematicismul, sărăcia ideilor și a evenimentelor prezentate.

Tragica experiența a scurtei perioade din toamna lui 1944, când trupele sovietice au trecut pe acolo este scurt și cam impersonal prezentată. Ororile acelea sunt înfățișate ca detalii dintr-un trecut ireversibil. Este pomenit acolo învățătorul Vasiliță Popovici dar nu sunt pomenite ororile pe care el și familia lui le-au suferit. Păcat!

Mai departe nu sunt redată îngrozitoarele persecuții din anii următori, genocidul, distrugerea în masă a populației germane a Banatului și modul în care economia și gospodăriile fruntașe almăjene erau distruse deliberat, bucată cu bucată. Sunt amintiți partizanii din Almăj dar nu și cozile de topor care i-au trădat sau care au acceptat să fie martori ai „acuzării” contra lor. Nu sunt amintite numele celor care au făcut în Almăj „colectivizarea” și crimele la care s-au dat. Din amintire îl pomenesc pe Ilie Tola din Borlovenii Vechi, o bestie. Un adevărat scandal îmi pare însă punerea în paralel a unor gânduri exprimate de către Dr. Iuliu Maniu și Petru Groza. Dr. Iuliu Maniu un simbol al corectitudinii morale și Petru Groza, o bestie amorală și o rușine a politicienilor români. La fel de scandalos, la limita indecenței, îmi pare faptul că, pentru a doua oară, o anume Icoana Budescu exprimă anume regrete pentru desființarea colectivelor din Almăj. Mai apoi nu este exprimat faptul că epoca stalinistă a însemnat distrugerea sistematică a Almăjului, a tradițiilor sale spiritual, economice, culturale și de ierarhie socială. Capitolul al 3-lea, „Populație și locuire în Almăj” de Ana Neli-Ianas îmi pare scris bine și profesional, prin date și documentare, la fel cap.4, „Graiul almăjenilor” al Florinei Băcila mi se pare foarte convingător, cu observația că autoarea uită adesea tema pe care și-o propune - graiul almăjean și utilizează sintagma de bănățean, ceea ce ar presupune extinderea ariei de cuprindere și obligă la considerații ample, având în vedere diversitatea subdialectului bănățean. Excelent mi se pare Capitolul 9, despre învățământul din Almăj, scris de profesorul Pavel Panduru care arată condițiile dramatice în care dascălii almăjeni, persecutați, marginalizați, au reușit să-și facă datoria. Capitolul 10, „Cultura și Arta în Almăj”, scris de Florina Nica, este foarte informativ, util și bine scris. La fel capitolul 11, „Tradiții almăjene” scris de Maria Vâțca și Diana Otiman merita lauda pentru utilitate. Sunt de părere că următoarele capitole dedicate vieții spirituale și culturale din Almăj ar fi trebuit adunate sub un singur generic. Mă refer la cap. 19, 11 și 12 acesta din urmă dedicat vieții spirituale din Almăj scris de către Gh. Rancu-Bodrog, o încercare merituosă, dar cred că insuficient a fost demonstrat faptul ca tot ce este superlativ în sufletul almăjean se datorește Ortodoxiei românești. În acest context am rămas surprins de reproduceri de „biserici” de lemn almăjene din, zice autorul, veacurile XVI-XVII. Nimeni nu știe dacă acele biserici au existat și absolut nimeni nu poate ști cum arătau. Imaginile respective sunt fantezii care nu își aveau locul într-un capitol de prezentare a istoriei reale.

Mai multe detalii meritau cele două mănăstiri almăjene, Putna și Țara Almăjului. Cât privește „Minoritățile” religioase și rolul lor în viața almăjenilor este prezentat, după părerea mea, cu prea mare generozitate.

După părerea mea, capitolul al 13-lea, „Scrieri despre Almăj” este cel mai interesant. El a fost alcătuit de către Prof. Iosif Băcila și fiica

sa Conf. Dr. Florina Maria Băcila. Scriitorii almăjeni sunt prezentați, în marea lor parte, într-o imagine cuprinzătoare. Dar sunt și excepții, cu atât mai surprinzătoare, când e vorba de unul din cei mai importanți (dacă nu cel mai important) scriitor al zonei și al Banatului, Ion Marin Almăjan, a cărui operă a fost prezentată, paradoxal, foarte parcimonios, alături de un scriitor a cărui operă este consemnată doar în manuscris. Un spațiu mai generos trebuia acordat activității Părintelui Profesor Doctor Petrica Zamela. Dar spiritual Almăjului apare acolo viu și nemuritor. În ceea ce privește capitolul al 15-lea, scris de C. Goșa și acad. I. P. Otiman, care s-ar fi dorit a fi un soi de „finis coronat opus” dezamăgește mult... Autorii au căutat să mulțumească pe toți și finalmente au iritat pe mulți. În primul rând ei comit o enormă greșală de logică. Folosesc o logică „circulară”, cercul în probando. Adică afirmația devine argument prin aceeași vorbă sau una similară. Cu alte cuvinte, ei par a spune „În Almăj este rău fiindcă este o stare negativă”. Asta nu ajunge.

Este amintită depopularea Almăjului (în general în lume problema nu este depopularea, ci suprapopularea) dar, chiar așa fiind, de ce nu sunt amintiți cei vinovați de această depopulare? Cei care au silit generații de tineri almăjeni să ia calea dureroasă a „școlilor profesionale”. Este oare mai puțin rea depopularea prin „școli profesionale” decât căutarea de lucru în „apusul” Europei. Nu cred. Măcar parte din cei plecați în „apus” vor veni înapoi și vor putea relansa economic Almăjul. Nu este pomenită catastrofa administrație Sorin Frunzaverde. Un personaj cu asemenea nume predestinat nu ar fi trebuit să fie tolerat în viața publică din capul locului. Nu sunt amintite jafurile forestiere și încercările de distrugere a singurei bogății autentice a Almăjului, frumusețea naturii. Nu sunt amintite cazuri de încercare de furt și înșelăciune sfruntate. Așa a fost încercarea Miclea-Țiriac la Bozovici sau încercările de „concesionare” fraudulente și distrugere a râului Nera făcute de condamnatul penal Pavel Verindean al Prigorului. Graficele multiple și socotelile făcute în zone ale Elveției și Olandei nu sunt de ajutor. Almăjul nu este nici Elveția și nici Olanda.

Cartea dezamăgește fiind, voit sau nevoit, un soi de justificare a sistemului neamului prost care stăpânește România din 1990. Viitorul va fi al unui Almăj renăscut spiritual, învigorat demografic, inventiv, viu. Același ieri, azi, întotdeauna.

Am încheiat aceste rânduri în zori de ziuă, în gangul casei Boldea din Borlovenii Vechi. Era rece, dar senin și soarele urma să răsărară peste brazii care dominau pădurea gospodăriei, „cracul Boldei”. L-am urmărit cu ochii larg deschiși, până ce, răsărit, soarele mi-a umplut ochii cu lacrimi. Atunci am știut că o nouă dimineață s-a revărsat asupra Borloveniului.

Pavel Filonov - *Formele care acționează*

Paula ROMANESCU

Toamna în haiku

TOAMNA/AKI

grele desfrunziri -
inutilă recolta
de-nțelepciune

riche le défeuillage -
inutile la récolte
de grande sagesse

*

crâng de Măiastră -
în aurul din frunze
cântul tăcerii

bois de Maiastră -
dans l'or des feuilles mortes
le chant du silence

*

ultima frunză -
între ramuri de arțar
plin cuibul gol

la dernière feuille -
entre les rameaux du chêne
plein le nid désert

*

măcieșe roșii -
pe gardul de nuiele
stolul de vrăbii

cynorrhodons rouges -
entre les rameaux d'épines
nouée de moineaux

*

dansândă frunza
se așterne-n cărare
să moară puțin

la feuille dansante
se couche dans le sentier
pour mourir un peu.

*

clepsidră de nori -
nisipul plajei cerne
pustietate

clepsydre des nuages -
le sable de la grève
crie solitude

*

cade o frunză -
pisica prinde-n gheare
umbra zborului

tombe une feuille rouge
le chat attrape de ses griffes
l'ombre du vol

*

dincolo de nori
croncănit de cocoare -
mai săraci c-un vis

au-delà des nues
croassement des cigognes -
nous un rêve de moins

*

ciorchini neculeși -
viespile și bondarii
ocupați foarte

des grappes oubliées -
les bourdons et les guêpes
à la cueillette

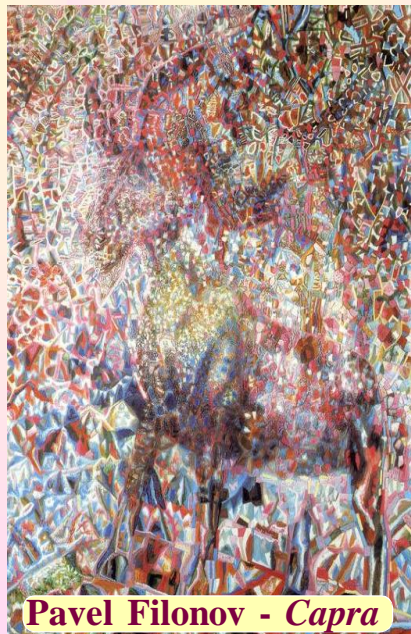
*

mărăcinișuri -
în foste sere cioburi
zdrănțe de soare

hautes les broussailles -
dans les feues serres de
légumes haillons de soleil

*

solie din larg -
fără ramul de măslin
porumbelul gri

Pavel Filonov - Capra

message du grand large -
une colombe grise arrive
sans branche d'abricotier

*

însumat valul -
la mal de mare moartă
cochilii negre

blanche la vague -
au bord d'une mer morte
des coquilles noires

*

cântecul frunzei
în vântul de octombrie -
tăcut poetul

le chant de la feuille
dans le doux vent d'octobre -
muet le poète

*

la moartea frunzei
pădurea-n sărbătoare -
țipăt de cocori

morte la feuille -
la forêt est en fête
cri aigu d'oiseaux

*

vechiul carusel -
în rotitoare frunze
nouă poveste

le vieux carrousel -
sur les feuilles qui tournent en
rond une nouvelle histoire

*

pași pe alee
poarta întredeschisă -
palidă luna

des pas dans l'allée
la petite porte entrouverte -
tremble la lune

*

turma sub brumă
câinii în jurul stâniei -
urletul haitei

troupeau sous la brume
chiens de garde tout autour -
hurlement des loups

*

nici corb nici vulpe -

în crângul rămas umbră
zvon de fierăstrău

ombre la forêt -
crissement aigu de scie
ni corbeau ni renard

*

scrâșnet de joagăr
peste vârfuri croncănit -
crâng retrocedat

crissement de scie
échos de croassements -
bois rétrocedé

*

muntele-albastru
rece umbra corbului -
să grăbesc pasul

la montagne bleue noire
l'ombre du corbeau glisse -
faut se dépêcher

*

șir de cocoare -
pe deal coceni-n stoguri
și vânăt vântul

rangée de cigognes -
les meules dans le blanc
brouillard et violet le vent

*

cât vezi cu ochii
pustiu de zări cenușii -
armate de nori

jusqu'à l'horizon
des grands armées de nuages
nous couvrent de gris

*

un singur greier -
în cenușa din vatră
țipăt de-absențe

une seule cigale -
dans les cendres du foyer
cri de l'absence

*

zvon de plecare -
noile rândunele
neliniștite

appel du départ -
les nouvelles hirondelles
toutes frémissantes

Ștefan Radu MUȘAT

Poeme

Toamnă albă de mesteacăn O problemă și jumate

Trestii nalte îngălbenesc
Într-un freamăt lin de șoapte,
În frunziș se adâncesc
Lungi scânteii de frunze moarte.

Lacul palid își adună
În oglinda călătoare
O corabie de spumă,
Navigând pe colț de soare.

Într-un licăr norii curg
Printre ramuri de mesteacăn.
Soarele căzu-n amurg,
În adâncul unui cearcăn.

Din tufișuri risipite,
A ieșit un cârd de rațe.
Zgribulite, alarmate,
Măcăne ca niște țate.

Inutili, adânci și triști,
Mărăcini cu flori cărunte
Se destramă pe miriști,
Albind ploile mărunte.

În scânteii subțiri, în zare,
Pogorâte pe pământ,
O cicoare se deșiră
În rafale reci de vânt.

Glas de moarte, ireal,
Prinse valea de țărână.
Frunți înalte de stejar
Se-nroșiră sub furtună.

Umbre falnice se prind,
De la ceruri la pământ,
Zmei tirani călări venind
Pe spinări adânci de vânt.

Îngroziți fiind de lumină,
Varsă ploaia în șuvoaie.
Toamna albă de mesteacăn
Lânzește în noroaie.

A venit de nu știu unde
Necăjită o albină,
Că din floarea cu merinde
A rămas o rădăcină.

Dar un flutur panicat,
Povesti cu amănunte.
Că un vânt neînduplecat
Veni-n goană de la munte:

- Asta nu e o întâmplare,
Vântu-ncurcăflorile...
Iar un pui de corb tresare,
Scuturând aripile:

- Nici pe ramuri nu-i desagă
Vântul plecă salcia.
Albinușo, soră dragă,
Se anunță vreme rea!

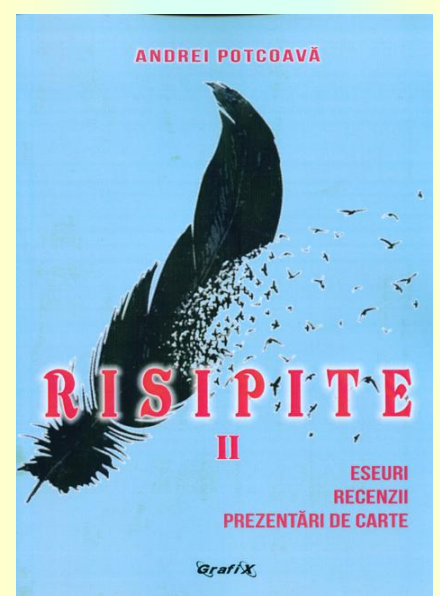
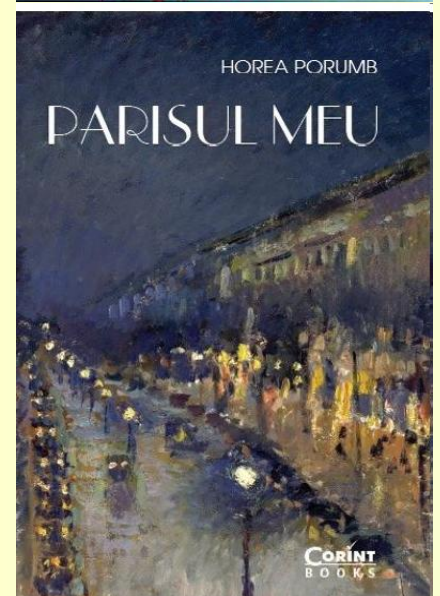
Într-o propoziție,
Un arici mai înțelept,
Făcu supoziție,
Trăgând aerul în piept:

- Dacă noaptea crește foarte...
Mi-a rămas ceva în tindă
Și-mpărțim pe jumătate;
Ceva mere... Am și ghindă...

- Ascultați ce vă zic eu!...
Spuse un greier pricăjit.
Că ne încurcă tare, zău,
Dacă toamna a venit...

Mândru c-are un grăunte,
Și l-a prins la talie,
Dă din gură înainte,
Intonând o arie.

„Copilăria călătorește din aripă în aripă
de vânt, smulgând sufletele norilor,
în căutarea soarelui”
ștefan radu mușat

Cărți primite
la redacție

Irina Lucia MIHALÇA

Poeme

Știi tu, omule...?

Știi tu, omule,
când primăvara nu va mai fi doar o zi,
când florile-și vor continua înflorirea,
când păsările-și vor duce tot mai departe cântul?

Știi tu, omule,
când zâmbetul omului nu se va mai stinge,
când soarele ne va mângâia prin fiecare răsărit,
când anii vor fi doar perle înșirate în colierul vieții?

Știi tu, omule? Hei, ascultă, veșnic nemulțumitul!
Sub fiecare piatră-i ascunsă o durere, în cruciada vânturilor,
fiecare cetate departe-și poartă tânguiera
prin glasurile celor zidiți în întunericul gândurilor.

Dincolo de eclipsa inimii,
privește, omule, delta cu nuferi înfloriți!

Tu, cel care mereu te-ndoiești, privește
și lasă să-ți treacă furtuna
întinsă în suflet ca vița sălbatică!

Sub cerul dogoritor, mistuit de arșița dorințelor,
în curând, o ploaie binefăcătoare îți va potoli setea.

Sub picăturile din cer, în primul vis îmbrățișat sub stele,
simte iubirea, respiră pacea din adâncuri,
acolo unde lumina a străpuns întunericul
pentru ca sufletul să-ți încolțească
cu bucuria clipei și-a fiecărei provocări!

Un nufăr și-a deschis larg petalele să-ți nască fiul.
Peste azurul mării în fierbere, o altă furtună,
un pescăruș cu aripile-ntinse și-o nouă căutare...

În drumul spre stele

Simți că ți s-a mai întâmplat asta, ți-e dificil să alegi.
Și-atunci cum separi iluzia de realitate?
De ce ne-amintim trecutul, dar nu și viitorul?
Totul este posibil cât încă n-ai decis, nelimitat este gândul.
Știi că o picătură de apă poate legăna floarea rodiului tău,
o picătură care nu se va mai reface, odată căzută.

Amintește-ți, amintește-ți, în spirala respirației oprești timpul!
În liniștea ciudată a lunii, ne-am rătăcit pe câmpul de petale,
doar margaretele ne-au luminat calea.
Plouă. Timpul pare golit, limitat.
Amintește-ți, amintește-ți, pe câmpul de petale ne vom întâlni!
- Viața este acolo unde crește iarba, iar binele,

acel ceva mărind șansele să luminăm drumurile
și să vedem gropile. De aici și grijile noastre, mai mari
sau mai mici, siguranța sau nesiguranța depinde de noi.
Tot ce contează este să menții focul și flacăra vie
care iluminează - gongul care unește ziua de ieri cu cea de azi -
un dans există, mereu, în toate!
Spre țărnul de petale imaginația își continuă firul șoaptelor...

- Un transfer de căldură, ăsta-i dansul!
Ce se întâmplă când ne-ndrăgostim?
- Un bărbat este interesat de ochii și reacțiile iubitei -
feminitate și reacții -, când ochii nu mai sunt
în centrul atenției lui, reacțiile mor.
Cine cunoaște iubirea, cunoaște și pornirea ei, deși,
trebuie să recunoaștem, orice femeie-și dorește și ceva sadism
în pasiunea lui pentru ea.
Ecolul vibrațiilor prin oglinda simțirilor, emoții vii!
- Ușa ce se deschide spre culoarul înaltelor simțiri!
Unde-i realitatea, ce-i misiunea?
- Acolo unde-i misiunea! Sufletul călător
se-așează în vis unde-i place, aici, pe pământ, este chinuit
pentru a se ușura, a lumina, a se-nălța.
Spre ce tinde tot ce facem, tot ce dorim, iubitele?... - Spre stele!
Viața, adevărata viață, este iubirea, pentru că a trăi,
cu-adevărat a trăi, înseamnă a iubi, ziua de mâine-i misterul
căruia-i dai voie să se dezvăluie.

Poți să-ți uiți bătăile inimii?
Totul urcă. Urcăm, nimic nu se-oprește pe drum.
- Dacă mi-ai cucerit teritoriul viselor, veche-i memoria clipei.
Visul este o stare de amintire a unor clipe
din memoria sufletului!
De ce în timpul ăsta?
- Nu are timpul ăsta niciun timp!
Ești femeie, sunt bărbat - o simbioză -, vreau să te-mplinesc
adânc, iubito, să-ți tai respirația de plăcere,
să plângi pentru că nu-ți poți controla emoția,
să simți magnetul dintre noi, să accepți ciocnirea falilor,
să te bucuri de cutremur și de momentul divin - plăcere
nedefinită, eliberare de trup -.
Da, iubitele, sămânța de lumină, dincolo de risipirea norilor,
dincolo de furtunile neașteptate, ciocnirea mării de valuri,
un cântec de nuntire din adâncuri,
un dar al iubirii, un dar necunoscut de cer!

Căutăm, visăm, călătorim în acest amestec, tu și cu mine.
Cunoaștem bine roșul macilor și verdele diafan al câmpului,
fiorul copacilor tănuț în coaja amintirilor.
- Fără să vrei, sclipiri de lumină licăresc din trecutul cald.
Dacă ești în gândul cuiva, ceva din tine s-a transferat acolo!
În perle rotunde se preschimbă picăturile, în depărtate amintiri,
crengile rodiului tău se leagăna. Un punct abisal!

Ionuț COPIL

Empatia și Hipersensibilitatea

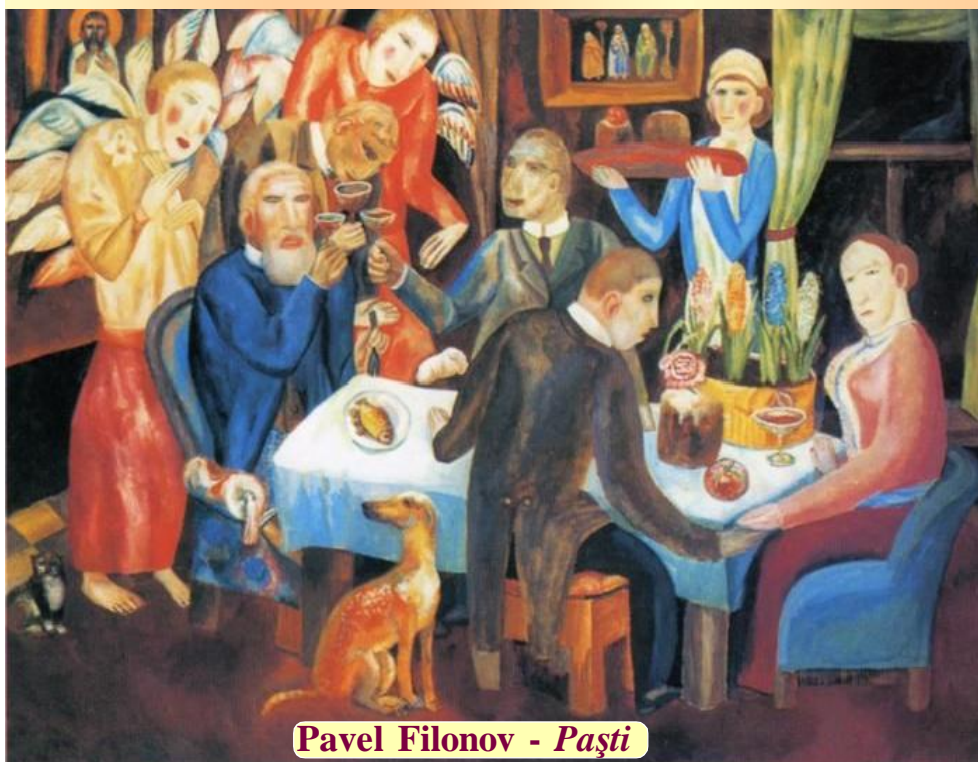
Empatia și hipersensibilitatea mi-au adus mari neazuri în viață, dar fără ele nu aş fi devenit ceea ce trebuia să devin. Există anumiți oameni care se deoache foarte ușor și care în contact cu alți oameni se contaminează cu convingerile acestora. Cum informațiile nu prea sunt compatibile, omul devine agitat, nervos, apoi se simte golit de energie, deprimat. În plan fizic are dureri groaznice de cap, stare de greață, vomă. *Structura informațională a individului este greafată pe un suport energetic.* Dacă acest suport este slab (cantitate mică de energie), atunci întreaga structură informațională este mereu afectată și remodelată de structurile cu care intră în contact. Dar așa cum există un sistem individual de energie-informație, există și un sistem social de energie-informație. Este asemenea unui arbore cu ramuri principale reprezentând principalele tipare de gândire (religioase, sociale, morale...) care se tot divizează (grupuri zonale, limbă, preocupări, nivel de cultură și cunoaștere, aspirații) la periferie fiind structura individuală. Fiecare structură individuală este conectată la o rădăcină care duce până la sursa primară, dar schimbul de energie și informație este influențat de traiectul dintre individ și sursă. *Cu cât un individ este mai dogmatic, pasional adept al unor idei sau grupuri, are mai denaturată comunicarea sine-sursă. De fapt, cu cât sunt mai mulți intermediari, e o problemă (dacă sunt congruenți, ei conferă un plus de putere individului, dacă sunt conflictuali, îi conferă slăbiciune și îl intoxică).* Oamenii gânditori care elimină patimile politice, sociale, religioase fac un scurtcircuit și se conectează cât mai aproape de sursă.

Lucrătorii în domeniul psihic au abilitatea să vadă această structură planetară și să se conecteze în punctul/ramura care îi interesează, accesând putere și informații sau introducând acolo anumite informații. Conectarea se face involuntar sau semiconștient, funcție de capacitatea și interesul utilizatorului pentru un anumit domeniu. Involuntar, oamenii toleranți, cu informații din cât mai multe domenii, curioși, care au avut contact cu oameni din medii cât mai diverse și preocupări cât mai diverse... au o capacitate sporită de a se conecta în mai multe și diferite zone și ramuri. Probabil lucrătorii în domeniul psihic fac asta conștient, recreând în interiorul lor un model asemănător/identic cu cel în care vor să se conecteze. Asta implică și o emoție care trebuie recreată și se face prin reactivarea/reamintirea întâmplării reale când lucrătorul a fost în mediul/modelul respectiv. Din acest motiv este bine să adunăm emoții intense (dar nu copleșitoare) din toate experiențele și contactele vieții noastre.

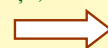
Este posibil ca lucrătorul în domeniul psihic să folosească o formulă care să-l conecteze la anumite modele. Respectiva formulă este doar o scurtătură, un reflex condiționat care remodelează structura energoinformațională a lucrătorului. Ca exemplu, imaginea sau numele unei iubite din trecut ne transpune cumva în starea aia sau reamintirea unei situații neplăcute ne dă o stare de disconfort.

O metodă la îndemâna tuturor este autosugestia. La fel ca și hipnoza (sugestia profundă), potențează sau depotențează anumite tendințe. Folosirea ei ca baraj nu este decât rareori o strategie bună. Să luăm cazul unui bețiv pe care îl sugestionăm să nu mai bea alcool,

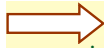
consumul/mirosul/gustul de alcool îi produce o puternică greață și stare de vomă. Asta e un baraj în fața tendinței de a bea alcool, necesită o sugestie mai puternică decât nevoia bețivului. Practic, barajul pe care îl construim în fața torentului trebuie să fie suficient de puternic să îi facă față, ceea ce înseamnă că hipnotizatorul trebuie să fie foarte puternic psihic sau sugestia să fie repetată de foarte multe ori. Dar nevoia bețivului pentru alcool e prezentă și la un moment dat fie sparge barajul, fie refulează prin altă parte. *Sugestia și hipnoza de blocaj este asemenea unui algocalmin când te doare capul.* În schimb, sugestia de potențare-depotențare a unei tendințe e asemenea unei mișcări din judo; implică un consum energetic mai redus și are eficiență pe termen lung. Este un fel de persuasiune, de deviere a traseului. Bețivul conștientizând toate neazurile care îi vin din consumul de alcool și văzând avantajele ce decurg din abținerea, adică

Pavel Filonov - Paști

oportunități pentru a-și satisface alte plăceri, își deturneză energia ce îi susține pornirea. Pentru el e o plăcere să consume alcool, dar dacă abstenența îi oferă, să spunem sex, va prefera plăcerea mai mare. Acum intervine nivelul la care înțelege! O înțelegere la nivelul conștientului (care e 7% din psihic) nu va provoca efecte notabile, *el trebuie să înțeleagă asta la nivelul subconștientului; hipnoza și sugestia acționează la nivelul subconștientului.*

Specialiștii în autosugestie recomandă repetarea de 8-15 ori a formulelor dimineața și seara. După cum spune *Clement Jogout*, orice afirmație repetată provoacă fie schimbări rapide și reversibile, fie modificări profunde și durabile. În asta stă secretul folosirii inteligente a autosugestiei. Să presupunem cazul unui om leneș. După cum am văzut o formulă de tipul *nu mai ești leneș* e un baraj ineficient, (și dacă nu mai e leneș nu înseamnă automat că devine harnic; o plăcere e schimbată cu alta, poate devine bețiv; prea puțini au educația care le permite să vadă hărnicia ca o sursă de plăcere) și atunci o formulă de depotențare este mai potrivită *cu fiecare zi, ești tot mai puțin leneș!* Dar e mult mai eficientă o formulă de potențare a unei caracteristici opuse *cu fiecare zi ești tot mai harnic, simți nevoia să faci mereu ceva și simți mare plăcere prestând o activitate.*

În cazul unei sugestii simple și adresate unui psihic nu foarte complex, efectele apar în două-trei zile, sunt efecte vizibile, efecte de manifestare. Sugestia îndelungată sau repetarea de sute și mii de ori a formulelor induce modificări în structura psihică. Adică, în primul caz, un leneș poate avea manifestări de hărnicie dar în interior rămâne un leneș și în al doilea caz structura lui psihică se modifică devenind un harnic. Practicanții autosugestiei știu că la început obțin rezultate foarte bune apoi rezultatele dispar și de multe ori se simt rău... și o lasă baltă. Prin continuarea sugestionării, după ce apar primele rezultate, sugestia pătrunde adânc și modifică structura psihică. Adică, caracteristica lene e înlocuită cu caracteristica hărnicie..., dar asta dă peste cap întreg echilibrul psihic al individului, creează tensiuni, noi intenții, dorințe, activează blocaje..., practic, individul și-a produs o furtună în interior. Dacă are puterea să treacă peste simptomele neplăcute și continuă, poate ajunge la un nou echilibru. Dacă sugestia nouă intră prea puternic în contradicție cu structura psihică a individului, acesta se poate îmbolnăvi fizic și psihic, refula în manifestări nedorite etc. Așa că sugerez sugestionarea moderată care să permită doar efecte de manifestare, când ele dispar înseamnă că omul a crescut prea mult intensitatea sugestionării și trebuie să facă o pauză de câteva zile. În acest fel, omul se obișnuiește treptat cu respectivele manifestări, subconștientul și chimismul creierului le acceptă și schimbarea structurii psihice se face natural în timp.

Implementarea unei sugestii este asemenea unui mers pe un câmp, la început e o vagă urmă prin iarbă, apoi, după sute și sute de treceri, devine o cărăruie bătătorită, apoi un drum larg. *Energia psihică urmează anumite trasee, dar când există drumuri bătătorite, le folosește.* O parte bună a autosugestiei este că după o anumită perioadă, o simplă repetare sau amintire a formulei reactivează sugestia și produce efect la nivelul tuturor sugestiilor repetate până în acel moment.

Cărăușii emoțiilor

Este un lucru necunoscut (de puțini) dar vorbesc despre el pentru că necunoașterea acestui mecanism simplu duce la multă suferință. Emoțiile au atât o structură informațională cât și un căraș material, chimic, neurotransmițător. Acești neurotransmițători sunt fabricați în hipotalamus și sunt specifici pentru toată gama de stări: bucurie, furie, tristețe, teamă, plăcere... când individul are motive și trăiește bucurie în mod frecvent, fabrica de cărași ai bucuriei prosperă, chiar ia muncitori și resurse de la alte fabricuțe. Pe de altă parte, celula unde acești cărași ajung are dane de acostare specifice fie-

cărei emoții, dar dacă primește marfă tot de un fel, construiește mai multe dane de acostare pentru respectiva marfă. Așa se creează o predispoziție a omului pentru o anumită emoție, intră într-un cerc vicios. Adică, dacă o perioadă îndelungată a avut întâmplări care i-au indus tristețe, fabricile și portul de destinație au construit fabricuțe și docuri pentru acea stare, *astfel că cele mai mici motive de tristețe au fost adunate și deplasate.* Cărăușii bucuriei au rămas puțini și anemici, docurile în paragină, astfel că motive serioase de bucurie au niște cărași anemici care nu reușesc să acapareze piața de desfacere. Concluzia este că dacă ne învățăm și persistăm într-o anumită stare emoțională, corpul o învață și ne-o produce în continuare, folosește cei mai mici stimuli pentru a o perpetua. Așa că dacă suntem niște triști, pesimiști, fricoși etc și vrem să dobândim o stare de bucurie și fericire trebuie să determinăm producția masivă de cărași ai plăcerii și bucuriei. Motivele și stimulii tuturor emoțiilor sunt peste tot în jurul nostru, dar noi alegem pe care îi băgăm în seamă. Așa că un trist trebuie să-și inducă cât mai mulți stimuli de plăcere: de la savurarea banalei cafeleuțe, la mirositul trandafirului din fața casei; trebuie să învețe să plesnească de bucurie pentru orice lucru cât de mic. *În acest fel înclină balanța în favoarea cărașilor de bucurie.* Schimbarea unei personalități triste în una fericită implică atât schimbarea conținutului informațional și a unghiului din care se privește (tristul privește lumea prin perspectiva pesimistului și vede doar stimulii ce îi confirmă realitatea tristă, fericitul vede lumea frumoasă, plină de oportunități ce îi produc și mai multă plăcere; de fapt lumea e un amalgam din care fiecare vede și alege ce vrea; sau ceea ce are predispoziția să vadă. Dar și schimbarea tipului cărașilor. Așa că arta de a fi deprimat sau de a fi fericit este și poate fi realizată și prin controlul cărașilor.

Un alt aspect care merită menționat se referă la cărașii de sinteză (un exemplu ar fi antidepressivele). Un deprimat nu prea poate vedea nici un motiv de bucurie, dacă ar câștiga la loto ar vedea că statul îi ia prea mare impozit și niște curve o să-l mintă doar să-i ia banii..., și atunci i se infuzează în sistem cărași ai bucuriei, cărași de sinteză. Brusci și fără nici o bază, omul se simte foarte bine (totuși, o percepce ca pe o stare străină și nu se recunoaște pe sine; are un disconfort psihic pentru că se simte bine). Scopul este să-l scoatem din pasa neagră, să înceapă să identifice și să trăiască plăceri reale. Dacă nu o face, adică nu începe să încarce cărașii cu bucurii reale, apare o discrepanță ce duce sistemul în colaps. Este cunoscut efectul Prozacului care induce o fantastică stare de bine și care a fost folosit de oameni normali, vreme îndelungată. O simplă pastilă îți dă senzația că ești stăpânul lumii, poți orice, totul e prietenos și plin de oportunități. Starea e minunată și pentru a o păstra, continui să iei pastila în fiecare zi. Dar efectul chimic nu e dublat de informația care să susțină/genereze o asemenea stare și la un moment dat cade sistemul, omul intră în cea mai neagră depresie și de regulă zboară..., în zbor liber de pe o clădire înaltă. Așa că decât Prozac, mai bine mirosul unei crizanteme acoperite de brumă sau zâmbetul unei brunete mignone.

Orice mișcare are ca țel obținerea echilibrului, dobândirea armoniei. Cel care se mișcă își caută împlinirea în exterior (masculinul), femininul atrage ceea ce îi conferă armonia. Asta să nu mai discutăm în van despre superioritatea bărbatului! Toată istoria personală a omului-trup este pentru a anihila/echilibra diferențele de potențial din sine. Nu degeaba se spune că omul trup trebuie să se realizeze prin manifestarea deplină a potențialului său. O anumită înțelegere privește acest potențial ca resursele omului, capacitățile și talentele lui. Dar o înțelegere de ordin superior o vede ca pe un ghem de contradicții, nevoi, tensiuni, impulsuri ce trebuie să dobândească echilibrul..., și acest lucru se face prin manifestare. *Asta e menirea omului trup.* Când după nenumărate întrupări, omenirea își va fi

rezolvat/echilibrat toate potențialele, rostul ei va fi luat sfârșit. Experiența 3D se va fi încheiat (poate).

Stresul, calciul și îmbolnăvirile. Ce este stresul? Este o anxietate dublată de o așteptare negativă, totul pe un fond de frică viscerală. Mediul social și profesional modern induce o gamă variată de tensiuni, conflicte, pericole (lucruri care nu impresionează decât în mică măsură conștientul) dar care sperie de moarte subconștientul (subconștientul este ca un copil mare crescut în pădure). Conștientul este obișnuit cu tensiunile și conflictele care au devenit o omniprezență în viața noastră, le privește ca pe ceva banal care nu îi amenință viața. Dar subconștientul, care e totalitatea tuturor celor ce au fost până la noi (oameni ce au trăit în alte vremuri și nu au cunoscut tiparul nostru de viață)... se sperie. *Vrea să fugă sau încremenește de spaimă.* Asta se traduce prin anxietate și tremur în corp, lipsa energiei și a motivației și entuziasmului. Omul devine o mașină lipsită de combustibil. Ca atare, subconștientul pune organismul în stare de luptă, activând sistemul de apărare. Dar cum nu există un pericol real, această permanentă stare de alarmă epuizează organismul. În primul rând, energia este direcționată în această supraatenție și hipersensibilitate, astfel că organele și creativitatea organismului sunt lipsite de suport energetic. Apoi, reacția organismului devine alcalină, și mineralele (Ca, Mg, K) precipită; asta înseamnă că sunt depuse pe pereții vaselor de sânge, în articulații. Asta este cauza majorității bolilor moderne. Analizele de sânge arată, logic, o carență în minerale și omul începe să înghită cantități imense de asemenea minerale. Dar reacția alcalină nu permite mișcarea lor normală în organism, ele se depun și problema devine tot mai gravă. *Problema nu este absența calciului din organism, ci blocarea lui.* Așa că orice metodă de deblocare a lui este binevenită. Evident, blocarea calciului este un efect și deblocarea lui o tratare a efectului. Asta se face consumând alimente și băuturi acide: apă minerală, oțet de mere, miere de albine, cafea, sucuri de fructe, fructe verzi, murături (murături puse tradițional și acrite prin fermentație acetică sau malolactică). Presupun că și băuturile alcoolice sunt ok. Dar problema rămâne și este reacția

subconștientului la tumultul vieții moderne. El trebuie *convins să nu se mai sperie.* Imagistica mentală folosește tehnici de vizualizare a creierului pentru a reprograma creierul reptilian și creierul limbic și pentru a comanda hipotalamusului să nu mai producă și elibereze hormoni de stres în sistem. Asta este de fapt tot o problemă de blocare a reacției subconștientului, o metodă eficientă (pentru cine are antrenate abilitățile vizualizării), dar duce la tensiuni în subconștient care vor scurtcircuita prin somatizare. Așa că *o discuție cu subconștientul este ceea ce merge la cauza problemei.*

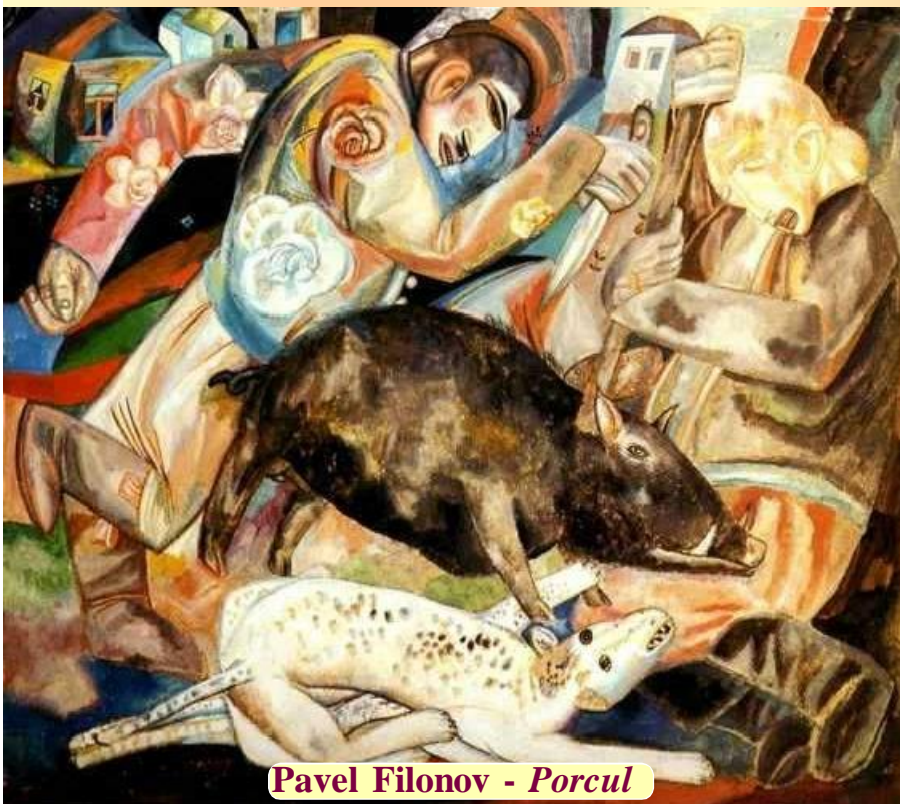
Și aici problema este delicată, discuția cu propriul subconștient. Nu, nu este vorba de Vocea interioară; vocea interioară este o funcție interesantă a creierului modern. Este dificil mai ales pentru că este sperios, nu vine ușor la masa tratatelor și are o prezență copleșitoare. Nu reacționează la argumente logice, la atitudine agresivă. Așa că primul lucru important este să te împrietenești cu el, să-l convingi că nu îl paște nici un pericol și să te asiguri că îți va fi alături. Un subconștient care îți este alături în viață îți sporește forța de până la 14 ori. Și foarte important, nu te mai sabotează. Practic, un subconștient prietenos și curajos te transformă aproape într-un semizeu. *Așa că stresul se dovedește a fi o minunată ocazie de a simți prezența propriului subconștient și a ne împrieteni cu el, făcându-l tovarăș pe viață.*

Suplimentele nutritive, alimentația sănătoasă și de ce nu are ursul coadă. După cum am văzut, subconștientul speriat de multitudinea de stimuli externi își sistează în mare măsură susținerea energetică a organismului și atunci *scoarța socială* caută alternative. Una proastă este să suplinească cu concentrate nutritive, vitamine, minerale. Dar pentru că dinamica energiei și mineralelor în organism este perturbată grav, aceste substanțe nu fac decât să înfunde *filtrul* numit corp fizic. Se depun pe vasele de sânge, le rigidizează, împiedicând schimbul de substanțe nutritive și aer. Pe de altă parte, substanțele active de impulsionează apasă accelerația organismului *în blană* și după o scurtă perioadă în care organismul e oarecum activ..., face poc. Se lasă cu cântare de popi! Obsesia pentru vitamine este iarăși periculoasă, vitaminele sunt catalizatori ai unor reacții

biochimice și degeaba se dă comanda dacă organismul nu are resursele minerale și fiziologice pentru realizarea acestor procese. E ca și cum dacă pe un șantier ai trei muncitori leneși și bețivi, și nemulțumit de mersul lucrărilor, mai aduci trei șefi aspri sau foarte buni manageri.

La fel povestea cu colesterolul. Dacă iei un furtun de cauciuc și îl ungi cu ulei, nu îl rigidizezi, dimpotrivă; dar dacă îl fierbi în apă cu var reușești să îl rigidizezi. Asta e povestea și cu capilarele. Și să nu uităm de Tai Chi *grăsimi-alcool!*

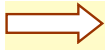
Revenind la concentratele alimentare promovate de anumite firme. Teoretic sunt un cocktail de semințe, uleiuri, vitamine. Eficiente. Dacă ar fi ceea ce se spune. Sau doar ceea ce se spune. Aparent un amestec de cătină, nuci, alune, migdale, miere de albine nu are ce să strice. Te face bombă. Dar cât poți trăi ca o bombă? Cât poate să suporte și cât de rapid se uzează un organism forțat să funcționeze în suprasarcină și când este nevoie și când nu este nevoie? Și ce te faci când organismul se obișnuiește cu acest tratament și fără acest stimulent nu mai poți să te ridici din pat? Și efectul este doar o prestație ca a unui om obișnuit.

Pavel Filonov - Porcul

Homeopatia socială. Principiul homeopatiei este faptul că dacă o substanță (plantă, mineral etc.) luată în cantitate mare induce în corp anumite efecte/simptome, la o folosire extrem de diluată vindecă instant un pacient care prezintă acele simptome. Diluția folosită se prepară prin obținerea unei infuzii/fierturi/macerat din care se pun câteva picături (de obicei trei-patru) într-un litru de apă curată. După agitare puternică se iau câteva picături și se pun în alt litru de apă. Procedul se repetă, uneori se folosește a treia diluție, alteori a zecea. Ideea este că prin aceste diluții apa se infuzează cu modelul energetic al remediului și prin consumul apei, modelul energetic ajunge în câmpul energetic al omului și duce la vindecare instantanee (dacă omul a fost diagnosticat corect, ceea ce nu este ușor). Dacă remediul este greșit, nu există nici un risc (așa considerăm acum). Pe de altă parte, o metodă asemănătoare se folosește în agricultura ecologică pentru combaterea buruienilor. Pe un câmp puternic infestat, să spunem cu pământă, se adună câteva semințe, se ard și cenușa obținută este diluată în câteva sute de litri de apă și împrăștiată cu pompa pe câmp. În următorii ani, pământă își pierde vigoarea și în trei-patru ani dispare cu desăvârșire. Știu, pare de domeniul fantasticului dar există mărturii și experimente în acest sens. Însă mecanismul acțiunii este mai dificil de înțeles, de obicei practicanții cred că prin arderea semințelor se consumă cumva vitalitatea și energia plantei, este asemenea unui virus băgat în matricea energetică a plantei. Posibil, dar din punctul meu de vedere, destul de improbabil. Mai degrabă apariția infestării cu pământă vine să satisfacă o nevoie a ecosistemului respectiv și arderea acelor semințe duce la saturarea câmpului energetic cu modelul acestei buruieni încât nu mai este nevoie de prezența ei fizică; echilibrul a fost refăcut, buruiana și-a îndeplinit rolul. Evident că este o soluție de moment, tratează (eficient) simptomatologia. *Cu un film de acțiune/violent vindec/anihilez tendințele violente, cu unul de dragoste/romantic anihilez capacitatea de dragoste a individului, cu comedii îl fac un trist blazat. Cu sfîi anihilez tendințele de a trăi magia și supranaturalul în lumea reală.* Deci practic (și mă doare undeva că încep cu deci!) filmele violente, romantice, sf și comedii anihilează pornirile respective în

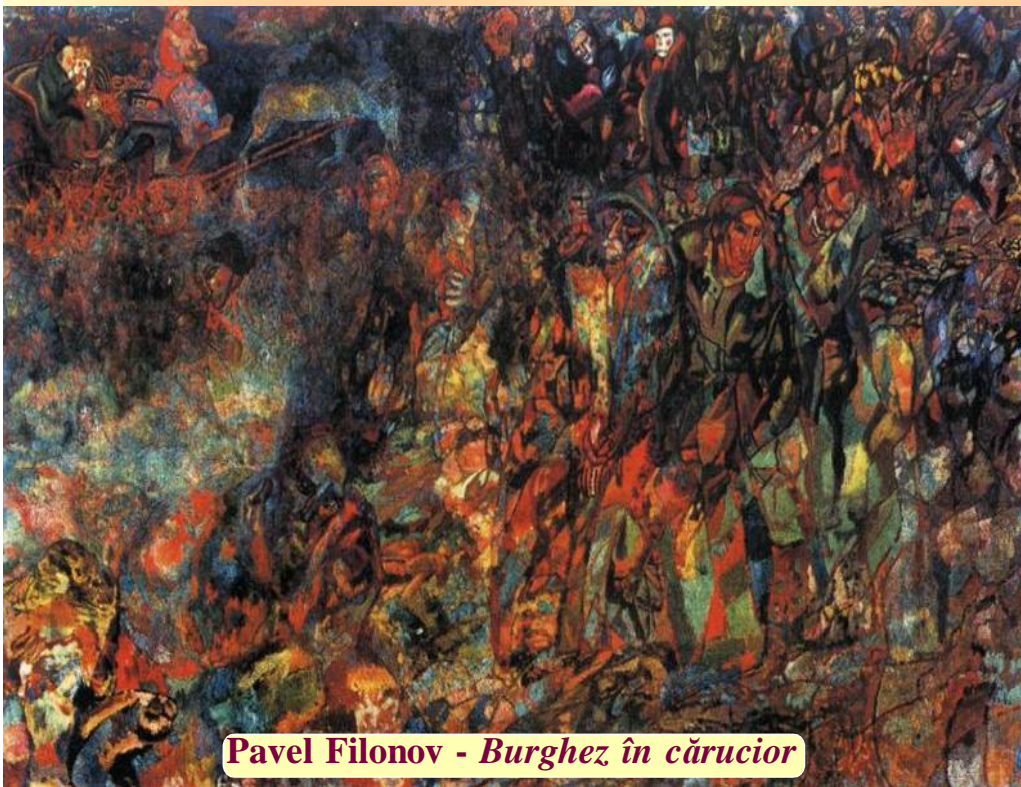
spectatori, lăsând în fotoliu o legumă fericită (indiferent ce i se întâmplă) și perfect calibrată: *dânggg!*

Doi covrigi și un măr versus cafeaua, cola și pachetul de țigări. Mâncarea e bună, din păcate când burta e plină și spiritul e tot acolo. *Porcul se teme de Crăciun, suferă de gelozie și prințesa preferă să pupe-n bot un broscoi, nu un grobian.*

Hrana cea multă îngreunează organismul. Chiar dacă e sănătoasă (sănătoasă??), ea bulversează organismul prin multitudinea de informații pe care le conține. Dacă e prea mult trecută prin foc și excesiv preparată, ea consumă energia vitală a organismului, epuizându-l sau transformând individul într-un rudimentar. *Consumul excesiv de semipreparate, chipsuri etc transformă mâncăcioșii respectivi în niște rafinați de duzină, incapabili de originalitate și creație de valoare; excepțiile întăresc regula (dacă sunt studiate cu atenție).*

Sunt oameni perfect sănătoși, eficienți, echilibrați care au în meniul zilnic două-trei căni mari de cafea (tare și amară că altfel se numește ceai), doi litri de Cola și unu-două pachete de țigări. Sunt acești oameni dovada irefutabilă că mintea domină materia? Sau aceste alimente/plăceri au un efect benefic asupra organismului, nu unul nociv cum ni se spune (oare de ce? Tentația fructului oprit!). Este clar că rădăcina majorității bolilor metabolice, a stării psihice proaste, stă în reacția alcalină a sângelui. De aici carența în minerale (Ca, K, Mg...), depunerea lor pe pereții capilarelor, articulații, lipsa calciului în creier și ca atare nemanifestarea fenomenului numit calcium efflux, adică manifestările așa-zis paranormale ale omului. Cafeaua are un efect de acidifiere a sângelui, deci deblochează calciul, nu îl mănâncă, cum se spune. Cola este o băutură carbogazoasă (acid carbonic), e adevărat, are și mult zahăr. Se zice că zahărul îngrașă..., eu știu că zahărul e legat de energie! Nu știu dacă fumul de țigară absorbit prin alveolele pulmonare foarte repede în sânge are un efect benefic asupra fizicului, dar cu siguranță, fumătorii sunt mai activi, mai glumeți, mai eficienți, logici. Al doilea aspect extrem de important, toate aceste lu-cruri induc o stare de plăcere, de bine. Starea de bine e antagonică an-goaselor, stresului..., omul se relaxează și asta e echivalentă cu o reacție neutră spre ușor acidă a sângelui. Adică stare de sănătate. Pentru confirmare și detalii în plus, cărțile doctorului din Vermont, Jarwis (Oțetul de mere și mierea de albine).

Sunt și oameni ce funcționează eficient cu doi covrigi și un măr (bine, poate exagerez un pic). Aici vorbim de grâu (oare de ce există moda să nu mai mâncăm pâine, că îngrașă...) drojdie de bere (există și oameni ce trăiesc cu bere..., și dacă ar fi berea aia de acum patru sute de ani, aș practica și eu meniul asta!) sare și semințe. În concluzie, un superconcentrat alimentar. Nu vorbesc acum despre forma covrigului și cine a inventat gaura din covrig și mai ales de ce. Cât despre măr... lumea noastră a apărut (și se menține) pentru că cuplul primordial din cea mai mediatizată poveste oficială a mușcat din măr. Mărul și ingredientele din covrig, pe lângă rolul de concentrate alimentare foarte benefice organismului, au o energie vitală spirituală dobândită în interacțiunea cu omul, în decursul istoriei sale.

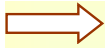

Pavel Filonov - Burghez în cărucior

ginală retorică a nostalgiei („Întotdeauna Ea ți-a părut un copil răătăcit./ Iluziile dor pentru că nu sunt eterne,/ altfel de ce s-ar teme?/ Poate se tem să se-ntrupeze în alt vis,/ de aceea gândurile se divid...”), sub genericul sentimentalismului-viziune, fără exaltarea erotică din lirica altor confrăți.

Poemul de dragoste (extract din mitul dragostei supreme, desigur) al Irinei Lucia Mihalca, pare o rugă continuă, un crez solarian în vreme ce versurile caută puterea noii rodiri. Dragostea e o formă de extaz mistic, de clocot vital într-o configurare paradiziacă. Doar că eul auctorial exersează în șoaptă „ademenirea” cuvintelor, sentimentelor, discursului ființei.

Claritatea multora dintre poeme este imbatabilă iar idealitatea liricii Irinei Lucia Mihalca devine un crez inconfundabil, perifrază a sensibilității. În replică a diafanizării imaginarului, explorarea ființei umane în profunzimea spiritului îndeplinește etapele unui ritual de venerare. Frenetică magie, înnobilitare a spiritului prin cuvânt: „De scoți niște tablouri postate atâta timp,/ simți că peretele devine vlăguit, inert?/ Ne regăsim pe-ntinderea aceluiași câmp./ În nisipul clepsidrei, înțelegem, oare,/ clipa înșirată mult prea repede,/ că primăvara-i doar o zi,/ că florile nu mai înfloreșc,/ că păsările nu mai cântă, că oamenii/ nu mai zâmbesc și soarele nu mai răsare?// (...) Priviri, atingeri, șoapte, lungi umbre,/ o mână întinsă, vis, dorință,/ parfumul memoriei, conturul formei,/ senzația prezenței, un zâmbet/ și-o lumină, balsam de gânduri,/ imagini revăzute cadru de cadru,/ o disperare și convingerea/că nu se va-ntoarce niciodată.” (Să treci, să simți și să accepți, p. 65). Misterul erotic insinuează întoarcerea în etern, pare blazonul de viață, mascând o întregă odisee a ființei între traumele memoriei pasive și descendențele terapiilor depurificatoare.

Pasională prin vocație, poezia Irinei Lucia Mihalca percepe și intermediază neliniști metafizice și elanuri ale nesfârșitelor reverii, supraviețuirea tonică prin inefabil, prin cuvânt și prin marile eliberări ale eului în metaforă.

Iată de ce încă un spectacol ideal, nu cel senzual-ludic, ar fi în poezia Irinei Lucia Mihalca suflul mareic al unei sonorități distilată într-un fel de migrațiune a emoțiilor, ancorare a răzvrătirilor cerebrale în stilul letrist-elegiac al ciudatei de-mantelări a memoriei până rămâne numai dragostea, iubirea, sentimentul ingenuu, al temei (mitului) femeii fatale.

Seducțiile poemelor ating un tragism al stărilor poetice, mimând, tautologic, depriarea senzorială a ființei („Prin nodul de la

crimi curg simțirile noastre./ continuăm să mergem în umbra/ penumbrei contopite/ din promisiunea fiecărui vis.”), cu un tonus al transmisiunilor emoționale care are declicul în șuvoiul afectiv al jubilațiilor juvenile însoțind această deja discutată voluptate metaforică. Uneori, „încifrarea” sensului, urmată de grafierea cu majusculă, au și ele cadențe de ritual, poartă și ele aură de ingenuitate.

Glosa tuturor semnificațiilor este, însă, dragostea.

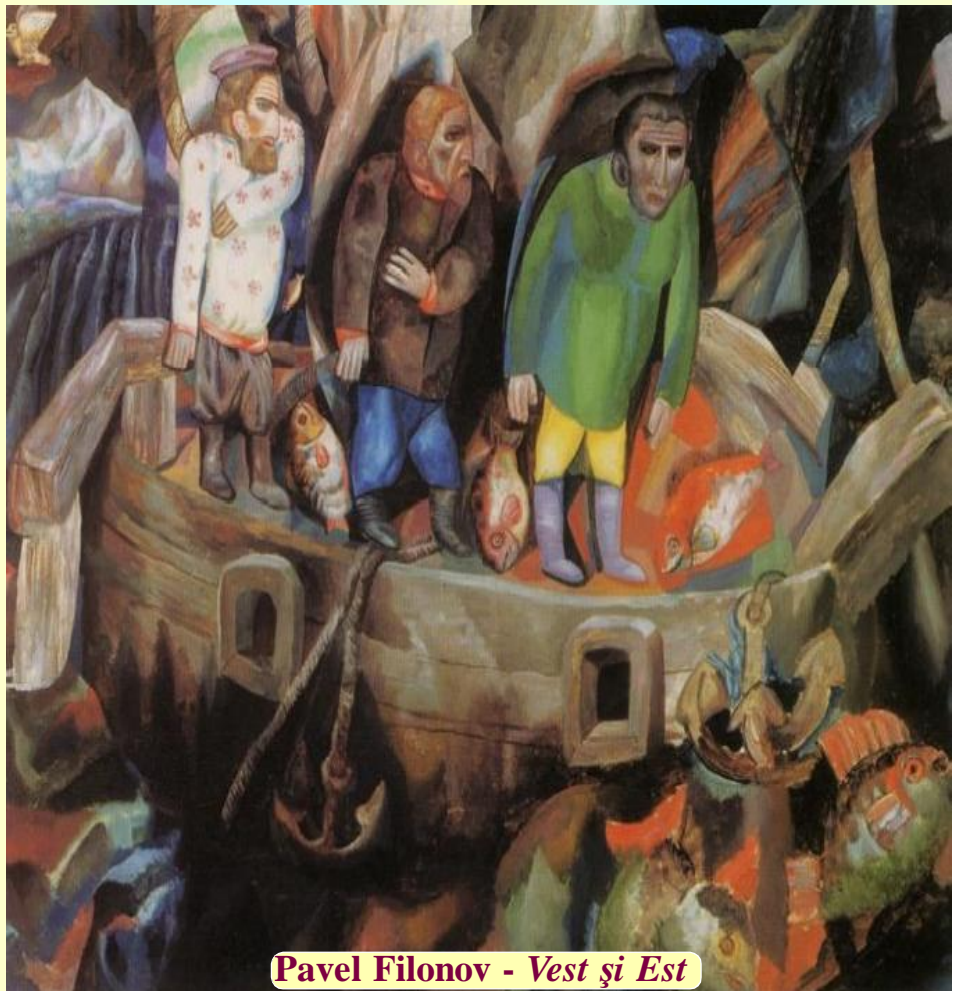
Triumful realității senzoriale ține de voința opțiunilor definitive, aspectul particularizează, o dată în plus, acest univers liric. Comunicarea cu natura pură, însă, grefează îngemănări ale fascinației atitudinilor cu hieratismul experiențelor și al stării de entuziasm continuu: „Totul respiră, totul vibrează!/ Respirația de unde vine, iubitele?/ -Respirația înseamnă viață./ dacă există, există și viață!// / - Unde ești? Aici, cu tine, a ta!// - Până în zori mor! Mă simți?/ - Anormal de bine, un cuib de fluturi ești./ am pășit, am trecut bariera./ sunt dincolo de vis!// - Cu respirația te-ating, ne topim./ o plăcere unică, dură, greu de suportat./ cu mângâieri divine ne bucurăm sufletele./ O înclăștare, fără arsuri./ fără nimic, am electrizat clipa!// - Așa m-am trezit, pătrunși, contopiți/ - o liniște și-o ne-bună plăcere -/ nicio mișcare, transfer de

lumină!// Zidită în tine! Prin cântecul sufletului/ mă readuci aici cu plăcerea de-acolo simțită./ Un strop de privire, un strop de extaz!// - Amestec de doi, nu te-ai desprins de mine./ În contopirea noastră ne sărutam, privindu-ne,/ și-nțelegeam durerea plăcerii.” (Atingerea sufletului, p. 72)

Elanurile inocenței se mișcă, labile, în zona sărbătorilor sentimentului, proiecția stărilor lirice însoțește plonjarea (tot panoramare sentimentală) în eoul unei clarități neoparnasiene.

Un intimism caligrafiat, regenerând când și când, prin virtuți de vrajă, închină spiritului apolinic topica mentală a beatitudinii luminii. Ființa, la rândul-i, revarsă lumină, „temperatura cuvintelor” explicând și etapele unui spectacol incandescent. Imagistică augmentând euforiile ființei care scrie, poemul de dragoste al Irinei Lucia Mihalca nu mai trebuie fardat cu artificiiul calpului.

Un lucru e cert: trebuie urgent abordate fără ezitări și cucerite înțelesurile poeziei pe care o scrie Irina Lucia Mihalca. Volumul „Cerule din inima mea” asigură, deja, entuziasmul nostru de-acum; toate argumentele sunt în favoarea opiniei că ne aflăm în cazul unui autor matur, înzestrat cu mult talent, autentic ca un profesionist al condeiului în strategiile exprimării lirice.

Pavel Filonov - Vest și Est

Milena MUNTEANU
(Canada)

În mod paradoxist, Florentin Smarandache este omniprezent

Eu nu-l cunosc personal pe dl. Smarandache, dar știu că de oricâte ori mi-a picat în mână o carte de-a lui, pe orice temă, am gustat-o cu plăcere. Uneori are de-a face cu Paradoxismul, alteori are de-a face cu lumile pe care le descoperă, iar ele merg de la Antarctica la Galapagos, fără să se oprească însă aici.

În urma unor vizite în Japonia, eu scrisesem o carte despre această țară și crezusem, în mod eronat, că aș fi dintre puținii români care au făcut așa ceva. Îmi intitulasem cartea „Din Țara Soarelui Răsare”. Totuși, când fac o căutare pe Amazon după titlul românesc al cărții mele, găsesc titlul cărții domnului Florentin Smarandache: „PostDoc în Țara Soarelui-Răsare”. Mi-am spus, în gândul meu, că m-a bătut și aici, căci eu fuseseam acolo ca turist, nu ca PostDoc. În afară de bogăția de text și fotografii, cartea lui reține și numele oamenilor de știință cu care a colaborat acolo, precum și preocupările lor... un bonus, ca să zic doar atât.

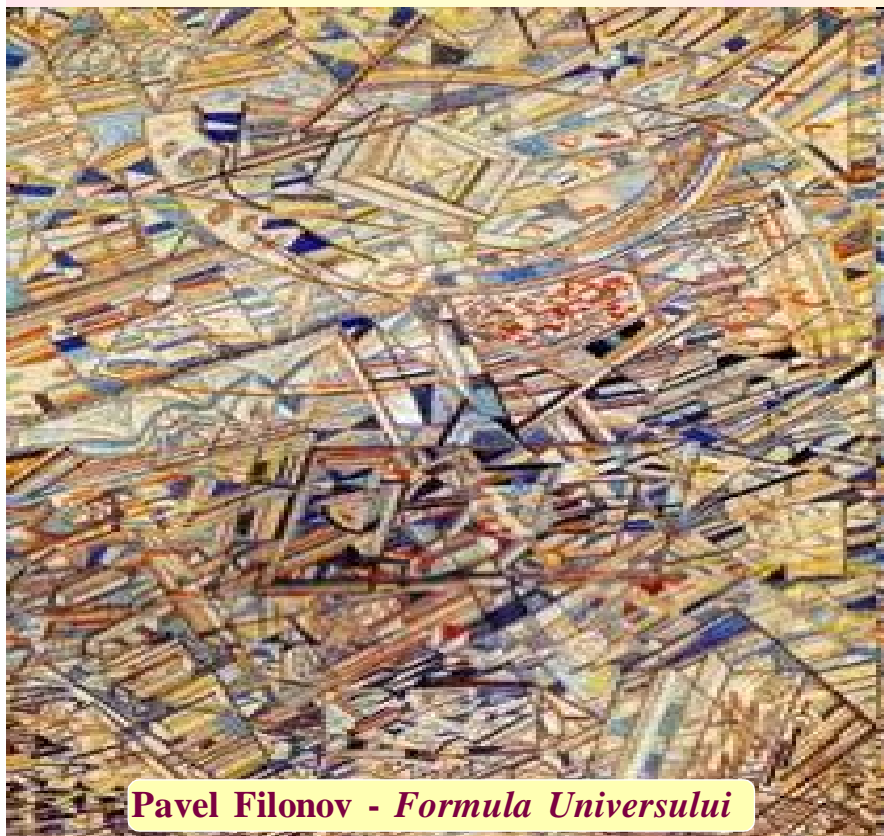
Cu alte ocazii, îl găsesc în colecții ilustrate de umor, una mai haioasă ca alta, aflu că numele lui e legat de funcții matematice și teorii care îi poartă numele, e citat în jurnale științifice recenzate,

prezent în colecții literare, în curente de gândire care îmbrățișează știința cu filozofia etc. Lista nu se încheie însă aici, ci continuă improvizibil.

De fapt, nu te poți întoarce nicăieri fără să auzi numele Smarandache, ce pare să fie omniprezent. Nu numai că soțul meu este și el din județul Vâlcea - de unde este domnul Smarandache. El a făcut liceul tot la Bălcești. Apoi, au absolvit universitatea la Craiova (unde sigur că numele Smarandache rezonază într-un mod aparte), iar mai târziu au plecat fiecare la studii în alte centre universitare și acum se regăsesc în lumea nouă, dispersați pe mapamond, nu numai din cauza domiciliilor permanente în alte țări, dar și din cauza călătoriilor lor eractice, efectuate în calitate de profesori universitari invitați la conferințe. Paradoxal, acesta este încă un motiv care să le unifice traiectoriile, făcându-le să pară, într-un fel, convergente. Drumurile lor au trecut și prin Japonia, fiind mâinate, în ambele cazuri, de motivații profesionale. Deși există paralele, nu îmi propun să le detaliez aici și nici să mă pierd în comparații. Încerc doar să punctez câteva particularități ale traseului distinctiv al domnului Smarandache.

Împrumutând poate din proprietățile particulei-undă din mecanica cuantică, dl. Florentin Smarandache apare să fie, cu probabilități deloc neglijabile, prezent în mai multe locuri în același timp. Nu numai că se află în cărți scrise la intersecția matematicii, științei, poeziei și filozofiei, dar se găsește în mintea atâtor critici, pe buzele atâtor admiratori... Mă întreb unde o să întâlnesc acest nume, data viitoare? Deși urmăresc cu o reală curiozitate acest fenomen, recunosc că nu îl pot urmări pas cu pas. Asta nu pentru că n-aș vrea, ci pentru că e tare greu să anticipez unde, când și în ce context îl voi reîntâlni pe dl. Smarandache.

Promit însă să păstrez un interes constant, atent, pe problemă, care să-mi releve cum un matematician se poate metamorfoza în atâtea ipostaze... paradoxale. E ca și cum aș urmări un fascicol de lumină ce joacă în întuneric. Pe mine mă fascinează nu numai jocul de lumini și umbre, dar și ineditul descoperirilor atunci când lumina i se focalizează pe următoarea topică de studiu. Și atunci zâmbesc, atât surprinsă cât și încântată, să aflu unde cade accentul de această dată, și ce mai e de învățat din această traiectorie neobișnuită, atipică. Paradoxală în atâtea feluri, la punctul că nimic nu mă mai surprinde.

Pavel Filonov - Formula Universului

Galina MARTEA
(Basarabia/Olanda)

Spiritualitatea și materialismul - fenomene umane în dezechilibru

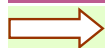
Obligația și necesitatea de a exista în lumea pământească se suprapune pe conținuturi ce sunt mai mult sau mai puțin importante în viața omului. Parte din galaxia universului, omul este înzestrat prin naștere de conținuturi spirituale (de intensitate mare/mică), dar, în același timp, este dependent de conținutul materialismului, aspect ce îi oferă satisfacție sufletească față de bunurile materiale. Lucruri destul de firești concepute ca unități de măsură în viața fiecărui om. Respectiv, fiecare om prin trăsăturile și caracteristicile sale atât pozitive, cât și negative, completează și individualizează cultura propriei societăți. În așa mod, orice societate prin aspectele sale evidențiază procesul de dezvoltare umană ce se remarcă prin nivelul de cultură și de viață, acesta fiind dependent de conținutul materialismului și al spiritualității. Deci, orice societate umană își are trăsăturile sale specifice, astfel demonstrând care este orientarea prioritara, adică: mai mult spre materialism sau mai mult către spiritualitate. Cu siguranță, în asemenea situații nu va exista un echilibru perfect între materialism și spiritualitate, deoarece natura fiecărui om este foarte diversă una de alta. Evident, posibil, ar fi corect ca majoritatea populației de pe mapamond să fie adepta spiritualismului, deoarece factorul de bază al Universului este considerat spiritul (ce există independent de materie) și nu materia care este considerată un simplu produs al spiritului, conform doctrinelor filozofice. Însă, indiferent de această tratare filozofică, lumea pământească este un produs instabil/schimbător care încalcă regulile de joc ale naturii și se conformează mai mult cu necesitățile și exigențele personale ce sunt bazate pe materie/starea materială. Astfel, lumea se împarte în diverse categorii sociale ce reflectă criteriile de greutate majoră sau minoră în cerințe și preocupări. Nemijlocit, o parte dintre oameni simt necesitatea de a fi mai fericiți prin conținuturile materiale, iar alții simt existența fericirii prin tot ceea ce este spiritual/imaterial. În așa mod, formula existenței umane mereu în diversitate dereglează echilibrul vieții spirituale, în același timp, afectând destul de grav dezvoltarea intelectuală și culturală a omului.

Pentru a menține un nivel superior al dezvoltării umane într-o societate la baza acesteia ar urma să existe echilibrul spiritual în cea mai evoluată formă, având ca suport prioritar dezvoltarea intelectuală și culturală a individului. În așa mod, comunitatea respectivă va fi urmată numai de efecte pozitive în procesul evoluției, iar comportamentul și mentalitatea omului va fi urmată numai de transformări radicale/evolutive. Deci, existența umană bazată pe fenomenul spiritualității este și va fi cea mai sigură formă în a dezvolta omul în limitele unei culturi autentice. De aceea, pentru a crea un sistem autentic în dezvoltarea omului este necesar ca orice societate să contribuie prin orice formă la promovarea culturii spirituale. Prin această modalitate de dezvoltare spirituală, omul va conștientiza mai complex importanța și sensul existenței umane (anume: despre faptul că lucrurile

create prin forma spirituală sunt eterne, iar cele materiale sunt trecătoare), iar însuși existența acestuia va fi un model unic pentru propria viață spirituală. Pentru a percepe un asemenea mod de viață omul trebuie să fie membru al unei societăți culte, aceasta fiind instruită pe principii spirituale care să promoveze doar lucruri frumoase și demne de apreciere. Cultura unei societăți, fiind un întreg de caracteristici distincte în termeni spirituali, poate fi obținută numai prin intermediul unor cerințe concrete față de individ. Într-un asemenea caz, totul depinde cum este motivat mediul social prin care există individul și cum îi sunt prezentate laturile esențiale ale culturii umane. Pentru armonia acestora sunt necesare soluții concrete care, în mod indispensabil, urmează a fi implicate toate aspectele culturii spirituale ce stimulează modelul perfect al dezvoltării umane și al intelectului uman. Cultura spirituală în viața unei societăți este fundamentală, deoarece datorită ei se poate construi existența civilizată a omului. Respectiv, prin existența civilizată a omului și a comunității acestuia se produce procesul care reglează în mod echilibrat necesitatea dintre materialism și spiritualitate. Astfel, omul și societatea urmând necesitatea de a fi dependenți de cultura spirituală, orientare care îi organizează de a înțelege corect legătura fenomenelor naturale/sociale/personale, în același timp percepând corect necesitatea echilibrată a materialismului pentru existență. Deci, prin nivelul de civilizație al unei societăți/al unui popor se prezintă și nivelul de dezvoltare spirituală și materială al acestora, care, în același timp, este prezent și nivelul coeziunii dintre necesitate și importanță. Astfel, s-ar părea că lucrurile sunt așezate perfect în sistemul existenței dintre materialism și spiritualitate, unde la bază este educația centrată pe cultura spirituală. Cu toate acestea, destul de vizibil, există extrem de multă imperfecțiune în existența umană unde relația și necesitatea dintre materialism și spiritualitate este în dezechilibru, în special, în defavoarea fenomenului spiritual care, de fapt, este considerat cel mai civilizat sistem în conviețuirea și dezvoltarea umană. Aceste lucruri sunt prezente în societățile unde cultura spirituală nu-și găsește locul potrivit în mentalitatea individului, iar cultura materialistă este privită și prezentă ca un factor primar și, poate, cel mai necesar în existență. Respectiva abordare este caracteristică unor popoare, în special, acelor popoare care se confruntă din greu cu sărăcia, incultura și degradarea socială. Procesul de degradare socială începe anume atunci când educația spirituală în viața unui popor devine o necesitate minoră. Dar, cu părere de rău, acest fenomen este caracteristic și unor popoare ce sunt mai mult sau mai puțin plini de bunăstare, însă genetic fiind adepți ai materialismului. Deci, în asemenea societăți educația civică nu este întemeiată și nu există la nivelul necesar pe caractere de spiritualitate, aceasta fiind orientată mai mult către materialism. Componentul materialismului este foarte vizibil

la popoarele de origine latină, dacă să ne referim la continentul european, printre care se manifestă vizibil și în societatea italiană, cu toate că în această societate și fenomenele spirituale își au locul său și sunt prezente ca valoare. Respectiva abordare pusă în dimensiunile materialismului contemporan a luat proporții exagerate în ultimele decenii. Un exemplu viu este Basarabia sau R.Moldova care actualmente este împânzită de o sărăcie extremă, dar pe de altă parte omul societății pune, totuși, un accent destul de mare pe bunurile materiale sau pe lucruri neînsemnate ale materialismului, care în unele cazuri sau în majoritatea cazurilor este doar o mândrie sau, mai bine zis, o fudulie absurdă ce denotă caracter în modul de comportare și de interpretare a lucrurilor în viața socială și cea personală. Ca să nu generalizăm acest subiect pentru o societate, oricum sunt destul de vizibile unele momente de la care omul nu se poate abate. Deci, precum orice mediu social își are regulile și obiceiurile sale, așa și omul, în majoritatea cazurilor, este nevoit să acționeze conform tradițiilor precedate de toată lumea înconjurătoare, chiar și în cazul când situația materială nu-i permite acest lucru. Așadar, se respectă proverbul „dacă toată lumea face așa, atunci și eu trebuie să fac în același mod”. În acest caz, am putea întrebuița și o altă zicală: „acolo unde este mai mare sărăcia, acolo este și mai mare fudulia”. Spre exemplu, în ultimele 2 decenii s-a format un ritual național destul de exagerat în Basarabia pentru a celebra sărbătorile de Paști, sărbătoarea de pomenire a morților, Crăciunul, zile de naștere, alte sărbători. Acest fenomen a luat naștere destul de evident odată cu migrația cetățenilor în afara țării după anii '90, aceștia, la rândul lor, muncind din greu în străinătate, respectiv, obținând mijloacele bănești necesare care, ulterior, sunt trimise parțial sau integral rudelor în țara de origine (pentru ca banii corespunzători să fie utilizați pentru diverse necesități vitale). Astfel, în țara de origine lucrurile s-au complicat, la figurat, și au luat o altă întorsătură, fiind corelate doar cu conceptul materialismului. Sub această imagine s-a instaurat o nouă modă socială care a afectat și s-a răspândit aproape în întreaga societate. Aproape fiecare om al societății (în special, tineretul) este dominat de ideea banului/materialismului prin care se dorește doar o viață plină de lux cu bunuri materiale, însă mai puțin plină de educație spirituală. Când privește fenomenul de celebrare a sărbătorilor susmenționate este o tendință aparte, chiar și pentru acele persoane care nu-și permit în viața de toate zilele o alimentație corespunzătoare sau alte lucruri strict necesare pentru viața cotidiană, însă aceștia sunt nevoiți ca din puținul ban economisit pe care îl au (sau chiar și să-l împrumute) să-l cheltue

doar pentru câteva zile de sărbători din an pentru a demonstra că și el are de toate și este în pas cu toată lumea. Deci, se prepară multă și diversă mâncare pentru câteva zile, ca apoi aceasta să fie aruncată și la animalele din cotet, deoarece această hrană se strică și nu se reușește de a fi consumată în timpul necesar. Dar, la acest capitol să nu uităm cât de scumpe sunt produsele alimentare în R.Moldova, unde veniturile nu acoperă cheltuielile reale. Apoi, nunțile, cumetriile și înmormântările sunt o nebulie totală sau ba chiar o tragedie personală/familială. Cred, la acest subiect nici nu este cazul de a descrie sau a aborda momentele respective, deoarece este o situație/imagie pe care trebuie doar văzută cu ochii proprii. Un singur exemplu, pentru ceremonia unei nunți se pregătește mâncare pentru 500 de persoane și pentru câteva zile, iar de facto sunt invitați 100 sau 200 persoane doar pentru o singură seară. Iar pentru înmormântarea unui decedat se prepară mâncare pentru tot satul, în zonele rurale de obicei. Fără îndoială, este evident că trebuie să pomenim răposatul, însă, cred, nu este cazul de realizat toate acestea într-un mod atât de exagerat și cu cheltuieli atât de enorme pentru mâncare, cât și pentru pomeni. Astfel, de asemenea cred, am ajuns la proverbul: „în timpurile de azi nu e bine nici să te însori/măriți, dar nici să mori în societatea basarabeană”, deoarece după aceste ritualuri/tradiții naționale omul este dărâmat și pus într-o situație financiară destul de critică. Iar în cazul când o persoană nu dispune de mijloacele bănești necesare pentru asemenea ceremonii, atunci ea, oricum, este nevoită să facă niște împrumuturi bănești. În caz contrar, dacă nu faci așa cum face toată lumea, într-o măsură oarecare mai mult sau mai puțin, atunci este desconsiderat social și ești pus între discuții neplăcute de către cei apropiați. Când despre concetățenii noștri care muncesc în străinătate din greu pentru a acumula niște mijloace financiare, oricum aceștia se întorc după un timp oarecare în țara de origine, iar banii acumulați sunt cheltuiți pentru a construi o casă cât mai mare, cu garduri cât mai înalte ca la nimeni. Mai puțin sunt dintre acei care preferă să-și construiască un viitor în afara țării de origine doar pentru a trăi într-un mediu social civilizată și sănătos unde valorile spirituale sunt apreciate într-o altă măsură. Astfel, putem constata, omul dintr-o asemenea societate (precum societatea basarabeană) rămâne cu același concept prioritar față de valorile materiale și mai puțin față de valorile spirituale. Aceste lucruri, cu siguranță, fac parte din educația și cultura unui popor care este mai puțin aproape de fenomenele spiritualității. În special, dacă să ne referim la pătura dominantă a societății basarabene, atunci tabloul devine și mai încântător. Această categorie de oameni, văzându-se la putere, tinde să-și creeze o situație materială cât mai bună și, în același timp, extrem de exagerată,

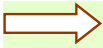
fenomen ce denotă faptul care este nivelul de cultură al acestor oameni și care este conținutul spiritual al acestora. Fără generalizare, cu certitudine, orice societate are într-o măsură oarecare atât pătura intelectuală care există cu conceptul prioritar al spiritualității (mai mult sau mai puțin), cât și masele care sunt mai aproape de conceptul materialismului. Astfel, societatea este intoxicată mai mult de către un materialism nedefinit și mai puțin orientată către spiritualitate, fenomen ce determină că în viața unui popor nu există un ideal care să tindă spre o civilizație autentică. Oricum, societatea basarabeană este vizibil dispersată între aceste concepte filozofice - materialism și spiritualitate, în special, conviețuirea socială și nivelul de trai dintre oamenii puterii, intelectualitate, masele, decalajul fiind extrem de mare între aceste pături sociale. Ți-ar părea că într-o asemenea societate lucrurile ar urma să fie interpretate altfel, deoarece religia (considerată comunitate spirituală și morală care unește sentimentul față de divinitate și umanitate) constituie parte inte-

Pavel Filonov - *Compoziție*

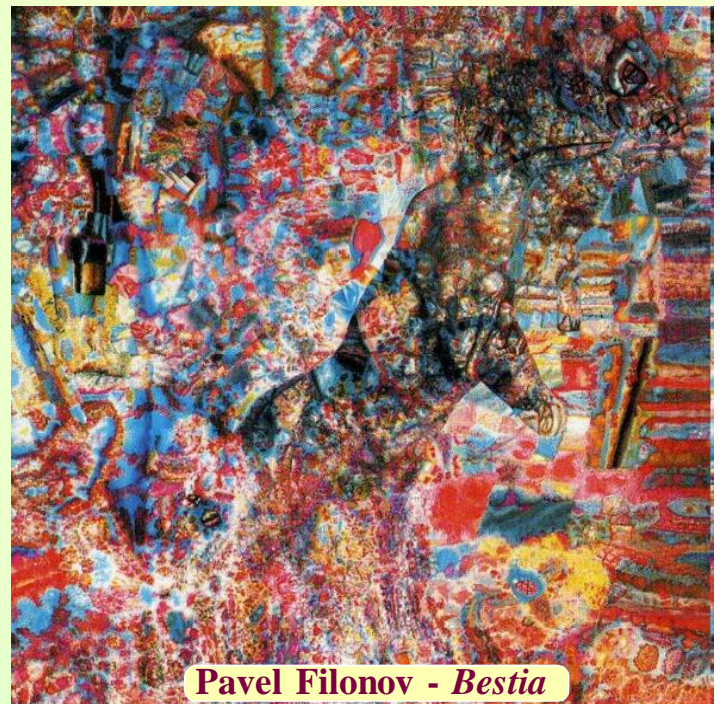

grantă în cultura poporului. Cu toate acestea, aproape întreaga societate este dominată de dea materialismului, ca unitate de măsură în viața socială și personală a omului.

Dacă să abordăm o realitate, în special la nivel european, atunci fenomenul materialismului este mai puțin important în viața popoarelor anglo-saxone. Aceste popoare au creat condiții extrem de bune pentru existența individului, în mod aparte, în conviețuirea socială care este centrată pe echitate, respect, transparență. Bunăstarea instaurată în toate domeniile de activitate socială, *nemijlocit, pentru întreaga societate, cât și pentru fiecare individ*, este o formă civilizată în existența umană a acestor popoare. Prin valorile spirituale și condițiile umane civilizate popoarele anglo-saxone nu numai că au creat prosperitate socială, dar au înlăturat, în limite posibile, birocrația și formalismul. Cu atât mai mult, au pus bariere serioase pentru a nu dezvolta în stat corupția. Acest fenomen, dacă poate și există într-o măsură oarecare la nivel de stat, atunci în viața cotidiană a individului, în special în relația statul-societate, acest component nu este absolut deloc vizibil. În orice acțiune realizată de organele ierarhice ale administrării statale se conturează o transparență ideală în necesitățile/cerințele sociale ale individului și, nemijlocit, îndatoririle statului față de acesta. Este o tendință permanentă pentru a menține în societate educația spirituală care impune condiții de dezvoltare umană pe principii civilizate. Discriminarea maselor pe principii materialiste nu există, acest lucru este o condiție neînsemnată a societății. Fiecare om își are ritualul și modul său de viață, fără a lua în considerație părerea publicului în privința vestimentației personale sau a altor acțiuni față de modul cum trebuie celebrată o sărbătoare personală, cât și alte aspecte. Viața fiecărui individ este un model aparte care se corelează demn și respectuos cu comportamentul social civilizată. Omul societății în viața de toate zilele este îmbrăcat în haine simple și comode care nu dau impresia de a fi un adept al materialismului. Cu părere de rău, acest fenomen este contrariu societății basarabeane unde, o mare parte, în special femeile, în viața de toate zilele se îmbracă de parcă s-ar duce de dimineață până seara la o sărbătoare anumită. Cred, acest fenomen specific vestimentației, care face parte din noțiunea materialistă, nu-l face pe om mai fericit în existența socială și cea personală. Dar, cine știe? Consider, acesta este doar un moft ce este parte componentă din cultura și viața spirituală a omului, cu toate că și îmbrăcămintea își are locul ei la timpul necesar. Sunt de părerea, fericirea omului trebuie să fie autentică doar atunci când acesta își tăiește existența într-un mediu social sănătos (*drepturi nelimitate, echitate și protecție socială corespunzătoare, sistem de educație și sănătate performant, încredere în instituțiile statale, încredere deplină în guvernul statului, încredere în concetățeni, libertate civilă, libertatea cuvântului, corupție inexistentă, absența corupției la nivelul conducătorilor din stat, prosperitate socială etc.*), iar omul, la rândul lui, valorificând în mod prioritar și constant valorile spirituale. Dacă să ne referim la clasamentele mondiale, în special la nivelul de trai sănătos și fericirea omului în societate, atunci în primele locuri se regăsesc țările anglo-saxone și nu numai, care tind mereu spre civilizație prin valorile spirituale și, nemijlocit, tind să înlătore cât se poate posibil diferența de conviețuire dintre omul puterii și omul societății. Țările în care clasa dominantă/politicienii nu au privilegii și imunitate socială, însă au doar responsabilități față de societate sunt Suedia, Islanda, Danemarca, Olanda, Elveția, Finlanda, Norvegia. Iar un alt tablou al vieții sociale, cu efecte foarte fericite pentru omul societății (unde fiecare om al societății are aceleași condiții de viață și este considerat ca valoare socială pe aceeași orizontală cu omul puterii din stat), este prezent în Danemarca - situată pe locul 1, aceasta fiind urmată de Elveția - loc 2, ulterior Islanda - loc 3, Norvegia - loc 4, Finlanda - loc 5, Canada - loc 6, Olanda - loc 7, Noua Zelandă - loc 8, Australia - loc 9 (pentru anul 2015, clasament întocmit de Organizația Națiunilor Unite). Cred, după asemenea rela-

tări fiecare dintre noi și-ar dori să locuiască în una dintre țările susmenționate, iar, în același timp (cu speranța pozitivă) să contribuim benefic la însănătoșirea acelor societăți care încă se confruntă cu elemente destul de negative în existență și care, cu părere de rău, sunt încă foarte multe la număr pe arena mondială. Numărul țărilor ce sunt în mari dificultăți cu propria viață și într-o luptă continuă cu fenomenele autentice spirituale/umane depășesc de zeci și zeci de ori mai mult numărul țărilor care există în prosperitate spirituală și socială.

Deci, ca să nu devenim cu toții complice al modelului de viață contemporan ce este mai mult bazat pe formula materialismului, atunci ar urma să ne conformăm, în mod prioritar, la valorile spirituale/valorile umane, indiferent de faptul că suntem mereu ademiniți de necesitățile exagerate ale existenței. În acest caz, omul trebuie să acorde o atenție aparte fenomenelor ce reglează viața socială și cea personală în limitele civilizate ale echilibrului dintre materialism și spiritualitate. Astfel, omul și, respectiv, întreaga omenire treptat ar putea deveni dependentă de educația spirituală care, la rândul ei, le va crea, posibil, un model perfect de conviețuire umană. Fundamentată pe procese vitale destul de complexe, existența umană este un sistem construit și dirijat de impulsuri ale universului ce sunt nemărginite în timp și în spațiu și care, totodată, sunt la nesfârșit de variate în formele stăpânite de materie în procesul dezvoltării. Acestea, la rândul lor, sunt fenomene prin care se manifestă esența lucrurilor și a proceselor umane corelate cu conceptul materiei - materialismului și al spiritualității. Materia, fiind substanță concepută ca bază la tot ceea ce există în univers, este produsul destinat omenirii pentru a obține, prin prelucrare, scopul dorit și mijloacele necesare în existență/supraviețuire. Pe când spiritualitatea, fiind aceeași substanță prioritară concepută pentru viața umană, este un fenomen corelat cu totalitatea de idei și sentimente ale fiecărui om, ale fiecărui popor, astfel reprezentând specificul vieții spirituale/intelectuale/culturale ale acestora. Materialismul (concepție filozofică opusă idealismului, ce consideră materia/natura ca factor primar în existență) și spiritualitatea (concepție filozofică opusă materialismului, centrată pe conștiință, spirit, gândire) sunt concepte diametral opuse, însă prezente în viața umană ca factori independenți, dar câteodată și dependenți ce desemnează necesitatea de a forma un întreg în relația dintre om și natură, și în procesul vital prin care se manifestă omul. O descriere filozofică, dar reală în viața umană care se contopește cu frumusețea și complexitatea fenomenului spiritual, acesta fiind însoțit de conținutul materiei ce este nespuse de important în procesul existenței.

Pavel Filonov - *Bestia*

Luca CIPOLLA
(Italia)

Doeme

Filo d'erba

Silenzio e quiete,
un esile filo d'erba
calpestato e inumidito di rugiada
riemerge illuminato da fioche stelle
per poi abbracciare
l'agata d'infinite cifre ineffabili e
concentriche..
L'aere schiva d'un solo refolo
pare destar l'attenzione
del sasso che ottunde
l'esile filo d'erba
a suo modo già piegato dal pathos...
e richiama la lentezza.

Fir de iarbă

Tăcere și liniște,
un firav fir de iarbă
călcat și umezit de rouă
reapare luminat de slabe stele
ca să îmbrățișeze apoi
agatul infinitelor cifre inefabile și
concentrice..
Aerul sfios al unei singure adieri
pare s-atragă atenția
pietrei care teștește
firavul fir de iarbă
oricum deja strivit de patos...
și evocă lentoarea.

Il ritorno

Il gioco delle folaghe
rapite dal cobalto
ed ali d'onde..
dissolta la polvere in clessidra,
delle cornici son liberi i quadri..
Folletti sbucano curiosi
tra il miele degli insetti
proliferano i soli
e candide vesti,
gocce evanescenti al tatto,
piane di rose galliche,
libellule che da un piatto
sciolgono di due parentesi
il laccio...
rallenta - disse - meta più non esiste,

libera ogni idea pavida,
in che consiste
se la vita, vedi, non ha fine.

Întoarcerea

Jocul lișițelor
furate de cobalt
și aripi de valuri..
dizolvată pulberea în clepsidră,
de rame sunt libere tablourile..
Spiriduși ies curioși
între mierea insectelor
proliferează sorii
și haine candido,
picături evanescente la tact,
câmpii de răsuri,
libelule care pe o farfurie
desfac de două paranteze
lațul..
încetinește - zise - țintă nu mai există,
părăsește fiecare idee temătoare,
în ce constă
dacă viața, vezi, n-are sfârșit.

Prospero

Dietro le quinte
disquisiva Prospero
braccato dal tempo-marea,
oracoli di sinapsi,
tenda di broccato
nella schiuma nera sublimata
da petali di fiori di tè;
quali argomenti ancora
al fumo dei tombini,
la madre ripeteva la lezione
ed io a occhi aperti..
Quand'ogni incanto viene spezzato
spegni la candela,
non è mai troppo tardi
per chieder riparo
all'indulgenza soltanto.

Prospero

În culise
diserta Prospero
hăituit de timpul-maree,

oracole de sinapse,
cort de brocart
în spuma neagră sublimată
de către petale de flori de ceai;
și ce mai argumente
la aburul gurilor de canal,
mama repeta lecția
și eu cu ochii deschiși..
Când fiecare vrajă e ruptă
stinge lumânarea,
nu e niciodată prea târziu
pentru a-i cere adăpost
indulgenței doar.

Basso profilo

Mi muovo quasi strisciando
sulle ecchimosi ritratte del tempo
che il tempo risparmi..
dal ponte della Baghdad Oil
osservo la Pangea tanto agognata
e nel mio sentiero a metà
temo il ritorno
senza anestesia..
terra di mezzo questo fare da bambino,
ho scelto di restare
e l'infanzia si palesa
da un gessetto, dita scavate
- il maestro
che indicava la lavagna della vita.

Atitudine rezervată

Mă mișc aproape târându-mă
peste echimozele retrase ale timpului
pe care timpul le cruță..
din podul de la Baghdad Oil
observ Pangea
mult dorită
și la jumătatea cărării mele
mă tem de întoarcere
fără anestezie..
pământ de mijloc atitudinea aceasta de
copil,
am ales să rămân
și copilăria se arată
de la o cretă, degete istovite
- maestrul
care indica tabla vieții.

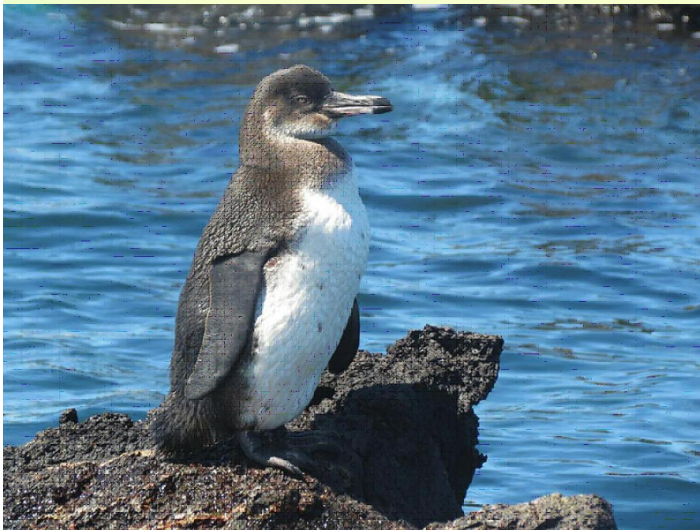

Florentin SMARANDACHE
(SUA)

Neutrosafia în Galápagos

În mod paradoxist, există pinguini la ecuator! Atât de mici în comparație cu cei din *Antarctica*...

Numai 35 cm are *pinguinul din Galápagos* (*Sheniscus mendiculus*) și doar între 3.000-5.000 perechi există. Au provenit de pe coastele *Patagoniei* (din *Peru* și *Chile*).

*

Trăiesc aici circa 50.000 de *foci cu coamă* (*Zalophus californianus wollebacki*) în *Galápagos*. Masculii au haremuri de femele și pui și își păzesc teritoriul pe plajă, patrulându-l.

Când un alt mascul îi încalcă teritoriul, grohăie și se repede la el. Cine ridică botul mai sus, acela biruiește - nu se mușcă, nu se bat.

*

Cele 13 specii din *Galápagos* de *cinteze ale lui Darwin* manifestă variate grade de evoluție ale ciocului, având forme și dimensiuni diferite pentru fiecare specie, în scopul de a înghiți diferite tipuri de alimente: pentru spargerea semințelor tari, un cioc gros (cinteza de sol); pentru insecte, flori și cactuși, un cioc lung și subțire (alte specii de cintează).

În afară de ciocurile lor, tipurile de cinteze sunt asemănătoare, dovadă că provin dintr-un strămoș comun.

*

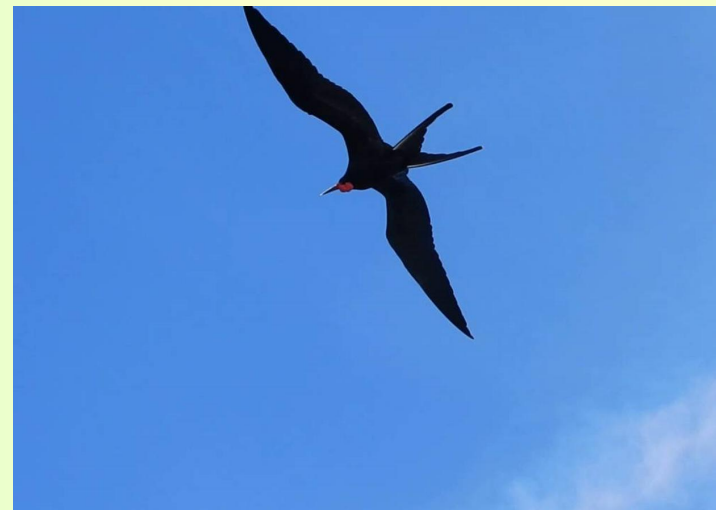
Fregatele din Galápagos sunt păsări care și-au pierdut abilitatea de a-și obține hrana prin scufundare, dat fiind că penele lor nu sunt impermeabile (involuție), dar au devenit experte în zborul rapid și manevrabil prin furtul de hrană de la alte păsări, adică în hrănirea cleptoparazitică (evoluție).

*

În *Galápagos*, sunt endemice: 90% dintre speciile de reptile, 50% dintre peștii viețuind lângă maluri, 50% dintre insecte, mai puțin de 50% dintre păsări și 32% dintre plante.

Speciile endemice s-au adaptat perfect vieții din insulă, ajungând să fie diferite mult de speciile strămoșilor de pe continent din care au provenit.

De pe continentul sud-american, strămoșii acestor specii au ajuns în *Galápagos*, la circa 1.000 km depărtare, datorită vântului și curentilor marini (semințele, insectele, peștii, reptilele).

Dintre mamifere, *șobolanii de orez* s-au adaptat cel mai bine condițiilor din Arhipelagul *Galápagos*.

*

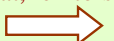
Animalele care au hrană multă cresc mai mari (de pildă, *iguanele* din Insula *Isabela*, Arhipelagul *Galápagos*). Animalele care nu au prădători se înmulțesc mai repede decât cele care au prădători.

*

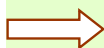
Funcția creează organul; dacă o parte a organismului nu este utilizată pe o perioadă lungă, aceasta se atrofiază; de pildă aripile cormoranului, nefiindu-i necesare, s-au redus, iar *cormoranul* este singura pasăre din lume care nu poate zbura.

*

După ce am observat multe animale și plante care au evoluat diferit de strămoșii lor veniți de pe continent, am consultat, reîntors

la *Universitatea New Mexico* (UNM), o variată literatură științifică despre viața animalelor și plantelor, despre reproducerea acestora și despre multiplele teorii ale evoluției.

Concluzia mea generală a fost că fiecare teorie a evoluției posedă un grad de adevăr, un grad de indeterminare, și un grad de neadevăr (ca în logica neutrosifică) - depinzând de tipurile de specii, mediu înconjurător, intervale de timp, sau alți parametri.

Și toate aceste grade sunt diferite de la specie la specie, de la mediu înconjurător la mediu înconjurător, de la interval de timp la interval de timp, de la parametru la parametru.

*

Animalele și plantele (și chiar ființele umane) nu doar evoluează, dar și involuează. Unele trăsături se accentuează, altele se depreciază.

Este de asemenea de observat că adaptarea poate ține diferențiat de evoluția fizică sau funcțională a unei părți a corpului, în timp ce alte părți ale corpului pot involua, iar celelalte pot rămâne neschimbate.

În unele cazuri, distincția dintre subgrupuri ale diferitelor specii este neclară, ca în Paradoxurile Sorites din cadrul neutrosofiei: frontiera dintre <A> (unde <A> poate fi o specie, un gen, sau o familie) și <nonA> (care înseamnă ceea ce nu este <A>) este vagă, incompletă, ambiguă. Similar pentru distincția dintre o specie și o subspecie.

*

Adaptarea la un nou mediu înconjurător înseamnă dezadaptarea de mediul înconjurător anterior. Evoluție într-o direcție înseamnă involuție într-o altă direcție.

Când o viețuitoare pierde într-o direcție, trebuie să câștige într-o altă direcție, în scopul de a supraviețui (pentru echilibru).

*

Se naște astfel o Teorie Neutrosifică a Evoluției, Involuției și Indeterminării (neutralității sau ambiguității între Evoluție și Involuție).

Dacă speciile sunt într-un stadiu de indeterminare (neclar, vag, ambiguu) față de mediul lor înconjurător, tind să se îndrepte spre o extremă: fie spre echilibru / stabilitate / optimalitate, sau spre dezechilibru / instabilitate / suboptimalitate față de mediul lor înconjurător; speciile sau se degradează, fie treptat, fie brusc, prin mutație, și pier, sau se ridică treptat sau brusc, prin mutație, către echilibru / stabilitate / optimalitate.

*

Ceea ce este curios în *Galápagos*: faptul că animalele nu se mai sinchiesc de prezența oamenilor. Treci pe lângă ele, aproape, și acestea nu fug ori zboară, ci se uită la tine: parcă pozează la fotograf!

Angela BURTEA

Toamna

Toamna și-a intrat în drepturi! E plină de lacrimi și frunze ruginii, aruncate în zborul maniacal al vântului peste deal și văi, peste nesfârșite șesuri și-n colțuri de rai, unde iubirea plutește în pas de vals, semn al veșniciei.

Stă bob de nor aninat de frunza-mi arămie, ce-mi leagănă doruri și nostalgii incurabile. Mă las mângâiată de farmecul lor și-adun cu sfială firave urme de viață. Nu-mi pasă de-i ploaie cu cer mohorât, nici urme adânci din anii trecuți. E viața de azi, cu zâmbet de lut sau până la urechi, cu mers tremurat sau bine-ancorat, cu visuri în vis și dor neatins. E speranța deșartă ori sac încârcat, e șuvoi de lumină în nor aruncat. E rădăcina timpului, cu prelungi amintiri, e rodul bogat, cu fețe brumate și ochi de smarald.

Toamna și-a intrat în drepturi! E toamna mea, poate și-a ta, e tot ce-a mai rămas din ea. Mă plec în fața timpului trecut și sărut cu bucurie glezele primăverii, culegând cu nesaț întâiul mers și râsul nestăvilit al copilului de odinioară, îmbrățișez vara în explozii și fuziuni sentimentale, strângând la piept clipele de neliniști tinerești și ocolesc cu bună știință albul iernii, fiindcă, îmi place să cred, că poarta de intrare este încă departe.

Nimic nu e ca toamna, mai blând și mai nervos, nimic nu mă atinge din ce-i puhav, lăptos! Mi-așază la picioare covor pictat de vânt, de soare alintat și-ascuns printre cântări, stropit cu mustul dulce și plin de voioșie, cu lacrimi înțelepte în rame dantelate, cu gând pierdut în șoapte, cu haină de alint.

Mă simt răsfățată și nu mi se cere comision. E darul suprem, neimpozitat, dar binemeritat. Las lacrima să curgă să-mi spele vechi păcat și car cu demnitate un dar legat cu sfoară vie, cu picuri de lumină și zboruri spre înalt!

E toamna mea, poate și-a ta, e tot ce-a mai rămas din ea! Și-n toată poezia vieții am presărat și semințe de aur din care culeg, acum, mireasma și sporul ceresc.

Pavel Filonov - Vântul

Mircea BRĂILIȚA

Poeme

Marele vals scânteietor

Nr. 1. Mi bemol major

Chopin

Calci sângerând pe-ascuțite cuvinte
când mustește de rouă inima lumii
albă prea albă sub marele voal

și costă cât costă o învârtire
mai nimic mai nimic
dintr-un bal austral

când fină pe talie mâna-i pierdută
picioarul morții încătușat.
dintre soldații închiși în redută

cei mai subțiri dansând s-au predat.
zilele curg prin cotorul de carte.
mult mai frumoasă decât vei fi fost

peste tăcerea pianelor sparte
iar ne inviți scânteietoare
la valsul perfect la vals fără rost

Vals imperial

Un pas înspre tine
doi pași nelumești
împreună cu ea

aluneci din viață
ce joacă divină
în gropile noastre
de catifea

nu știa să danseze
nu știam să fiu trist
câte doi câte doi

se învârteau printre noi
câinii tăcerii
cu bot de ametist

pe un podium de lacrimi
cu false surâsuri
până la trei

topească-se-n valsuri
cea existență
nimic nu mai vrei

un pas înspre tine
doi pași nelumești
împreună cu ea

se stinge lumina
muzica tace
ça va!

Pas de deux

Arată-te iar pentru mine
să rătăcim în dubla soartă
atât de-aproape să trăim
încât să nu știm cine moare

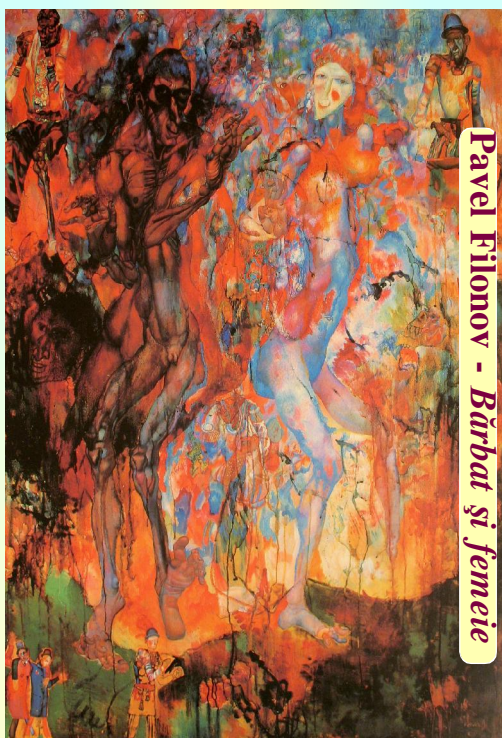
nefericiți dansând
și mai pierduți în sine
când în câmpia crudă
fug păsări reci de alba sperietoare
aerul e adus la buze
printr-o nepământească trudă

iar carnea vremilor amară dulce
aproape să ne-nghete-n gură
în oglinzile minții cu vitezele minții
să ardă huila timpului nou

triste femei pe jar să se culce

noi cu mâini nestemate
să tragem din sufletul încă lingou

și noi și cei ce-or baleta de mâine
pe sub pământ trecuți o clipă
să stăm la masa prea curată
cu vinul veșnic în pahare
și-alături strălucind o pâine

Pavel Filonov - Bărbat și femeie

Cântec foarte ușor

La sfârșit de coridor
într-un cuib de mușchi
și stele
învățam și eu să mor
înfingând în timp caiele

trecea ziua mai ușor
trecea ziua mai ușor

nu uitasem cum să zbor
nici păcatele cu iele
agățat de-un vechi zăvor
descuiam clipele rele

trecea noaptea mai ușor
trecea noaptea mai ușor

domnilor de sus din car
și soprane cu limbi grele
timpul încremenitor
ne-a-nvelit în rupte vele

zbura viața mai ușor
zbura viața mai ușor

Intrarea intrărilor

Pândeai de milenii la intrarea intrărilor
de chemat nimeni nu te chema
cerberul era negru și mut

la intrarea fecioarelor fulgera dimineața
vâna feroce în adâncimi în suflet
rechinul albastru abia născut

în curtea întrebărilor
puii nimicului candizi fericiți
scurmau adânc sub cuvânt

pe unde să intri
cine apare
cine dispare
pe cine usucă marele vânt?

Ieșirea ieșirilor

Ca o gură tristă: ieșirea ieșirilor
unde? unde? unde?

și prăbușitele caste albastre
și paznicii lumii
supurândele răni ale firii

cât de înaltă? cât de înaltă?
viața pierdută viața învoaltă

verigheta-i prea largă
se spânzură mirii

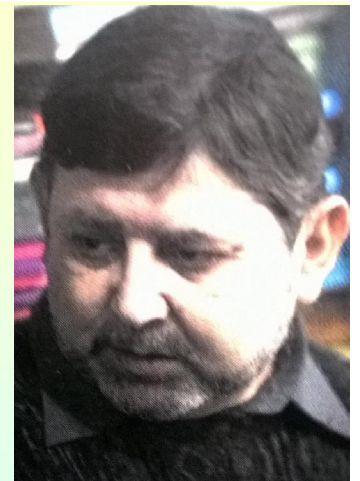
și balele timpului reci
ieșirea ieșirilor
prin ce ureche de ac să petreci
dorințele aste imunde?

Valsul nipon

Fețele albe
mâinile albe
tălpile rupte

pe drum către Fuji
gheșe perfecte
vorbele lupte

și la întoarceri
sub evantaie
sabia taie

Veniamin ODOCHEAN

Anotimpul nostalgic al lui Toader T. Ungureanu

Volumul de poeme „**Toamnă, de ce mi-ai furat visele**”, al autorului Toader T. Ungureanu, se reprezintă aparent enigmatic. Poate că acesta este motivul explicației pe care o dă din start scriitorul, poet și prozator, Toader Ungureanu, în cuvântul autorului „*Am ajuns la vârsta când trebuie să mă gândesc la primăverile trecute, dar și la toamnele care-mi împodobesc chipul transformându-mi visele în amintiri, care, de ce să nu recunosc, câteodată dor*”.

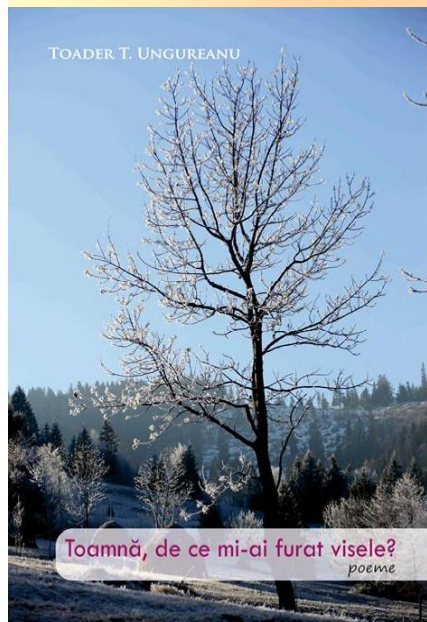
Pe bună dreptate, autorul, prin poemele acestui volum (al 25-lea), compară etapele vieții cu anotimpurile anului. Copilăria și prima tinerețe sunt reprezentate de primăvară, toial vârstei, vara, iar semnele îmbătrânirii sunt trădate de frunzele căzute ale toamnei care ne foșnesc la ureche, fie că vrem sau nu, că iarna vieții ne va îngheța trupul lăsându-ne sufletul în seama Creatorului.

Nostalgia predominantă reieșită din versurile create și dăruite cititorilor îl determină pe autor să pună în comparație antipodică doar două dintre anotimpurile vârstei, primăvara și toamna. Conștient de ceea ce va urma după toamna vieții, autorul își face subtil autoanaliza tinereții proprii cu valabilitatea social colectivă și care cuprinde întrebări complexe cu sau fără răspuns! În poezia „Mă trezesc” se exprimă sincer... /*Mă trezesc deseori/ Târziu în noapte/ Și caut răspunsuri...* Cu siguranță trezirile nocturne, poate chiar nopțile albe, nedormite, au contribuit în bună măsură la eferescența creației, dăruită probabil de una dintre ursitoarele sale, cum încearcă să-și explice harul scriitoricesc, însuși autorul...

În titlurile poemelor și în multe versuri se remarcă punctele de suspensie, care exprimă complexitatea ideii și necesitatea contribuției cititorului la continuitatea problematicii prin propria trăire sufletească. Poemele în volum nu au o aranjare tematică anume, ele fiind date și localizate în timp și spațiu, publicate probabil intenționat aleatoriu, pentru a crea cititorului o stare emotiv sufletească, complexă. Lecturarea lor generează însă, câteva teme trecute prin frământările sufletești ale scriitorului și transmise în mod voit, cititorului. Astfel, consider că se remarcă tematica iubirii romantice și complexe între bărbat și femeie cu evidențiere de stări sufletești diverse... *Inocență, Voluptate, regrete, Suferință*, cum ar fi poemul „Fericirea are chipul mu” /*M-am întrebat în nopțile târzii/ Câtând iubirea, iubirea mult visată/ și m-am pierdut fără să știu adeseori/ În ochii ei tăcuți, sfioși, de fată/ sau poemul „Ți-am bătut în geam” /Mi-era dor de zâmbetul tău/ De buzele tale, fierbinți, ademenitoare/ De mireasma părului/ Parfum de levănțică/ Ce-ți învăluia secretele.*

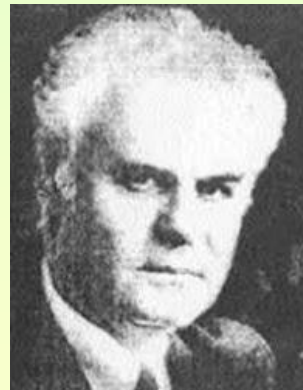
O altă tematică ar fi dorul de copilărie și de meleagurile natale exemplificând „De dorul...” /*Mă întorc cu gândul/ Deseori, în timp/ Încercând să rememorez/ Trăirile copilului pierdut/ În noianul timpului; „Casa părin-tească” / De privești străine acum în ceas de seară/ O vei*

vedea acolo, ascunsă după geam / E Mama, ce privește cu ochii plini de lacrimi/ Ulița din zare, pustie, când plecăm; „De ce ești trist?”/ De ce ești trist/ Copil al depărtărilor/ De ce cați cu înverșunare/ Reîntoarcerea/ În anii copilăriei pierdute-n timp... În unele poeme se remarcă sentimentul de patriotism evidențiat în „Bucovina mea dragă”/ De te-ai născut lângă pădurea/ Acoperită iarna de nea/ Ai învățat ce-i singurătatea/ Și ce înseamnă a visa; „Tu Ardeal”/ Tu Ardeal/ Crai ai Apusenilor/ Ce porți coroana semeșilor munți/ Sculptați în vremi/ De arșița dorurilor de libertate/ De vântul veșnic hoinar/ Purtând la cingătoare/ Paloșul lui Pavel Dan/ Și Agârbiceanu și nu numai... Complexitatea vieții trăite de autor explică exprimarea ideatică din poeme, rezultând ca un fir roșu, privirea analitică și nostalgică a unor frânturi din viața unui exemplu de rătăcitor, permanent îndrăgostit. Citirea poemelor îndeamnă cititorul la participarea efectivă și chiar la autoanaliza unor frânturi din viața personală și trăire participativă în inerenta complexitate a vieții.

Nicolae MĂTCAȘ

Op
i
g
r
a
m
e

La ei și la noi

Mai nou, un prezident, la Casa Albă,
Și-a angajat tot neamul - ca-ntr-o salbă.
Zadarnic crede că ne-a tras pe sfoară,
Căci nepotismul nostru-i rege-n .... țară.

Se întetește lupta contra corupției

Nașa, fina, șarm-servanta,
Cumnățica și amanta –
Toate-s azi în parlament,
De când bosu-i prezident.

Unei ministrese bătând apa-n piuă

Ministresa zi și noapte
Ne promite seu și lapte.
Noi, ajunși la fundul gropii,
Îi dăm votul. Ortul - popii.

Povestea vorbeii

Când cuvântă domnul Daea
Prinde viață ghionoaia,
Sar la stână lupii. D'aia
Prinde a mușca și oaia.

Unui sociolog bătăuș la B1 TV

Cum ar putea partidu-„Albire”
Să nu-și adore-n draci alumnul,
Când măsluiera-i curge-n fire,
Iar argumentul forte-i pumnul?

Cu Manele Mameluc Înapoi, spre „Guinness Book”

Cu Domnu-n gând, prin jertfă, cu glagole,
Spre cer ne-ndeamnă meșterul Manole.
Seduși de chef, sirene, joc de iele,
Spre grotă noi, cu meșterul Manele.

Gheorghe Andrei NEAGU

Învățătorul

Când a ajuns în satul nostru, era un tânăr plin de ambiții, dornic să-i învețe carte pe toții copiii plugarilor analfabeți.

Venise cu două geamantane și o căruță plină cu cărți, din care se înfrupta până seara târziu, adormind cu lampa aprinsă, în ciuda gazdei zgârcite. Cu petrolul ce se consuma „fără rost”, cum adesea zicea țușa Maria, se puteau face multe... Dar se îmbuna repede când îl vedea dimineața pe învățător gata să se apuce de treabă, să-i care o găleată cu apă, să-i spargă lemnele, așa cum nu se așteptase ea să-i facă tânărul. Mai avusese dânsa în gazdă ba pe unul, ba pe altul, dar pe niciunul nu-l îndrăgise ca pe domnul învățător. Harnic, fiu de țaran, priceput la toate, învățătorul se trezi pe neașteptate fiu al satului în care fusese repartizat. Copiii veneau la școală cu trăistuțele goale și plecau cu mintea plină de lucruri felurite, scrise de zeci de ori cu creta pe tăblițele lor tocite de atâtea generații.

Anii trecuseră și învățătorul se avântase în viața satului ca nimeni altul. Știa să găsească leacul cel mai potrivit pentru toate relele știute și neștiute ce se iveau în satul lor. Apoi se însură cu o fată de-a lor săracă, dar deșteaptă, pe care o purtă pe cheltuiala lui la o școală de tractoriști. A fost prima femeie tractoristă din raionul acela. Se încheiase colectivizarea la care învățătorul pusese tot sufletul, când la poarta casei ce se vrednicise a o construi cu mâinile sale și cu ajutorul sătenilor, se oprise secretarul raionalei de partid.

- Bună ziua, tovarășe învățător, zise acesta.

- Pofțiți, intrați, îl invită învățătorul.

Șezură pe prisma casei, proaspăt văruiată de tractorista satului plecată în zămnic după o ulcică de vin păstrat la rece. Așa obișnuiseră ei de când se știau, cum le venea cineva pe poartă, le scotea de mâncare, ceva de băut. Secretarul nu refuză ospitalitatea casei. Din vorbă în vorbă spuse de ce a venit.

- Cred că e cazul să vă trimitem la o școală de partid.

- Și copiii?!

- Numai pe timpul vacanței. Închideți aici și veniți săptămânal să vedeți ce și cum.

- Adică, cum venim?! Iși arată tractorista nedumerirea.

- Păi, veți merge împreună.

De parcă era un lucru de la sine înțeles, ca membri de partid ce se aflau, în vacanța de vară terminară cursurile pentru care fuseseră desemnați.

În toamnă aveau loc alegerile, iar sătenii, pesemne că se hotărâ-

seră a-l alege pe tovarășul învățător în fruntea comunei. Zis și făcut, îl aleseră. El primar, iar ea președinta G.A.C. În locul lui veniseră doi învățători care se străduiau să continue drumul deschis de înaintașul lor. Anii treceau nu fără folos pentru comună și gospodăria colectivă în fruntea căroră se aflau. Satul se mărise, se construiseră chiar și o școală nouă, aveau acum și cămin cultural ridicat prin contribuția sătenilor. Brutăria mirosea aproape tot timpul a pâine caldă, iar C.A.P.-eul crescuse cu grajduri și livezi, cât puteau sătenii să ducă cu munca lor neobosită.

La fiecare ședință de analiză erau lăudați, iar laudele acestea atrăseseră atenția regionalei de partid. Așa se făcu că primarul și președinta fură promovați la raion, el activist, iar ea șefă de sector în probleme agrare. Munca îi absorbise cu totul. În satul lor mergeau din ce în ce mai rar. Timpul nu le permitea. Casa nu o vânduseră, dar era lucru știut că fiecare stagiar nou venit avea să locuiască în ea, cu singura condiție de a o gospodări cât mai bine. Prinși cu totul de munca lor, nici nu observaseră curgerea timpului. Alți colegi, alte cadre, veneau an de an să întărească începutul lucrării lor. Din foștii elevi ieșiră în timp cadre de nădejde, iar dintre colegii lor, majoritatea plecau pentru tot felul de studii la diverse școli de partid. Unii chiar se mândreau că din zece ani de muncă plătită abia dacă munciseră pe jumătate, restul primiseră bani și urmaseră diverse școli de partid.

Dar învățătorul nu vroia să vadă acest lucru. Îi plăcea munca și se dedica ei până la uitarea de sine. Seara se întâlneau frânți și abia de mai aveau timp să-și spună câteva vorbe.

Cu noua împărțire administrativă, raionul lor fusese alipit unui județ vecin. Vechile cadre ale regionalei rămăseseră pe loc, iar pe ei îi trimiseseră înapoi la munca de unde pleaseră. Ca o compensație pe ea o făcuseră educatoare la grădinița din satul de unde pleaseră. Nici nu au simțit când au ajuns la vârsta pensionării. Prin mâna lor trecuseră sute de copii. Unii se întorseseră sau rămăseseră în sat, alții veneau din când în când la volanul unei mașini personale.

În anul când au ieșit la pensie și au fost sărbătoriți cu fast și dragoste de colegi și de săteni în egală măsură, apăruse legea sistematizării localităților rurale.

Casa lor, așezată la o margine a satului trebuia demolată. Așa prevedeau planurile făcute la comuna din care făcea parte și satul lor. În livada mică din spatele casei urma să intre buldozerul, casa însăși trebuia să fie dărâmată, iar terenul redat agriculturii.

Îmbătrânit, învățătorul își strânse cărțile și puținul mobilier și se mută la căminul de bolnavi cronici din orașul în care fusese cândva activist. Soția lui îl urmă tăcută, așa cum făcuse o viață întreagă. Aveau cu ce și plăti întreținerea și nu s-ar fi simțit o povară pentru stat, de aceea nici nu se duseră cu vreo plângere la ordinele județene. Cu chipul senin, mulțumiți că și-au făcut datoria, așteptau în cămăruța ce le fusese repartizată, desfășurarea vieții ce le mai rămăsese, în liniștea și disciplina pe care le avuseseră din totdeauna.

Pavel Filonov - Familie țărănească

Marian DRUMUR

Alte încăperi, alte tristeți

*Râul curge printre maluri iar bătrânul
printre amintiri; marea este neantul.*

Un tren cu diverse vagoane; când am urcat, purtam încai o valiză mare... nici o problemă - spații largi, fotolii generos capitonate, comodități. Nu era trecere între vagoane; dacă încetinea, câte un flăcău se precipita să agațe celelalte bare suitoare și se rostogolea pe taluzul accidentat - naivul.

Într-o gară am coborât să mă dezmoțesc; dar garnitura s-a și pus în mișcare; am sărit pe treptele altui vagon, ceva mai modest, spații strâmte, neseperate, înghesuală; bine că îmi rămăsese sacoșa de mână; am lăsat-o pe banchetă, să marchez locul... conductorul era tare exigent, îi amenința pe vecini cu munca în folosul comunității... agita compostorul.

Apoi iată-ne la un capăt de linie - cică urmează transbordarea fiindcă pe aici urma să treacă o autostradă; caut sacoșa, nu mai este, ceferistul cu geantă mă zorește să traversez prin sala de așteptare, în fine, găsesc bagajul vârat sub banchetă, alerg în urma ghidului, nici nu știu când m-am agățat de scara cursei... de la geamuri călătorii strigau că iar întâziem... noroc că am ajuns pe culoar.

Altă gară, mai prăpădită, ca în sud, cobor grăbit, merg să-mi regăsesc locul de pe bilet... și trenul pornește; atunci observ că are scări numai pe o parte iar eu mă aflu pe latura greșită... nimic de care să te agăți... dispere. Numele aproape ilizibil al gării - Anank; pergola peronului, frumos înverzită, ascundea un perete cu orare vetuste; după ușa din sticlă cu canaturi duble batante, o sală de așteptare pustie iar geamul de la ghișeu informațiilor acoperit de anunțul „O zi - un tren”... așadar mâine.

Din capul scârilor de acces privesc, în traversul străzii pietruite, scuarul lângă care picotesc câteva taxiuri vetuste. Chioșcul aderent expune apă plată (la sferturi)... dar vânzătorul n-are mărunț. Eternul cerșetor cinchit la perete, acum încununat cu usturoi, îngână litania rotativă: ... *cine va merge drept înaintea va suferi de foame și frig, cine o va lua la dreapta va fi sănătos și viu, dar calul său va muri, iar cine o va lua spre stânga, acela va fi ucis, iar calul său va rămâne în viață* ... ca să vezi, alegorie!... oricum, plantele cresc spre dreapta... poate că, mergând în amonte, visele se vor modifica... iar dacă labirintul lor acceptă influența formatoare, toate așezările urbane vor fi aidoma - orașul lor, orașul meu.

Și pornesc. Șuvița mirosului particular de gutuie stătuță se îngroșă, odată cu apropierea de cvartalul clădirilor scorjite, odinioară sprijinul pieței de animale - chiar se zărea din răscruce zidul țărucit al zalhanalei dezafectate... iar mai încolo de clădirea anonimă a cinematografului, vechiul imobil de raport, pe care îl știusem de-a fir a păr în vremea când, băiețandru fiind, cutreieram cu folos teritorii tot mai depărtate de cuibul original.

La parterul „Casei cu trei fete”, așa cum încă îi ziceau misterios bunicii, cafeneaua „La varice” e transformată, vezi bine, în shaormerie... fațada fiind acoperită de pancarte țipătoare.

Un gând stăruie - ce-ar fi să vizitez prietenul din copilărie?

Fațada clădirii e acum ternă; oferă străzii înguste un dreptunghi calcaros, presărat cu ancadrame distorsionate și o poartă asimetrică strâmtă, începutul unui coridor lung și întunecos ce cotește spre o scară în spirală. Îmi amintesc: abia la primul etaj traseul era luminat de o curte interioară pătrată și dădea în colțul unui coridor

deschis jur-împrejur accesului la locuințe, toate cu ferestrele la vedere. Al doilea etaj - aidoma. În diagonala curții altă scară, mai abruptă, ducea spre subsol.

Treptele tocite din lemn scârțâie ostenite. O înțepătură pe gambă, sub genunchi... rană invizibilă, zvâcnește până s-a ivit amintirea: locul de scăldat la marginea lacului și prietenul ce ieșea din apă cu piciorul însângerat de la steiul pe care alunecase; marșul forțat până la Urgențe... copci, injecții. Încă o amintire ce ieșea îndurerată pe corp, răboj continuu.

La etajul de sus, de-a lungul coridorului fragmentat... nu-i aici. Mai apare și o javră minusculă ce se zborșește ca acasă... înapoi pe scări.

Acesta este etajul... pe coridorul exterior, privind minuscula curte betonată unde se tăiau lemnele de foc, avansez dincolo de broasca țestoasă ce încă parcurge circuitul iluzoriu... neschimbată.

Ușa cu glasvand tot descuiată, ca pe vremuri, când Sandu stătea cu bunică-sa, fosta bucătăreasă la un von-baron. Acum holul îngust arată pustiu, sufrageria de asemenea... dar în camera mică de pe colț stă o doamnă pe divan și croșetează... este leit Alida, arată aidoma fotografiei de la Jubileu.

- Iată-te!

- Din întâmplare... ce mică e încăperea, cât să încapă gândurile. Tot aici?

Deschid fereastra spațioasă, zăbreliată cu șipci, comunicarea permite insinuarea unui *capriciu* la vioară - domnul Fezel exersează și dezvoltă vecinătatea - șirul caselor familiale delimitate de felurite garduri.

- Nutream gândul să-mi cumpăr una, zic, pe vremea când dețineam bani...

Ea vine lângă mine, se apleacă, îi simt pântecul presând antebrațul.

- Care din ele?

- N-are importanță... s-a dus... avea probleme de acces.

Stradă pustie sub ceața privirilor. Ar mai fi ceva posibil?

Ieri părea simplu, azi curg întrebările - dacă întoarcerea pe zigzagul viețuirii, cumva, ratează o ramificație... ar fi cu puțință încă o existență? Fără conștiință?

Când mă întorc, Alida stă în brațele unui adolescent; mai e oarecine, în așteptare lângă ușă. Două păsări zburătăcesc agățându-se de sfoara pentru rufe, s-ar zice că se bat. O apuc pe una, cealaltă fuge.

- Sunt sălbatiche?

Parcă are o rană; îi întind aripa nefirească - e ruptă.

- Dacă nu aveam mâna paralizată, o oblojeam.

- Este doctorul Spallanzani, are cabinet la parter. Un oculist dotat. Emigrant dar cumsecade!

- Lucrează fără bani?

Alida se răsfață lângă tinerel... ce arată de vârsta mea... dar eu nu am decât vise... și acelea mici. Tiparul evenimentelor se lărgește tulbure - iată-mă pe divan absorbindu-i respirația contopită. Are acel prognatism feminin ce complică săruturile... dintr-odată stomacul e plin... canapeaua incomodă... trebuie să înving greutatea respirației, transpir, teama iradiază gâtul și umerii... asta e tot? Chiar tot?!

Tiparul protector a dulapului, matrița generatoare - numai de-aș ajunge acolo unde stăteam ghemuit cu picioarele strânse la piept... trebuie doar un anume moment și mirosul mamei va alcătui o clepsidră albă care să inițieze scurgerea către ciclul divizării celulelor - geneza.

Ea mă strânge de braț.

- Îmi pare rău că ți-am mâncat calul, zice și zâmbește dințos. Dacă dorești, încalecă-mă și te duc unde vrei.

Niculae GROSU

BLESTEMELE NAȚIEI ROMÂNE Evlavii păgâne (10/16)

continuare din nr. 9 (85)

Atunci când credințele, valorile, normele, tradițiile și moravurile de un anumit fel s-au integrat într-o entitate de sine-stătătoare, aptă să asigure satisfacerea atât a necesităților *explicativ existențiale*, privind creația, devenirea și sensul omnirii și al universului, concretizată în dogme, ca adevăruri imuabile, cât și a celor *normativ morale*, privind modul de comportare față de sacru, oameni și mediu, și, respectiv, a celor *protectiv emoționale*, prin crearea speranței de ocrotire, fie și postumă, în „lumea de apoi”, pe baza statorniciei credinței și a periodicității ritualurilor individuale și colective de comuniune cu sacrul, atunci s-a constituit instituția *religiei*.

Instituția religiei a ajuns la maturitate și, deci, la deplina funcționalitate, atunci când și-a creat, de la nivel central la nivel local, organizații specifice (precum în cazul cultului ortodox, patriarhie, mitropolii, arhiepiscopii, episcopii, protopopiate, parohii, institut biblic, facultăți și seminare de specialitate, post de radio și tv, editură și așezăminte și, în diverse locuri, mănăstiri și schituri), încadrate cu personal de specialitate.

Toate acestea, deoarece necesitatea rațională, de a se impune norme, cât și cea emoțională, de a se crea speranțe, au fost atât de profunde, încât oamenii au fost nevoiți să conceapă o forță supraomenească pe care să o considere cu teamă și supunere, dar și cu încredere și venerație, aptă să vegheze cu intransigență respectarea normelor și să ofere cu generozitate speranțe, fiind plauzibil că, pentru a-și impune realist norme, ei au fost nevoiți să plăsmuiască fabulos dogme și că, deci, pentru a-și defini existențial sensul au fost nevoiți să accepte explicativ non-sensul.

În esență, religia constituind un raport între omul devenit credincios și „forța absolută”, receptată de acesta ca extraordinară, misterioasă și determinantă pentru el, deci, ca *sacră*, înseamnă că religia transpune individul și sacrul într-o inecuație existențială, prin care individul să se supună necondiționat sacralului și să depindă funciarmente de acesta.

Din raportarea inefabilă a individului la sacru, emană emoțional „sentimentul religios”, adică, o trăire unică, resimțită ca „un elan ce determină ființa să își depășească virtuos condiția umană, pentru a se deschide spre ceva immanent și transcendent, care o depășește, înglobând-o totodată”.

Sacralul, ca modalitate de receptare și interpretare a „forței absolute”, a impus oamenilor comportamente ceremoniale de venerare, deci, *ritualuri*, concretizate în: *rugăciuni*, ca mobilizări ale ființei, în vederea apropierii de sacru; *pelerinaje*, ca deplasări periodice în locuri consacrate, în vederea contactării sacralului; *sacrificii*, ca victimizări ale unor ființe nevinovate, în vederea comunicării cu sacralul.

Astfel, încercându-se impresiunea sacralului, oamenii s-au impresionat pe ei înșiși, inducându-și în comun stări emoționale de excepție și, respectiv, și-au creat un mod unitar de gândire, simțire și acțiune, ce le-a conferit, la nivel uman, starea de solidaritate și, în raport cu sacralul, sentimentul de ocrotire.

Inclusiv în societatea românească, deși sub auspiciile sacralului oamenii au suferit nenumărate dezastre absolute (războaie, calamități, decese ale copiilor, deces prematur al soțului/soției), în urma cărora au fost tot de atâtea ori grav dezamăgiți, totuși, din moment ce ei continuă să se amăgească prin sacru, rezultă că nevoia emoțională de amăgire este mai puternică decât luciditatea oricărei dezamăgiri și că, deci, oamenii vor continua să se amăgească prin sacru, în pofida chiar și a celor mai tragice evidențe și a celor mai raționale argumente, ceea ce înseamnă că, în fapt, credința este immanentă disperării umane și că nu se va stinge niciodată.

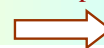
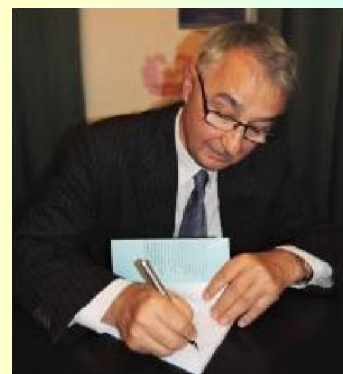
Diferențele fundamentale de mediu dintre zonele globului au determinat diferențierea interpretării dogmatice a sacralului și, respectiv, diferențierea raportării ritualice la acesta, din această dublă diferențiere decurgând o multitudine de credințe, cele mai importante fiind: hinduismul, budismul, confucianismul, iudaismul, creștinismul, islamismul.

Toate acestea denotă că religia, ca proces cultural de proporții istorice, presupune drept componente: *un trecut*, reconstituit imaginativ printr-un mit originar, precum cel al lui Iisus Hristos, astfel încât existența să aibă temei; *un prezent*, construit rațional prin norme de comportament, precum „cele 10 porunci”, astfel încât existența să aibă consistență; *un viitor*, proiectat emoțional prin speranță, precum cea a „vieții veșnice”, astfel încât existența să aibă sens.

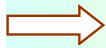
Constituirea și, apoi, fragmentarea religiilor au dus la organizarea acestora în următoarele forme: *biserica* sau *eclezia*, ca organizare religioasă majoritară, de nivel național; *denominarea*, ca organizare religioasă importantă, dar minoritară într-o anumită țară; *culte*, ca organizări religioase relativ restrânse, apărute în medii relativ nestructurate din cauza vitezei schimbărilor; *sectele*, ca organizări religioase restrânse, apărute în medii sociale accentuat nestructurate din cauza excesului schimbărilor.

Față de toate acestea, ținându-se cont că în societatea românească creștinarea s-a realizat instituțional, cu biserici și preoți - deci nu doar simbolic, așa cum se spune despre misionariatul Sfântului Andrei - în timpul Taratului Bulgaro-Român prin limba slavonă, este incontestabil că din moment ce nici preoții și nici populația nu cunoșteau această limbă, ei nu înțelegeau absolut nimic din conținutul metafizic al religiei, serviciul religios fiind astfel perceput doar ca un spectacol fără conținut.

Din această cauză, religiozitatea românilor se prezenta în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea ca atât de superficială, încât însemnările unor personalități românești și străine, printre care Antim Ivireanul, mitropolit al Țării Românești, și Paul de Alep, fiu al patriarhului Antiohiei, și, respectiv, studiile lui Dumitru Drăghicescu, Constantin Rădulescu-Motru și Daniel Barbu constată că românii sunt religioși „de ochii satului însă”, „rar excepții la care religiozitatea să fie pornită din fundul inimii”, motiv pentru care ei „nu știu nimic despre

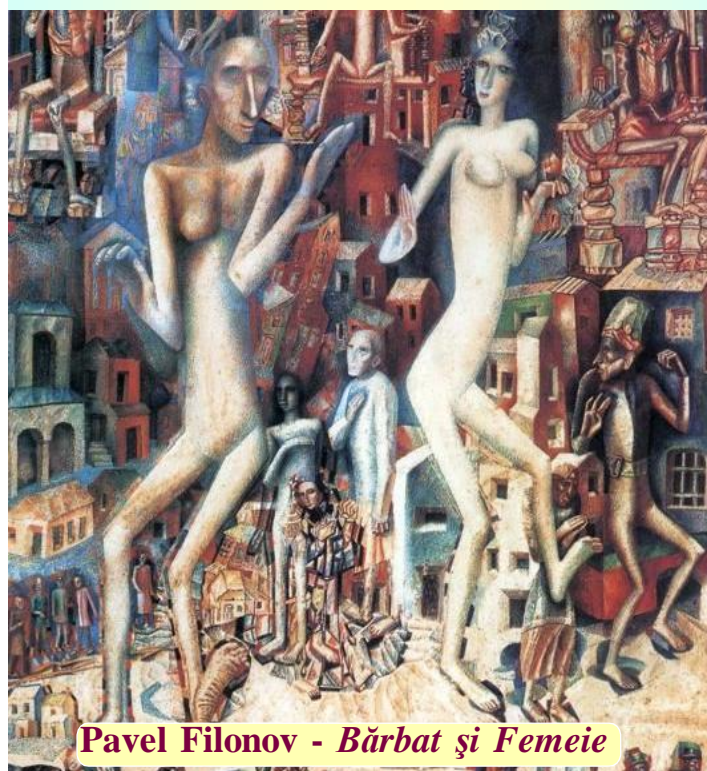

Dumnezeu și despre fericirea cerească”, „nu au niciun fel de cunoștințe despre semnificația și rostul acestor taine”, „nu știu nici măcar rugăciunile, puțini fiind aceia care știu *Tatăl Nostru*”, că „sentimentul lor religios a rămas superficial și formal” sau chiar că „sentimentul religios este complet absent în sufletul lor” și că ei, în timp ce „frecventează cârciuma zilnic”, nu resimt „obligația conștiinței de a merge la biserică”, iar când, totuși, „rar și sezonier”, mai merg, „merg ca la o priveală”, adică, atât „pentru a privi ca la spectacol”, cât și „pentru a fi priviți” sau chiar „să râdem și să vorbim și să ne facem cu ochiul, mai rău decât pe la cârciume”.

Înstrăinarea sau, mai bine-zis, neapropierea de biserică era atât de gravă, încât, spune Panait Istrati, la începutul secolului al XX-lea, cu toate că prin lege cârciumile se deschideau după terminarea slujbei, țărani, însă, așteptau în fața cârciumii să se termine slujba, rezultând că ei nu resimțeau suferința absolut de loc nevoia de a intra măcar o clipă în biserică.

Neapropierea de biserică era cauzată inclusiv de faptul că preoții, neștiind nu numai slavona, dar nici să citească, nu știau, de fapt, nici ce predicau, nici ce cântau și nici ce gesticulau, fiind, astfel, percepuți mai mult spectacular, ca scamatori, decât metafizic, ca înțelepți. Din acest motiv, ei erau considerați, după cum recunoaște însuși conducătorul lor, mitropolitul Antim Ivireanul, ca „cei mai necinstiți și obidiți” membri ai comunităților, „obrazul cel mai ridiculizat”, „izvor nesecat de ironie și de batjocură”, iar preoția, ca „un lucru necuvios și un lucru de nimic” și, fără a i se recunoaște vreo legătură cu „vocația religioasă”, ca „o modalitate de a scăpa de presiunea ruinătoare a administrației financiare”, deoarece preoții nu plăteau impozite, adică, „drept un mijloc legal de evaziune fiscală”, rezultând că, în societatea românească, preoția nu înseamnă misiune, ci afacere, și că, deci, preoții n-au a face cu spiritualitatea, ci cu câștigul, ei constituind o tagmă perpetuată parazită pe criteriul afinității de haită.

Prin toate acestea, devin evidente atât faptul că preoțimea nu avea nicio competență religioasă, cât și acela că „în numele stării ei burgheze preoțimea se va simți mai obligată față de statul care a promovat-o, decât față de ierarhia bisericească”, fiind, deci, o preoțime laică, ceea ce dovedește că preoțimea română nici nu putea și

Pavel Filonov - Bărbat și Femeie

nici nu dorea să aibă vreo misiune moralizatoare, această dublă incompatibilitate provocând scindarea normativ-perversă a ortodoxiei românești între „a face ce spune popa, nu ce face popa”.

Aceste constatări fundamentează aprecierile că „românii nu știu ce înseamnă să fii creștin”, că, de fapt, ei „nu au niciun fel de religie, fiind creștini doar cu numele”, că „sunt mai degrabă barbari”, „poporul cel mai ateu, cel mai sceptic, cel mai puțin credincios” sau chiar „un neam necredincios la culme și stricat”, că creștinismul românesc este doar „un nume sec și uscat” și că din moment ce la români, pe de o parte, „deriziunea nu scutește nici măcar datoria cea mai elementară a creștinului, spovedania și împărtășania în Postul Mare”, euharistia fiind primită „fără reale motivații spirituale”, ci numai „din obicei” și „pentru privirea oamenilor”, iar pe de altă parte, lucrurile sfinte sunt „batjocorite”, poruncile lui Dumnezeu „ocărate”, legile creștine „măscărite”, românii „înjurând absolut orice, deci, inclusiv de toate tainele sfintei biserici”, devine incontestabilă concluzia, formulată de însuși mitropolitul Antim Ivireanul, că românii și limba vorbită de ei erau, la începutul secolului al XVIII-lea, „mai păcătoși decât toate neamurile și decât toate limbile”.

Astfel, după cum argumentează Daniel Barbu, deși „țărani trăiau într-un timp creștin, marcat de sărbători creștine și populat de personaje ale panteonului creștin”, totuși, din moment ce „obiceiurile și ritualurile magice” (adică cele păgâne, n.n.) practicate de români „nu s-au lăsat cu adevărat modelate de credința Evangheliei”, ele numai „insinuându-se într-o cronologie creștină, imitând sau doar împrumutând limbajul, simbolurile și valorile vieții creștine”, este plauzibil că „conținutul acestui timp nu are prea mult de-a face cu credința Bisericii, cu Sfânta Liturghie și cu sacramentele ei”, reieșind, după cum conchide Dumitru Drăghicescu, că „creștinismul de suprafață al românilor ascunde și maschează a temelii de păgânism profund și adevărat” și că, deci, românii „se creștină în aparență, schimbând numai ceva din forma și din înfățișarea vechiului lor păgânism, căruia, neavând niciun nume, i se zise creștinism”.

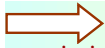
Această mixare de practici păgâne în ritualuri creștine, fiind prin sine improprie și, deci, neproductivă, nu putea sluji cu nimic vieții reale, provocându-se, astfel, comutarea escatologică a sensului existenței în ireal, plâsmuit fabulos ca paradis al vieții veșnice. Dar, în așteptarea paradisisului vieții veșnice, deci, în așteptarea mai întâi a morții, viața reală a fost atât de neglijată încât a fost predestinată iadului înapoierii, iar individul s-a simțit atât de deresponsabilizat încât s-a predestinat păcătoșiei impulsivilor. În aceste condiții, „răul nefiind privit ca o dimensiune a subiectivității”, individul n-a dobândit conștiința comiterii păcatului și, deci, iertarea de păcate „nefiind privită ca rod al luptei de fiecare zi împotriva păcatului”, nu depinde activ de voința individului, ci pasiv, de apartenența sa la ortodoxie.

În acest context, ținându-se cont atât de faptul că orice credință constituie prin sine un proces, deci, ceva ce are loc cu regularitate, în timp ce tradiția constituie un fenomen, deci, ceva ce se întâmplă doar periodic (de sărbători, de Anul Nou, de aniversări) și ocazional (cu prilejul botezurilor, nunțurilor, înmormântărilor), cât și de faptul că românii merg la biserică numai de sărbători și cu prilejurile amintite, deci, numai periodic și ocazional, nu cu regularitate. Cu o oarecare regularitate mergând o parte dintre femeile bătrâne, dintre bolnavii psihici și, până la ușă, dintre cerșetori, devine verosimil că în societatea românească mersul la biserică și, deci, religiozitatea au mai mult o semnificație laică, de tradiție, decât una spirituală, de credință.

În consens cu toate acestea este și aprecierea lui Daniel Barbu, că „ortodoxia românească este mai mult o tradiție fără credință, decât o tradiție a credinței”, o tradiție, însă, doar pentru populație și, respectiv, o afacere veroasă pentru preoți. Din aceste motive coliva, în loc să constituie un simbol, pregătit cu sfințenie de către credincioși,

constituie un furaj dat porcilor chiar de către preoți, după ce ei înșiși au „sfințit-o”, iar sărbătorile religioase, în loc să constituie prilejuri majore de purificare, constituie pretexte frivole de îmbuibare.

Prin toate acestea, ortodoxia românească a devenit atât de vulnerabilă, încât de pe la mijlocul secolului al XVII-lea, „biserica începe să sufere concurența cărciumii, care se ridică în fața ei ca un loc alternativ de formare a atitudinilor colective”. Și, cum „preoții sunt cei dintâi care își încep ziua la crâșmă”, ceea ce înseamnă că înșiși preoții au trecut pe baricada cărciumii, este clar că biserica a pierdut din start și definitiv în fața cărciumii și că, deci, formarea atitudinilor colective trecând de la fundamentarea prin înțelepciunea pildei la rătăcirea prin impulsia alcoolului, a împins societatea românească pe drumul autodistrugerii.

Acest drum a fost și încă este pățimit la nivel individual de relații interpersonale inumane, românii comportându-se cu românii, după cum constată Antim Ivireanul și Dimitrie Bolintineanu „mai rău decât păgânii”, iar la nivel societal, după cum apreciază Dumitru Drăghicescu, de faptul că „biserica noastră duse neamul românesc, în mai multe rânduri, la marginea pierzaniei”, ceea ce denotă, după cum conchide Daniel Barbu, că „ortodoxia, așa cum este practică de români, constituie fie sursa principală, fie mediul de manifestare a trăsăturilor negative”.

Și, cum în timpul comunismului, prin propaganda „ateist-științifică” și deghizarea securiștilor în preoți sau activarea preoților ca securiști, religiozitatea națională, atât cât era, a fost devastată, este limpede că omul de rând, nemaiavând credință și nedobândind încă știință, a rămas fără niciun suport pentru conștiință, decăzând din om în neom, reiese că trăsăturile negative au devenit un „fel de a fi” al românilor.

Acest „fel de a fi” se dezvăluie curent prin vulgaritatea personalității de bază (personalității naționale) românești, românii de rând, inclusiv băieții și fetițele de vârste din ce în ce mai mici și doamnele și domnișoarele de condiție din ce în ce mai bună, înjurând de absolut orice, în special de mamă și de toate cele sfinte.

Fiind evident că o astfel de personalitate se complăce numai în medii superficiale, ca acela care a generat-o, rezultă că inconsistența ortodoxiei românești și vulgaritatea personalității de bază a românilor se înscriu, de la sine, într-un cerc vicios, prin care fiecare parte constituind pentru cealaltă atât efect agravat cât și cauză agravantă, este cert că ambele se agravează reciproc într-o spirală a nenorocirilor.

Prin prisma nenorocirilor, preoții ortodocși îi percep pe enoriași, mai ales pe cei bătrâni, drept „material didactic”, „materie primă” și „marfă”, pentru ei absolut oricine fiind cât mai repede „binevenit”, rezultă în mod strigător la ceruri cam care le sunt, ca personalitate, harul și iubirea aproapei, iar ca misiune, păstoriarea și soarta comunității.

Efectele unei asemenea păstoriari s-au indus, inclusiv în habitacul autoturismelor de lux, românul aflat la volan, privind sașiu prin spopul de iconițe și cruciulițe atârinate de parbriz, sub povara de la gât a vreunui crucifix kilogramic de aur și în orbirea briliantelor de la mâini, își manifestă public pioșenia înjurând exploziv de dumnezei. Și, având sub banchetă o bătă ca de baseball, el este gata în orice moment, chiar și din motive închipuite, să o pună, cu smerenie, vitejește în funcțiune.

Acest specimen, cu răspândire de pandemie națională, este sesizabil instantaneu, el fiind cu sau fără ceafă încrețită și burtă revărsată, dar sigur, cu frunte încrunțată, privire injectată, față schimonosită, gură strâmbă, gât răsfrânt a șmecherie iritată, glas horcăit, savoare a muzicii asurzitoare, dexteritate a proiectării gunoaielor pe fereastră, ticuri de a împroșca flegme la distanță, reflexe publice de râgâit decibelic și fixații verbale pe expresiile „ce p... mea” și „băga-mi-aș p...”. Astfel, se poate considera un fel de postulat, deci un adevăr ce nu mai trebuie verificat, că, dacă la trecerea unui autoturism

de lux se sesizează toate acestea, sigur la volan se află un exemplar autentic de român, prototip universal al stării de mârlan.

Deși religia are drept menire, la nivel rațional, să creeze norme, iar la nivel emoțional, să creeze speranțe, ținându-se cont însă, după cum atenționează statisticile Uniunii Europene, că societatea românească este marcată de cei mai gravi indicatori de corupție din uniune, ca și cum în arealul românesc normele cinstei nici n-ar exista, rezultă că, la români, religiozitatea este centrată pe speranțe, nu și pe norme.

Și, cum speranțele au șansă să se transforme în realizări și, deci, în sentiment de împlinire numai și numai dacă se acționează consecvent pe bază de norme cât mai riguroase, este plauzibil că, fără acest tip de norme, speranțele rămân sterile, degenerând în iluzii. Devine, astfel, explicabil de ce România - deși este, ca resurse pe locuitor, alături de Franța, pe primul loc în Uniunea Europeană - ca nivel de dezvoltare se situează, însă, alături de Bulgaria, pe ultimul loc.

Așadar, neexistând norme riguroase, în religiozitatea românească se constată că, deși participarea la evenimentele religioase deosebite (praznice, pelerinaje, hramuri) este tot mai hobotnică, participanții, însă, se manifestă, mai ales când este vorba de mâncare, băutură și agheasmă, din ce în ce mai vulgar și agresiv, trecând instantaneu de la rugăciuni și închinăciuni la înjurături și îmbrânceli.

Prin aceeași prismă, se constată și că, deși pe pereții încăperilor instituționale (spitale, primării, administrații) se expun tot mi multe simboluri creștine (icoane, candelă, crucifixuri), salariații, însă, se comportă din ce în ce mai păgânește, inclusiv aceste exemple relevând că, de fapt, românii nu sunt religiozizați, ci exaltați mistic.

Peste toate cele prezentate, stă cu valoare de adevăr absolut mărturia savantului Spiru Haret, mărturie făcută în deplină cunoștință de cauză, din interiorul bisericii, în calitate de ministru al școlilor și al cultelor, care în cartea „Chestia țărănească”, publicată în anul 1905, spune că preoții ortodocși îi țineau pe țărani, inclusiv vara, chiar și câte două săptămâni cu mortul în casă, până când bieții oameni, îngroziți de situație, puneau degetul înmuat în cerneală (în loc de semnătură, pentru că nu știau carte) pe contracte prin care se obligau să mucească pe gratis chiar și 10 hectare.

Este, astfel, explicabil că în grandioasa sa operă de reformare a societății românești, ilustrul savant s-a bazat în exclusivitate pe contribuția eroică a învățătorilor, nu și pe cea a preoților, aceștia, încrâncenați în beznă, huzur, lăcomie și depravare, împotriviindu-se cu înverșunare, antinomia dintre această imorală înverșunare și prefăcătoria moralității propăvăduite constituind factorul monstruos care a înfundat moral populația românească în tenebrele stării etichetate în „noua democrație” ca nașpa, ca pulime.

Din această stare nu se întrevăde vreă șansă, atâta timp cât aproape toată populația rurală și cam jumătate din cea urbană se vor afla sub călcâiul bisericii ortodoxe, presiunea acestuia fiind atât de perversă, încât românii de rând, deși intîm îi consideră pe preoții ortodocși trăndavi, hulpavi și depravați, public, însă, conform unor sondaje sociologice, își exprimă cea mai mare încredere în Biserica ortodoxă. Și, cum românilor de rând le este instinctiv teamă de necunoscutele specifice schimbărilor, iar Biserica ortodoxă este neschimbată dintru începuturi, este plauzibil că teama respectivă îi determină pe românii de rând să se agate, cu disperare, de conservatorismul Bisericii ortodoxe și că, deci, sondajele sociologice măsoară, de fapt, teama de schimbare, nu nivelul de încredere.

Rezultă că în societatea românească, una este trăirea intimă și alta este exprimarea publică, fiind evident că această contradicție constituie, prin sine, un act de forfecare sufletească ce provoacă românilor dedublarea personalității. Fenomenul dedublării, multiplicat la scara nației, degenerază într-un proces ce afectează identificarea căii unitare de destin. Din această cauză, de la începuturi și până azi, românii își tot caută sensul național al vieții prin ungherele istoriei.

Horea PORUMB
(Franța)

PARISUL MEU

DIN JURNALUL UNUI FRANCEZ PRIN ADOPTIE
(fragmente)

De ce?

„La ce te-ai putea gândi la Paris, decât la fericire, moarte sau deșertăciune? Parisul e mai mult, mult mai mult decât un oraș. E o stare de spirit, ca și NYC, portretul lui Gertrude Stein făcut de Picasso - care a pus-o să pozeze de 40 de ori, ca apoi s-o picteze din memorie - sau mormântul lui Arsenie Boca...”

Cu aceste cuvinte m-a stimulat prietenul meu, B..., să-i dau propria-mi replică de parizian de Adopție...

Cum și de ce am scris această carte?

Am vrut să fac haz de condiția umană... Să mă „răzbun” pe țara unde am fost nevoit să-mi duc traiul - și unde mi-am mâncat mălaiul, în ultimii ani, cu sos... olandez - aluzie la François Hollande, un golan așijderea golanilor noștri din țară,... pentru că așa-i piesa, așa trebuie să fie marionetele „lor”, slugi la case străine.

Pornisem cu ideea să încep pe un ton cumva smerit față de mărețul popor francez și să acumulez fapte ce ar fi demonstrat, în cele din urmă, că imaginea pe care și-o construiesc - de regulă - românii despre oamenii din țara lui Voltaire e în mod grosier eronată, depășită doar de imaginea, echivalentă în falsitate (când prea negativă, când prea pozitivă), a propriului nostru popor...

Faptele s-au tot acumulat, iar comedia umană la care eram spectator a depășit perimetrul vizat inițial, s-a... globalizat!

Fac aici o tentativă epică unde, fără rețineri, introduc, mai puțin timid, date despre mine însumi, de la momente autobiografice la cugătări de o clipă... ca să mă îndrept spre concluzia (pe care o las s-o descopere cititorul) că lumea e făcută să fie armonioasă și că ea ar fi, într-adevar, așa, dacă am ști să descoperim Unitatea ce ne caracterizează, în adâncuri, pe fiecare dintre noi...

Cititorule, vei descoperi, oare, mesajul ascuns?...

Zi de vacanță

Am intrat în vacanță. Mai bine spus, azi nu am avut de mers la curs. Studenții pregătesc sesiunea. Peste câteva zile am cu ei primul examen.

M-am trezit tot la ora obișnuită și mi-am menținut tabietul. Am luat „pe stomacul gol” lingurița de miere amestecată cu ghimbir și scorțișoară și, în așteptarea cafelei, am rânduieșit vesela din mașina de spălat. Am urcat la etaj, aducând ceșcuța pe fufurioară, dar nu m-am băgat la loc în pat, cum aveam obiceiul, ci, fiind momentan singur în urbe, am deschis o clipă calculatorul - tot o formă de... sociali-

zare e și asta. În fine, am coborât în bucătărie și mi-am pregătit micul dejun. De ani de zile, imitându-l pe tata, mănânc pâine prăjită cu brânză de vaci (uneori îmi fac o mămăligă, alteori mănânc un avocado cu hrean și muștar), însoțindu-le cu o salată alcătuită dintr-o smochină, o prună uscată, o caisă uscată - tăiate mărunț -, migdale, stafide, meri-șoare, nuci, usturoi, ardei, o roșie (așa, fără gust, cum sunt, de altfel, toate în ziua de astăzi!) și un kiwi, ansamblul acoperit cu ulei de măsline.

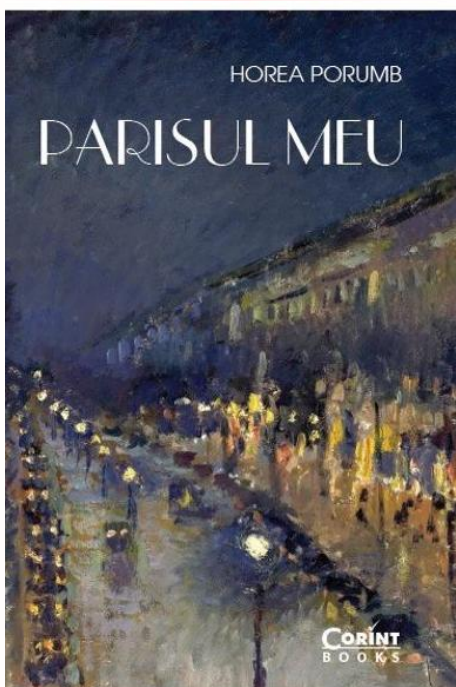
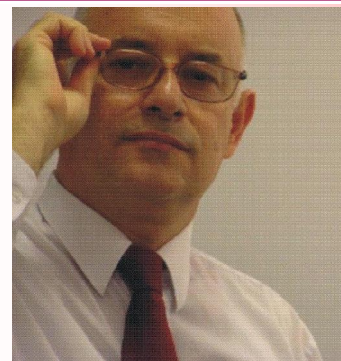
Se zice că e sănătos să te alimentezi cu astfel de ingrediente, dar trebuie să recunosc că, de când le tot consum, n-am băgat de seamă să-mi fi făcut vreun bine. De pildă, am avut o gripă care a durat toată toamna, ceea ce m-a cam sedentarizat, timp în care am pus pe mine câteva kilograme suplimentare, la care s-au adăugat și cele de la Crăciunul petrecut la Cluj... De câteva săptămâni, însă, a devenit imperativ să-mi reintru în formă, căci sâmbătă plec în Alpi, cu studenții, la Val d'Isère, să facem ski de printemps...

Iată ce înseamnă să-ți propui un obiectiv mobilizator! Mă crezusem intrat în faza senectuții anchilozante, or, reluând exercițiile cu perseverență, am simțit de la o zi la alta cum mi se mobilizează articulațiile și cum îmi „cresc” mușchii - evident, se umplu cu apă, prin vasodilatație, nu cresc cu adevărat, dar poate că și asta e important, să se poată hrăni, oxigena și curăța de acidul lactic produs la efortul ce mă aștepta.

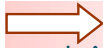
În dimineața asta n-am avut chef să mai zăbovesc în casă, căci se arăta o zi de sfârșit de iarnă / început de primăvară senină și rece. Mi-am îmbrăcat, de probă, echipamentul de schi, pregătit în vederea plecării (prea călduros pentru oraș, astfel c-a trebuit să mă debarasez de el pe parcurs), și am pornit-o în pas mai mult decât sportiv spre Parcul departamental din comuna vecină - un spațiu verde situat pe locul unde până la sfârșitul anilor '70 se aflase cel mai mare bidonvil al Franței, ocupat de portughezii fugiți din calea dictaturii lui Salazar.

Soarele oblic își cernea razele printre coroanele desfrunzite ale copacilor, pamântul era reavăn și din măruntaiele lui se revărsa concertul - neauzit - al măcăcinilor, bulbilor și vietăților ce se pregăteau să reînvie. N-am rezistat tentației și, pe o platformă destinată, probabil, jocului de boule, m-am datat exercițiilor mele de qigong.

Fără să mă laud, menționez că, pe când eram visiting scientist la Universitatea din Toronto, am avut șansa și privilegiul să fiu îndrumat de unul din cei cinci „mari maestri” ai acestui sport oriental - omul era originar din Hong Kong și se refugiase în Canada

atunci când orașul a fost retrocedat Chinei.

Începi prin trei expirații profunde. (De ce nu inspirații? veți zice. Pentru că ele vin automat, oricum!) La primul suflu prelung, îți imaginezi că pieptul ți se adună într-un singur punct, în plexul solar, într-o zonă lipită de coloana vertebrală, acolo unde se termină coastele... Apoi îți golești iar aerul, concentrându-te la abdomenul ce și se aplatizează, adunându-te în hara¹, centrul energetic situat la două degete sub ombilic... În fine, te împingi înspre pământ, de parcă ai vrea să te comprimi sub propriile-ți tălpi... Abia pe urmă treci la diverse poziții, lente, curgătoare, pe care le menții sau le repeți de multe ori, lăsându-ți gândurile să plece...

E interesant de știut că aceste extravaganțe orientale au fost „importate” în Occident încă de pe vremea lui Voltaire, dar n-au fost agreate. Motivul? Farmecul lor, binele pe care îl aduc nu încep să apară decât după un număr de minute, după ce organismul a „înțeles” ceea ce-i cere! Or, până recent, pe tot parcursul epocii „moderne” în care individul mai credea că va stăpâni natura, omul era grăbit, n-avea răbdare să repete...

Suflam liniștit și „rotund”, iar bila imaginară - hara - ce-mi creștea și descreștea în pântec odată cu mișcarea diafragmei îmi mângâia, parcă, organele interne, îmi masa coloana vertebrală „pe dinăuntru”, în timp ce simțeam cum mi se deșteapta fiecare fibră musculară, căutându-și vecinii - totul transmițându-mi o senzație de calm, de destindere a minții, de trăire intensă a prezentului.

Pe la ora amiezii, o ceață diafană a început să se infiltreze ca un a-bur printre copaci. Nu era alburie, ci albăstruie, iar mai apoi a devenit de-a dreptul întunecată, și nu era ceață, ci poluare, constituită din micro-particule negre și uleioase, cu miros înțepător. Pacostea marelui oraș.

Am ajuns acasă cu ochii înroșiți și m-am trântit îmbufnat la calculator. Altă pacoste, „feisbuc”-ul acesta. Aflu despre un fost mare poet cât era de lingău, despre un talentat prozator, devenit zbir, despre un remarcabil memorialist, devenit hoț... Ierarhiile recrutează doar oameni pătați. Nici șefii ce conduc țări n-au imagini mai liniștitoare - suntem duși de nas de niște maimuțoi, rozătoare, piauțe... Minciuni din toate direcțiile... Dezinformare, sau exces de informație, care tot la dezinformare conduce... În țară, incitări războinice... De ce m-am gândit la Ierusalim? Un evreu a fost prins la Paris mângălind el însuși, pe propriul zid, inscripții antisemite - voia să i se atribuie locuința de la stat, pe motiv că acolo ar fi amenințat... Ierusalim - găsești în el cuvântul „pace”, salom... Lumea din Franța, după șocul atentatului de la Charlie Hebdo, se demarcează, purtând ecusonul: „Je suis Charlie”. Alții, dimpotrivă, s-au dezmeticit, je ne le suis pas... depinde cum văd libertatea de conștiință și de exprimare, pluralismul, democrația...

Și totuși...

Oamenii preferă să fie ca furnicile. Încolonate. Nu-și dau seama de asta, dar asta cer. (Lenin a încercat deja odată să-i înregimenteze, ca într-o mare închisoare - sunt vorbele lui, citate în Gog, de Giovanni Papini - pușcărișul nu are de ce să se preocupe de ziua de mâine: e liber!).

Furnicile merg încolonate, par liniștite, păzite pe margine de câțiva „soldați”, de foarte puțini soldați! Pe furnica regină nici n-o vezi. Oamenii doresc să nu aibă griji. Pentru asta le trebuie și lor un șef! Chiar și invizibil: omul providențial.

Ce speră norodul? Să trăiască! Să supraviețuiască! - fie și numai cu această garanție, poporul ar fi mulțumit. Menținerea în viață, prelungirea vieții, viața creată în laborator... promisiunile geneticii moderne merg, de altfel, tocmai în acest sens. Al supraviețuirii...

Terorismul? Ecologia? Alegeri democratice dirijate / insuficient dirijate de mass-media? Crize monetare?... Fleacuri!

Lumea nu se va schimba radical, din moment ce 1% din oameni dețin 99% din tot ce există! Să dispară moneda europeană? Să se prăbușească dolarul? Să apară monede paralele?... Toate sunt niște

bagatele, din moment ce practic toți banii sunt în doar câteva mâini...

Eu mă pensionezez peste un an...

¹ Hara, în japoneză; dantien, în chineză.

Francezii

Fostul meu coleg de breaslă, Jean-François, se pensionase în calitate de șef al Inspectoratului școlar. Era un bărbat frumos, masiv, deși de talie mijlocie, cu părul alb, rar, pieptănat cu grijă spre spate. Cu vorba cumpătată, nu răspundea niciodată fără a-și lăsa mai întâi o clipă de gândire. Obrazul îi era rumen și plinuț, aborda un zâmbet malițios și privirea-i era vie, glumeață, când te fixa de după ochelarii cu ramă aurie, gata oricând să lanseze o năzbâtie. Spiritual din fire, ar fi fost mai nimerit să trăiască în vremea Regentei, a serbărilor galante. Era un umanist erudit și, lucru rar la francezi, vorbea italiana, spaniola și germana fără niciun accent. Schimbam între noi misive amuzante, iar când ne întâlneam de-adevaratele, ma strângea la piept și mă săruta cu foc pe ambii obraji.

Într-o zi, a venit la mine însoțit de un tânăr tomnatic, înalt și firav, de parcă era opusul imaginii lui, deformată într-o oglindă de bălci.

- Te rog frumos să-l iei la tine pe fiul meu și să te ocupi de el.

Evident, era un copil făcut la bătrânețe.

- Mă numesc Jean-Emmanuel, îmi spune acesta.

Un nas lung, o calviție avansată, ochelari cu rama neagră groasă, pe care-i tot împingea ca să nu-i alunece pe nas - tânărul era vizibil neobișnuit cu ținuta civilă, la care urma totuși să se limiteze de-acum încolo, căci fusese lăsat la vatră.

- Nu m-am așteptat ca odrasla ta să urmeze o carieră militară, îi zic.

- Am vrut să calc pe urmele tatii, îmi spune băiatul.

Ceea ce-am aflat atunci mi-a sporit și mai mult uimirea.

Cu șaptezeci de ani în urmă, la 6 iunie 1944, avea loc Debarcarea, iar Jean-François lua parte la Ziua-Z în calitate de inginer genist.

După ce aliații ocupaseră un prim cap de pod pe fâșia de coastă situată între Le Havre și Calais, se punea problema consolidării poziției prin aprovizionare în masă, pentru care era nevoie de un port de adâncime, destinat navelor de mare tonaj. Politehnician precoce, Jean-François trecuse la englezi în urma apelului generalului De Gaulle și fusese înrolat în echipa de ingineri care au conceput „cele mai mari porturi plutitoare din lume”, faimoasele Mulberries.

Un port a fost construit de britanici și canadieni, iar celălalt de americani. În acest scop, au fost mai întâi sacrificate prin sabordare câteva sute de nave, ca să se creeze o primă împrejmuire în larg, apoi au fost aduse chesoane² de beton care, legate între ele, au creat un dig în formă de arc de cerc, în interiorul căruia s-a realizat portul, constituit din platforme de acostare. O veritabilă șosea³, pe pontoane, lega portul de țarm. Jean-François participase la ancorarea pontoanelor din portul „englez”. Locuia pe un vas-dormitor și avea sarcina să verifice zi și noapte soliditatea ancorajului.

O furtună⁴ care a băntuit timp de patru zile a distrus portul american, dar nu și cel „pazit” de Jean-François. În schimb, furtuna a avariat vasul care-i servea drept adăpost. Rănit fiind, a fost dus în Anglia. A revenit în Franța în ajunul Crăciunului, îmbarcat la Southampton pentru Cherbourg pe vasul Léopoldville, alături de 2 200 de soldați americani. La intrarea în port, vasul a fost torpilat de un submarin german. Vor fi salvati doar 800 de oameni.

- Moțaiam pe puntea din față, cu vesta de salvare sub cap în loc de pernă, povestește Jean-François. Se înserase și ninge și vedeam portul Cherbourg profilându-se în zare. Vasul a fost lovit la pupa. Am resimțit o zguduitoră, un zgomot asurzitor și au început să pice

fragmentele azvârlite de explozie. Am fost înecați în fum și întuneric. S-a dat ordinul de evacuare. Vesta de salvare pe care dormisem nu mai era la locul ei. Am pipăit în jur, s-o caut. Am apucat-o, dar o altă mână trăgea de ea. Nu știu cine a fost și nici de ce a cedat, dar jur că nu eu i-am smuls vesta, ci el e cel care a renunțat. În învălmășeală, și din cauza mării agitate, un vas britanic venit în ajutor a strivit cele câteva bărci în care se salvaseră deja o parte din oameni și, ciocnindu-se de vasul nostru, i-a grabit scufundarea. Eram încă pe punte și am alunecat dintr-odată în marea înghețată. De câte ori reușeam să scot capul din apă, un val imens mă acoperea iar. Am avut norocul că, de pe țarm, ne-au venit în sprijin câteva bărci de pescari, iar eu am fost recuperat de una dintre ele...

Îmi mut privirea de la Jean-François la progenitură. Pe vestonul civil se vedeau, discrete, două barete de decorații.

- Ce-s astea?

- Erou al Războiului din Bosnia și al Războiului din Afghanistan! Azi nu se mai numesc „veterani”, ci, direct, „eroi”, constat eu.

Jean-Emmanuel avea picioarele subțiri, cutia toracică părea strivită spre înăuntru, tot corpul îi era parcă dezlănat.

- Ai luat parte la lupte? îl întreb neîncrezător.

- Nuuuu!

- Și-atunci?

- În Bosnia am fost, efectiv, pe o navă de război, eram la intențență.

Pentru Afghanistan, în schimb, am rămas la Statul-Major, furier...

Mă uit întrebător la tăica-său.

- A avut norocul să aibă un tătic bun, care a pus o vorbă pentru el!

La care Jean-Emmanuel, mucalit, mai adăugă și el:

- Și de-aș fi fost fată, de-i ceream tatei să mă facă popă, popă ar fi făcut din mine!

² 230 chesoane de beton, legate între ele, au format un dig de 7 km lungime.

³ De 15 km.

⁴ La 19 iunie.

Calendar - Octombrie

- 1.10.1899 - a murit Anton Bacalbașa (n. 1865)
 1.10.1955 - s-a născut Ion Stratan (m.2005)
 1.10.1990 - a murit Ioana Em. Petrescu (n. 1941)
 1.10.1996 - a murit Alexandru Andrițoiu (n. 1929)
 2.10.1911 - s-a născut Miron Radu Paraschivescu (m. 1971)
 2.10.1935 - s-a născut Paul Goma
 2.10.1942 - s-a născut Romulus Diaconescu (m. 2003)
 2.10.1944 - a murit B. Fundoianu (n. 1898)
 2.10.1963 - s-a născut Mircea A. Diaconu
 3.10.1943 - s-a născut Matei Gavril Albastru (m. 2008)
 3.10.2003 - a murit Profira Sadoveanu (n. 1906)
 4.10.1933 - s-a născut George Astalos
 4.10.1937 - s-a născut Ioanid Romanescu (m.1996)
 4.10.1993 - a murit Mihail Steriade (n. 1904)
 4.10.1995 - a murit Paul Anghel (n. 1931)
 5.10.1830 - a murit Dinicu Golescu (n. 1777)
 5.10.1902 - s-a născut Zaharia Stancu (m. 1974)
 5.10.1928 - s-a născut Ion Rahoveanu (m. 1994)
 5.10.1929 - s-a născut Ion Dodu- Balan
 5.10.1945 - s-a născut Alexandru Călinescu
 5.10.1950 - s-a născut Doina Uricariu
 6.10.1872 - s-a născut Alexandru Cazaban (m.1966)
 6.10.1895 - s-a născut Ion Pas (m. 1974)
 6.10.1902 - s-a născut Petre Țuțea (m. 1991)
 6.10.1930 - s-a născut Paul Ioachim (m.2002)
 7.10.1910 - s-a născut Eusebiu Camilar (m. 1965)
 7.10.1923 - s-a născut Al. Jebeleanu (m. 1996)
 7.10.1935 - s-a născut Livius Ciocârlie
 7.10.1946 - a murit Emanoil Bucuța (n. 1887)
 7.10.1988 - a murit Ștefan Lupășcu (n. 1900)
 7.10.1995 - a murit Bazil Gruiă (n. 1909)
 8.10.1872 - s-a născut D. D. Pătrășcanu (m. 1937)
 8.10.1897 - s-a născut Ștefan Nenițescu (m. 1979)
 8.10.1929 - s-a născut Alexandru Andrițoiu (m. 1996)
 8.10.1938 - s-a născut Constantin Abaluță
 8.10.1939 - a murit George Mihail Zamfirescu (n. 1898)
 8.10.1954 - s-a născut Costin Tuchilă
 9.10.1827 - s-a născut Alexandru Papiu-Ilarian (m. 1877)
 9.10.1906 - s-a născut Alexandru Sahia (m. 1937)
 9.10.1922 - s-a născut Emil Manu (m. 2005)
 9.10.1927 - s-a născut Valentin Deșliu (m. 1993)
 10.10.1907 - s-a născut Constantin Nisipeanu (m.1998)
 10.10.1946 - s-a născut Nicolae Dan Fruntelată
 10.10.1987 - a murit Dana Dumitriu (n. 1943)
 11.10.1875 - s-a născut Șt. O. Iosif (m. 1913)
 11.10.1930 - s-a născut Marcel Romanescu (m. 1956)
 11.10.1950 - s-a născut Nicolae Bârna
 12.10.1934 - s-a născut Alexandru Zub
 12.10.1937 - s-a născut George Coandă
 12.10.1981 - a murit Agatha Grigorescu-Bacovia (n. 1895)
 12.10.2003 - a murit Ion Ioanid (n. 1926)
 13.10.1898 - s-a născut George Mihail Zamfirescu (m.1939)
 13.10.1944 - s-a născut Vasile Petre Fatî (m.1996)
 13.10.1953 - s-a născut Gellu Dorian
 14.10.1872 - s-a născut P. P. Negulescu (m. 1951)
 14.10.1923 - s-a născut Victor Kernbach (m. 1995)
 14.10.1948 - s-a născut Marian Papahagi (m. 1999)
 14.10.1954 - s-a născut Radu Sergiu Ruba
 14.10.1994 - a murit Aurel Țița (n. 1915)
 15.10.1976 - a murit Traian Lalescu (n. 1920)
 15.10.1982 - a murit Nicolae Jianu (n. 1916)
 15.10.1991 - a murit Petre Solomon (n. 1923)
 16.10.1868 - s-a născut Simion Mehedinți (m. 1962)
 16.10.1885 - s-a născut Mihail Sorbul (m. 1966)
 16.10.1939 - s-a născut Nicolae Damian (m. 1997)
 16.10.2002 - a murit Ileana Berlogea (n. 1931)

Pavel Filonov - Formula Petrogradului proletar

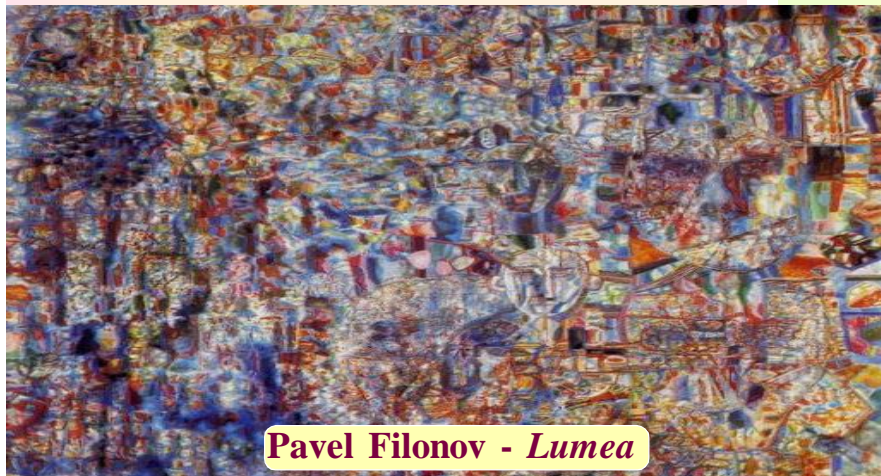

Boris MARIAN MEHR

Anul 2050

Henric X dormi ceva mai mult ca de obicei, în palat nu mai era nimeni, calendarul electronic arăta anul 2050, luna septembrie, ziua 23, ceasul 12 ziua. Nu mai era rege, din vise aflate, își pregăti o masă frugală, coborî în stradă și cumpără un ziar. Nu avea acasă nici aparat TV, nici computer, le aruncase înainte de a adormi, dar știrile din ziar erau suficiente. România se afla pe primul loc la toți indicatorii, cei care pleaseră, peste patru milioane de ingineri, medici, asistenți, academicieni, vânzatori, avocați, fiii acestora ș.a. reveniseră la patria mamă, politicieni nu mai erau, se recalificaseră, sistemul de conducere macroeconomică și socială era perfect cibernetizat pe o grilă uriașă, cu noduri-module computerizate. Nu se mai făceau vizite cu protocol, adunări, conferințe. Noțiunile de guvern, miniștri, parlament, președinte dispăruseră, totul era computerizat, orice operațiune bancară, investiții noi, schimbare de curs valutar, orientare economică se făceau pe baza unei consultări populare cu participarea cetățenilor de peste 18 ani, care obligatoriu trebuiau să aibă un minicomputer portativ. Cel mai interesant fapt era că nicio fraudă nu mai era posibilă, modulele de pe rețele blocau instantaneu operațiunile ce nu respectau anumite reguli prestabilite, erorile intenționate sau accidentale erau corectate, iar persoana care provocase incidentul pierdea instantaneu accesul la sistem, fiind convocată prin computer să se prezinte la punctele de control pentru analiză și concluzii. Efectele puteau fi, în funcție de pagube -reabilitare fără nicio întrerupere, fie după o perioadă de reinstruire, fie scăderea în ierarhia decizională, până la nivelul stabilit la prima angajare. Pe plan extern se petrecuseră multe schimbări. Granițele dispăruseră, ca și actele de identitate. Fiecare putea studia istoria, clima, geografia, economia, cultura, limba oricărei țări. Țările care nu prezentau date complete și corecte erau excluse din circuitul turistic, economic etc. Prima obligație a fiecărei țări era modul de asigurare a unui standard minim de trai, alimente, îmbrăcăminte, climatizare, cazare, condiții sanitare, medicale etc. Orice persoană putea locui în oricare țară, cu condiția asigurării standardelor menționate, de către țara gazdă. Astfel orice pretenție teritorială dispărea. ONU rămâne numai cu atribuții de instruire, cultură etc. Armele de foc, nucleare, ca și armele albe sunt interzise. Un consiliu științific va stabili oportunitatea oricăror noi aplicații de importanță mondială. Henric X termină lectura și adormi pentru alți 30 de ani.

Pavel Filonov - Lumea

Calendar - Octombrie

continuare din pag. 57

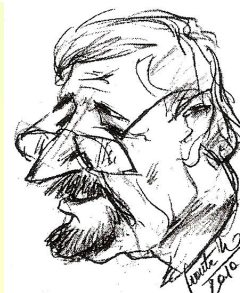
- 17.10.1904 - a murit D. Th. Neculuță (n. 1859)
- 17.10.1904 - a murit Ștefan Petică (n. 1859)
- 17.10.1905 - s-a născut Alexandru Dima (m. 1979)
- 17.10.1983 - a murit Romulus Guga (n. 1939)
- 17.10.2010 - a murit Mircea Ghițulescu (n. 1945)
- 18.10.1907 - s-a născut Mihail Sebastian (m. 1945)
- 18.10.1926 - a murit Ioan I. Ciorănescu (n. 1905)
- 18.10.1980 - a murit Teodor Mazilu (n. 1930)
- 19.10.1875 - s-a născut George Ranetti (m. 1928)
- 19.10.1908 - s-a născut Dumitru Almaș (m. 1995)
- 19.10.1929 - a murit Alexandru Davila (n. 1862)
- 19.10.1935 - a murit Gib. I. Mihăescu (n. 1894)
- 19.10.1961 - a murit Mihail Sadoveanu (n. 1880)
- 19.10.1993 - a murit Ion Iuga (n. 1940)
- 20.10.1865 - a murit Alecu Donici (n. 1806)
- 20.10.1895 - s-a născut Alexandru Rosetti (m. 1990)
- 20.10.1924 - s-a născut Valentin Silvestru (m. 1996)
- 20.10.1928 - s-a născut Pompiliu Marcea (m. 1985)
- 20.10.1930 - s-a născut Ioan Grigorescu (m. 2011)
- 20.10.1939 - s-a născut Dumitru Matcovschi
- 20.10.1985 - a murit Marius Robescu (n. 1943)
- 20.10.2005 - a murit Ion Stratan (n. 1955)
- 21.10.1891 - s-a născut Perpessicius (m. 1971)
- 21.10.1911 - s-a născut George Demetru Pan (m. 1972)
- 21.10.1918 - s-a născut Dan Duțescu (m. 1992)
- 21.10.1923 - s-a născut Mihai Gafița (m. 1977)
- 21.10.1980 - a murit Pamfil Șeicaru (n. 1894)
- 22.10.1907 - s-a născut Cella Serghi (m. 1992)
- 22.10.1927 - s-a născut Constantin Olariu (m. 1998)
- 22.10.1939 - s-a născut A. I. Zăinescu (m. 2004)
- 22.10.1942 - s-a născut Ion Coja
- 22.10.1942 - a murit Octavian C. Tăslăuanu (n. 1876)
- 23.10.1877 - a murit Alexandru Papiu-Ilarian (n. 1827)
- 23.10.1957 - a murit Mihai Codreanu (n. 1876)
- 24.10.1863 - a murit Andrei Mureșanu (n. 1816)
- 24.10.1921 - s-a născut Veronica Porumbacu (m. 1977)
- 25.10.1890 - s-a născut Eugen Constant (m. 1975)
- 25.10.1902 - s-a născut Dumitru Popovici (m. 1952)
- 25.10.1923 - s-a născut Toth Istvan (m. 2001)
- 25.10.1943 - s-a născut Mircea Oprița
- 25.10.1948 - s-a născut Dumitru Munteanu
- 26.10.1624 - s-a născut Dosoftei (m. 1693)
- 26.10.1673 - s-a născut Dimitrie Cantemir (m. 1723)
- 26.10.1850 - s-a născut Grigore G. Tocilescu (m. 1909)
- 26.10.1933 - s-a născut Ion Bălu
- 26.10.1949 - s-a născut Leonida Lari (m. 2011)
- 26.10.1949 - s-a născut Dumitru Radu Popa
- 27.10.1938 - s-a născut Alexandru Brad
- 28.10.1920 - s-a născut Andrei Ciurunga (m. 2004)
- 28.10.1923 - s-a născut Mihail Petroveanu (m. 1977)
- 28.10.1936 - a murit Bogdan Amaru (n. 1907)
- 28.10.1941 - s-a născut Ion Mărgineanu
- 28.10.1950 - s-a născut Zenovie Cărlugea
- 28.10.1952 - a murit Mircea Vulcănescu (n. 1904)
- 28.10.1953 - s-a născut Doina Drăguț
- 28.10.1960 - a murit Peter Neagoe (n. 1881)
- 29.10.1918 - s-a născut Ștefan Baciuc (m. 1993)
- 29.10.1930 - s-a născut Radu Cosașu
- 29.10.1994 - a murit Titus Popovici (n. 1930)
- 29.10.1996 - a murit Constantin Crișan (n. 1939)
- 30.10.1858 - s-a născut Duiliu Zamfirescu (m. 1922)
- 30.10.1943 - s-a născut Aurel M. Buricea
- 30.10.1955 - a murit Dimitrie Gusti (n. 1880)
- 30.10.1960 - a murit Mircea Florian (n. 1888)
- 31.10.1881 - s-a născut Eugen Lovinescu (m. 1943)
- 31.10.1953 - a murit Petre Dulfu (n. 1856)
- 31.10.1972 - a murit Onisifor Ghibu (n. 1883)

Constelații epigramatice

Ion RUSE (31.03.1949)

Născut în com. Ion Corvin, jud. Constanța. A absolvit Liceul Teoretic Băneasa, din Constanța și Școala Militară de Ofițeri Activi Tancuri și Auto Pitești și a activat în unități ale M.A.N. și M.A.I. în perioada 1971-2000, în prezent fiind comisar în rezervă, stabilit în com. Săcele, jud. Constanța. Este membru fondator al Clubului Umoriștilor Constanțeni „Prăvălia cu Umor”, publică epigrame, a primit câteva premii la concursurile naționale de gen și este inclus în cel puțin cinci volume colective de epigramă. Apariții editoriale: *Ariciul de mare* (epigrame, 2015).

Portret

Bărbat voinic, curtenitor,
Afemeiat, galant, sportiv,
Cincizeci de ani anterior,
Acum... total inofensiv!

Unui parlamentar

Urcat - în rang - pe-nalte trepte,
Cu capu' -n palmă, meditează:
Iubesc și legile nedrepte
Atunci când mă avantajează!

Legea legilor

E simplu a se înțelege
De ce la doamna-i îmbulzeală;
Fiindcă-acceptă doar o lege:
Atracția universală!

Armonie rurală

La fotbal, chiar în toiul verii,
Bărbații,-n sat, se au ca frații:
Într-o echipă-s cavalerii,
În cea de-a doua,-ncorporații.

Burlacul timid

Vă pot depune mărturie
Că vrând s-ajungă cineva
A-mbrățișat o meserie...
Că de femei se rușina.

Remember

Mi-aduc aminte de-un străbun -
Expert în multe viclesuguri -
Făcea un vin atât de bun...
C-aproape miroasea a struguri.

Purtătorul de cuvânt

Un anonim, un oarecare,
Ce minte-al naibii de ușor
Și e ca menajera care...
Ascunde praful sub covor.

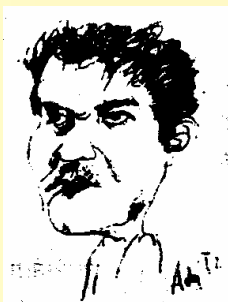
Șantaj de ziua femeii

Cadou îți fac, iubita mea
Așa cum bunul simț o cere:
Un ghiocel, ca nu cumva,
Să-mi tai bugetul... pentru bere!

Alcoolismul la români

Se bea în cârciumi, pe la noi,
De-și uită omul limba, mersul,
Chiar și cărarea înapoi
O uită, însuși, GPS-ul.

Ioan JORZ (02.02.1960)

Născut la 2 februarie 1960, în Caransebeș, jud. Caraș-Severin. A absolvit Liceul Nr. 1, din Caransebeș și Școala Tehnică Postliceală C.F.R. și a lucrat ca tehnician, inspector cu calitatea, la C.F.R. Este membru al Cenaclului de Epigramă „Apostrof”, din Caransebeș și al Uniunii Epigramiștilor din România. Scrie epigrame, poezie în grai și altele, apare în publicații de gen, a primit mai multe premii pentru creațiile sale. Este inclus în peste 10 volume colective de epigramă.

Eterna și fascinanta Românie

Emoția cea mai cuminte
Cu genii care te orbesc
E țara-n care plâng cuvinte
Și lacrimile îți vorbesc.

Dihotomie

Curate ca și floarea-n rouă
Mai toate mamele sunt sacre.
Păcat că-s împărțite-n două:
În mame și în... mame soacre.

Aport

Am terminat cu împărțitul,
Șefia-n casă e a mea...
La mine-i pâinea și cuțitul,
Dar tai felii cum zice ea.

Parlamentari

Săraci, cu multă demnitate,
Ei demonstrează, permanent,
Că n-au nici vile, nici palate,
De-aceea dorm... în Parlament.

Dezmințire

I-a jurat soaței, un amic,
Surprins în pat c-o „pușlama”,
Că între ei n-a fost nimic...
(Cearceaf, furou, ori pijama!)

Eva

Dând din gură, ziua toată,
Enervant, constați hilar:
Nu din coastă-a fost creată,
Ci din os... de maxilar...

Concluzie

Peste impozite și alte dări,
Scumpesc și gazul - cum se-aude;
Atunci când vom mânca răbdări,
Le vom servi mai ieftin... crude!

Modernitate

Firi rebele, curajoase,
Fără popă și inele,
Astăzi fetele frumoase
Se mărită... între ele!

Proiect de autoepitaf

Pe trista-mi piatră funerară
Cu slovă-adâncă vreau să scrie:
Că toată viața mea amară
Am înfruntat-o cu... „tărie”!

Florin MĂCEȘANU

Picătură de pictură

PAVEL FILONOV

Pavel Nikolaevich Filonov s-a născut la 8 ianuarie 1883, la Moscova, fiind al șaselea copil al familiei. Tatăl său a murit în 1887, iar mama sa a devenit spălătoreasă pentru a-și susține familia. Copiii au lucrat și ei, chiar și Pavel, cel mai mic, și-a ajutat surorile să-și croiască prosoape și să le vândă pe piață.

La vârsta de 6 ani, Pavel a început să danseze în corpul de balet în teatrele mici din Moscova pentru a-și câștiga existența. În 1896, mama lui a murit. În acest moment, sora mai mare a lui Pavel, Alexandra, era căsătorită cu un inginer renumit. Acesta și-a asumat responsabilitatea asupra copiilor și le-a dat tuturor o educație aleasă.

Pavel, care s-a arătat interesat de pictură, deja la vârsta de 3-4 ani, a început să studieze arte și meserii la Școala Societății pentru Încurajarea Artelor. În 1901, a absolvit școala cu diplomă de maestru-pictor și a lucrat la diferite locuri de muncă, de la colorarea zidurilor până la restaurarea plafoanelor din schituri. În 1903, a încercat să intre în Academia de Arte, însă nu a reușit la examenele de admitere. A intrat în studioul privat al academicianului L. Dmitriev-Kavkazsky și a studiat acolo timp de 5 ani. În acea perioadă, a încercat să se înscrie la Academie de trei ori, dar nu a reușit niciodată. În vară, a călătorit la Volga, Caucaz și Ierusalim, și a făcut multe desene și picturi din natură. În 1908, el a fost admis, în cele din urmă, la Academia de Arte. Lucrările sale au atras atenția elevilor și profesorilor prin caracterul lor neobișnuit: nu au fost abstracte ci au reprezentat subiectul cu o asemănare totală, dar au fost executate în culori vii și strălucitoare - roșii, blues, verde și portocaliu. Acest mod nu s-a conforma standardelor Academiei, iar Filonov a fost respins „pentru a nu influența elevii cu deliciul muncii sale”. Filonov a protestat împotriva deciziei rectorului Beklemishev și a fost reabilitat, dar după ce a studiat timp de doi ani, a părăsit Academia în 1910.

Primele lucrări care prefigurează metoda sa analitică au apărut în 1910: O FAMILIE DE ȚĂRANI acuarela și ȘEFI, pictură în ulei. În acest tablou, imaginile diferite scalate sunt combinate pe pânză, suprapunându-se unul pe celălalt și intervenind pentru a forma o unitate fantasmagorică.

În anii 1910, opera lui Filonov a fost concentrată în jurul societăților din Sankt-Petersburg, Uniunea Tineretului și Uniunea Artiștilor (1910-1913), la fondarea căreia a participat activ. În această perioadă apar faimoasele sale lucrări VEST ȘI EST, EST ȘI VEST, BĂRBAȚI ȘI FEMEI (toate 1912-1913) și SĂRBĂTOAREA REGILOR (1913). Aceste picturi combină elemente de simbolism, neo-primitivism și expresionism.

În 1912, Filonov a călătorit timp de 6 luni în Austria, Italia și Franța. El a călătorit cel mai mult pe jos, plătind hrana și locuința cu acuarele și desenele sale, uneori dormind în hambare sau în aer liber.

Filonov era înclinat spre o explicație teoretică și rațională a artei sale. În 1912 a publicat articolul Kanon i Zakon (Canonul și legea), unde a explicat pentru prima dată principiile „artei analitice”. Talentul lui Filonov ca public vorbitor și cunoașterea aprofundată a istoriei

artei a diferitelor culturi l-a ajutat să-și răspândească teoria; prelegerile sale au fost foarte populare și au atras mulți oameni.

În 1913, Filonov, împreună cu artistul, I. Shkolnik, a creat decorul pentru tragedia „Vladimir Mayakovsky”, organizată la Teatrul Luna Park, St.Petersburg. În 1913, Filonov a inițiat înființarea unui nou grup artistic care unește artiști care au urmat principiile artei analitice. În 1914, Filonov a publicat un manifest de pictură analitică, Sdelannye Kartiny (Picturile realizate). Printre cele mai bune lucrări ale acestei perioade se numără FEMEILE DE LAPTE, TREI OAMENI LA MASĂ, FLORI UNIVERSALE, LUCRĂTORII etc.

Semnificația lucrărilor lui Filonov rămâne un mister pentru spectatori, deoarece acestea erau criptate ingenios. În lucrările sale, lucrurile făcute de om și lucrurile naturale, oamenii și animalele, schimbă înfățișarea și înțelesul unii cu alții, amestecând, trecând în unul în altul și devenind ceva complet diferit. Esența metodei sale era de a distruge lumea vizibilă în elemente individuale și apoi de a sintetiza de la ei imagini complexe pline de semnificație simbolică ascunsă. În lucrările sale a creat o imagine misterioasă a lumii, încercând să extindă posibilitățile artei reprezentative și să facă vizibilitatea invizibilă.

În 1916, Filonov a fost înscris în armată și a luat parte la război. El a revenit la St. Petersburg (care a fost redenumit Petrograd în timpul Primului Război Mondial) după revoluția din octombrie 1917. Ca și alți lideri ai avangardei rusești, Filonov speră că schimbările revoluționare din societate îl vor ajuta să-și răspândească ideile. În afară de pictură, Filonov a predat la SvoMas în 1918-1920, a condus departamentul ideologic al Academiei Petrograd (1923) și a înființat grupul MAI (Maestri de Artă Analitică) în 1925. A fost o societate a elevilor lui Filonov și adepți. Sub conducerea sa, au executat scenografia revistei N. Gogol (producătorul I. Terentyev, Casa de presă, Leningrad, 1927) și agitația stsenă („scena de promovare, o scurtă piesă destinată promovării ideilor politice). În timpul acestei perioade, Filonov a creat zeci de lucrări, inclusiv FORMULA PROLETARIATULUI Petrograd (1920-1921), CAPUL VIETII (1923), ANIMALE (1925-1926), FORMULA DE PRIMĂVARĂ (1928-1929), PORȚILE NARVA (1929).

Până la sfârșitul anilor 1920, guvernul sovietic s-a întărit suficient încât să intervină și să-și dicteze voința în toate sferele vieții. În literatură și artă, a avansat mișcarea așa-numitului realism social. Arta lui Filonov nu corespundea principiilor sale și era practic izolată și lăsată fără mijloace.

Pictorul a trăit și a lucrat în sărăcie și foame, dar a rămas credincios principiilor sale atât în arta sa, cât și în lucrarea sa cu elevii săi. În perioada 1931-1933 grupul lui Filonov a lucrat la ilustrațiile pentru Kalevala (un epic karelian-finlandez) pentru editura „Academia”. Pictorul a refuzat să-și vândă lucrările, sperând să creeze un muzeu de artă analitică.

Filonov a murit de foame în timpul asediului din Leningrad, la 3 decembrie 1941. Lucrările sale au fost salvate de sora lui, Evdokia Glebova, care le-a predat Muzeului de Stat al Rusiei.